

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Diplomová práce

DĚJINY RUZYŇSKÉ ŠKOLY V LETECH 1922-1948

Vedoucí práce: doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Autor práce: Bc. Michaela Švarcová, DiS.

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 2.

2023

„Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.“

Datum:

.....
Bc. Michaela Švarcová, DiS.

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. ThDr. Rudolfu Svobodovi, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod	6
1. Obec Ruzyně	8
1.1 Základní místopis.....	8
1.2 Dějiny obce Ruzyně do roku 1922	9
1.3 Dějiny obce Ruzyně od roku 1922-1948.....	12
1.3.1 Historie obce 1922-1945.....	12
1.3.2 Historie obce 1945-1948.....	15
2. Stručně k dějinám školství v obci Ruzyně do roku 1922	18
3. Dějiny vzdělávání obce Ruzyně v letech 1922-1948.....	21
3.1 První rok obecné školy 1922-1923	21
3.2 Obecná škola 1923-1935	25
3.2.1 Žáci a školní výuka.....	25
3.2.2 Učitelský sbor.....	29
3.2.3 Činnosti školy.....	42
3.2.4 Zázemí školy.....	47
3.3 Obecná a měšťanská škola 1935–1945.....	59
3.3.1 Žáci a školní výuka.....	59
3.3.2 Učitelský sbor.....	64
3.3.3 Činnost školy.....	69
3.3.4 Zázemí školy.....	74
3.4 Obecná a měšťanská škola 1945-1948	77
Závěr	90
Seznam použitých zdrojů.....	93
Literatura.....	93
Prameny.....	94
Elektronické zdroje.....	95
Přílohy.....	97

Abstrakt	118
Abstract	119

Úvod

Tématem mé diplomové práce jsem si zvolila dějiny vzdělávání v obci Ruzyně v letech 1922-1948. Velkou inspirací pro mě byly samostatné budovy základní školy. Chtěla jsem více proniknout do bohaté kulturní historie obce Ruzyně. Mým cílem bylo vytvořit ucelenější způsob života školy v kontextu s vývojem vzdělávání.

Pro komplexní pohled na společenské dění jsem využila odbornou literaturu o školství, především od T. Kaspera a D. Kasperové, V. Jůvy nebo M. Somra. Zjistila jsem, že k samostatným dějinám školy je literatura velmi omezená. Pro ucelenější přehled jsem použila místní dochované prameny. Podkladem pro zpracování jsou především kroniky obce, kroniky školy nebo dobový tisk. Tyto zdroje jsou různých povah a analyzují dějiny vzdělávání v obci. Je ale nutné s jejich obsahem zacházet velmi kriticky. Ke psaní práce jsem využila kroniky školy v letech 1922-1940, 1940-1945 a 1945-1953. Do kronik obce Ruzyně mi umožnil nahlédnout spolek *Klub přátel Ruzyně*. Další možné zdroje mi poskytl archiv obce Ruzyně v Dobřichovicích. V archivu mi bylo umožněno nahlédnout do složek, kde byly informace ke stavbě obecné školy. Vzhledem k tomu, že obec Ruzyně v časovém období psaní mé práce nespádala do hlavního města Prahy, nebylo možné najít relevantní zdroje o škole v archivu pražském. Podle celorepublikové evidence fondů měl být fond nezpracovaný a badatelům nepřístupný. Samotným obdobím se pravděpodobně nikdo jiný nezabýval. Vzhledem k dobovému zabarvení a případné neobjektivnosti bylo potřeba vycházet i z dosavadních nezpracovaných informací. Dochované prameny postupně určovaly strukturu práce a její vymezení elementárního vzdělávání v obci Ruzyně. Klíčovým datem byl rok 1922, kdy byla škola založena. Mezní datum byl rok 1948, kdy došlo k proměně základní školy vlivem důsledku moci komunistického režimu.

Práce je rozdělena do čtyř navazujících kapitol. První kapitola se věnuje dějinám obce Ruzyně, která umožňuje dokonalejší ucelenou představu o historii obce. Dějiny obce Ruzyně poukazují na skutečnost politické situace a na počet obyvatel, která měla velký vliv na vývoj společenského dění v obci. V druhé kapitole se pojednává o důležitém momentu, kdy se začalo jednat o stavbě obecné školy. Třetí kapitola strukturuje dějiny vzdělávání v letech 1922-1948. Tato kapitola je rozdělena na tři důležitá období. V první části se zabývám důležitým prvním rokem školního života v obci, kdy se slavnostně otevřela obecná škola. Druhá část pojednává o dějinách obecné školy v letech 1923-1935.

Třetí část popisuje dějiny vzdělávání obecné a měšťanské školy v letech 1935-1945, které postihla druhá světová válka. Poslední kapitola pojednává poválečné období, které umožňuje si představit, jak obrovskou radost prožívali občané po osvobození země. Jednotlivé části jsem rozdělila do dílčích oblastí, které jsou rozděleny na žáky a školní výuku, učitelský sbor, činnosti a zázemí školy.

Pro výzkum jsem zvolila metodu přímou, synchronní a komparativní.

1. Obec Ruzyně

1.1 Základní místopis

Ruzyně se nachází na území městského obvodu Prahy 6.¹ Město Praha vzniklo v roce 1784. Rozdělovalo se na čtyři historická města: Staré město pražské, Malá Strana, Hradčany a Nové město pražské. Postupem času se ale Praha rozvíjela a postupně se k Praze připojovaly i další čtvrtě. V roce 1922 nastalo rozšíření Prahy, které se nazývalo Velká Praha. Ruzyně ale do tohoto celku ještě nepatřila.² Obec Ruzyně se nachází západním směrem z hlavního města Prahy.

V Ruzyni postupem času vznikalo území celoměstského významu. Jednalo se např. o ruzyňskou věznici, která byla přestavěna z cukrovaru v roce 1935 a letiště, které bylo v dubnu 1937 slavnostně otevřeno.³ Na základě těchto významných staveb obec Ruzyně byla pak připojena k Praze dne 1. července 1960. V té době měla obec pět tisíc sedm set obyvatel.⁴ Obec Ruzyně byla považována za zemědělskou ves,⁵ tak je možné, že to byl důvod, proč připojení k Praze trvalo tak dlouho. Vývoj názvu obce Ruzyně je zajímavý v tom, že podle názvu lze také více nahlédnout do kořenů této obce. Název obce nám napovídá, že mohl vzniknout ve spojení se zemědělskou činností v kombinaci s krásnou přírodou, která se v Ruzyni nachází. Lidé se dříve v přírodě inspirovali a pro svá jména používali přírodní jevy. Jednalo se také o věci, se kterými se běžně setkávali. Tímto způsobem vznikala také jména vesnic, obcí a měst. V názvu se také mohly objevovat i jiné úkazy přírody, např. ve složení půdy. V obci Ruzyně se nacházely horniny jako břidlice, písek a opuka. V půdě se nacházela také cihlářská hlína, protože v obci dříve byla cihelna. Různá složení půdy zde měla i půda na polích, kde tmavé zbarvení přecházelo do světlého odstínu. Je tedy možné, že tyto skutečnosti ve spojení s pojmenováním „ruzem“ měly svá opodstatnění, následně pak „různá zem“, později změněné na „ruzeň“. Naši předkové zakládali pole a přicházeli stále s půdou do

¹ Srov. Praha neznámá [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.prahaneznamy.cz/praha-6/ruzyne/>.

² Srov. Rozšíření Prahy: Velká Praha [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Velká_Praha.

³ Srov. Praha neznámá [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.prahaneznamy.cz/praha-6/ruzyne/>.

⁴ Srov. Území hlavního města Prahy: Ruzyně [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ruzyn%C4%9B>.

⁵ Srov. KOCOUREK, J. *Obrazový vlastivědný průvodce*. Praha: Freytag & berndt, 2006. s. 27.

styku, takže různost půdy je mohla k pojmenování obce inspirovat.⁶ Další možnou variantou bylo, že název vznikl od osobního jména „Ruzen“ nebo „Ruznuv dvůr“. „Ruzen“ znamenalo zarmoucený.⁷ Otázkou je, která verze je ta správná. Název obce nelze tedy přesně určit, protože lidé před tisíci lety mluvili jinak a významy slov byly přeci jen odlišné. Dále se také objevuje varianta, že pojmenování Ruzyně je odvozeno příponou „yně“, ale původně měla jméno „Ružeň“, což bylo odvozeno od osobního jména „Ruizen“. Ruizen znamenalo:⁸ „zarmoucený“⁹, jak bylo již uvedeno nebo *zamračený*¹⁰. Postupem času se jméno zaměňovalo na „Ruziň“, později pak „Ruzin“. Svoji nynější podobu „Ruzyně“ si získalo přikloněním k ostatním početným jménům s koncovkou „yně“. Měla také podobu „Russině“, protože jména, který byla zakončená koncovkou „yně“ měla podobu s „yň“ a „iň“.¹¹

1.2 Dějiny obce Ruzyně do roku 1922

Ruzyně byla založená nad litovickým potokem, kde archeologové našli keltské pohřebiště.¹² V zápisech je zaznamenáno, že nalezené vykopávky byly již z doby pravěku. Vykopávky se nacházely v hloubce až dvou metrů pod zemí. Byly to např. popelnice, kamenné mlaty a klíny, pazourkové nože a různé kosti. Později při stavbě školy byly nalezeny dva hroby skrčenců. Hroby byly objeveny náhodně při kopání sklepů při stavbě školy, a také v místech u vily pana Houška. Místa byla od sebe vzdálená asi čtyři sta metrů. Z této vzdálenosti lze usuzovat, že rozlehlost pohřebiště byla velmi značná. Další menší pohřebiště bylo objeveno při kopání hlíny v cihelně Piskáčka. Pohřebiště byla nalezena i v dalších vesnicích v okolí.¹³

První zmínka o obci Ruzyně byla již koncem 10. století¹⁴, a patřila tedy mezi jednu z nejstarších osad pražského okolí.¹⁵ První písemná zmínka o Ruzyni byla tedy již v roce

⁶ Srov. HÁŠA, Z. *Paměti obce Ruzyně*, Knihovnička časopisu Břevnovan, 3/2000, s. 5.

⁷ Srov. Praha neznámá [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.prahaneznamazna.cz/praha-6/ruzyne/>.

⁸ Srov. HÁŠA, Z. *Paměti obce Ruzyně*, Knihovnička časopisu Břevnovan, 3/2000, s. 3.

⁹ HÁŠA, Z. *Paměti obce Ruzyně*, Knihovnička časopisu Břevnovan, 3/2000, s. 3.

¹⁰ AUGUSTA, P. *Kniha o Praze 6*. Praha: Milpo, 2004. s. 18.

¹¹ Srov. HÁŠA, Z. *Paměti obce Ruzyně*, Knihovnička časopisu Břevnovan, 3/2000, s. 3.

¹² Srov. KOCOUREK, J. *Obrazový vlastivědný průvodce*. Praha: Freytag & berndt, 2006. s. 27.

¹³ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury, s. 4.

¹⁴ Srov. KOCOUREK, J. *Obrazový vlastivědný průvodce*. Praha: Freytag & berndt, 2006. s. 27.

¹⁵ Srov. HAVELKA, O.; HOUŠKA, J. 25. *výročí obecné školy v Ruzyni*, s. 41.

993. V této době patřila k břevnovskému klášteru, se kterým byla v dějinách spojována.¹⁶ Ves Ruzyně byla zmíněna v kopii zakládací listiny kláštera.¹⁷ Nejen Ruzyně, ale také Liboc a Veleslavín byly majetkem kláštera.¹⁸ Břevnovskému shromáždění patřily obce až do roku 1420, pak pražským měšťanům a od 16. století patřily pražskému purkrabství.¹⁹ Od 16. století patřila obec Ruzyně pražskému purkrabství. Růst obce byl ale nepatrný.²⁰ Do roku 1618 bylo zaznamenáno v obci deset statků, jeden velkostatek (patřící dříve hraběti z Vrtby), jeden manželský statek, šest chalup včetně polí, jeden hostinec s kovárnou (pojmenovaný „Na Kovárně“) a mlýn.²¹

Vzhledem k tomu že se obec Ruzyně nachází v blízkosti Bílé hory, velmi se jí dotýkaly strasti spojené s bitvou na Bílé hoře. V době, kdy se blížila bitva, vojáci využívali obec k přenocování.²² Vesnice se tedy postupně stávala velmi zpustošenou. Ještě dlouhou dobu po bitvě byla vesnice tak zchátralá, že statky vypadaly jako stavení.²³ Z velké části byla Ruzyně vypálená a některé statky zůstaly prázdné. Majitelé se odstěhovali do ciziny. Postupem času se situace uklidnila a lidé postupně začali vesnici udržovat.²⁴ Statky a domy se jmenovaly podle zakladatele statků. Později, v době tereziánských reforem v roce 1786 obdrželi své číslo. V knize gruntů nejvyššího purkrabství bylo napsáno např.²⁵ „*Lukáš Pospíšil – nyní číslo 30*“.²⁶

V roce 1826 byla Ruzyně hlavně zemědělskou osadou.²⁷ K rozvoji a zalidnění obce přispěl nový cukrovar²⁸, který byl postaven v roce 1836.²⁹ Byl to jeden z prvních cukrovarů v Čechách.³⁰ V roce 1847 měla obec třicet šest domů a tři sta devatenáct obyvatel.³¹ Ruzyně si dlouho držela svůj venkovský ráz. Hodnotné statky v Ruzyni dodnes ukazují lidové stavitelství z 18. a 19. století. Velkou hodnotu stavby má např.

¹⁶ Srov. Praha neznámá [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.prahaneznamy.cz/praha-6/ruzyne/>.

¹⁷ Srov. KOCOUREK, J. *Obrazový vlastivědný průvodce*. Praha: Freytag & berndt, 2006. s. 27.

¹⁸ Srov. HAVELKA, O.; HOUŠKA, J. 25. *výročí obecné školy v Ruzyni*, s. 41.

¹⁹ Srov. KOCOUREK, J. *Obrazový vlastivědný průvodce*. Praha: Freytag & berndt, 2006. s. 27.

²⁰ Srov. FLEGL, M. Z historie Prahy 6. 3/2004, nečíslováno.

²¹ Srov. HAVELKA, O.; HOUŠKA, J. 25. *výročí obecné školy v Ruzyni*, s. 41.

²² Tamtéž, s. 42.

²³ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury, s. 7.

²⁴ Srov. HAVELKA, O.; HOUŠKA, J. 25. *výročí obecné školy v Ruzyni*, s. 42-43.

²⁵ Srov. Pamětní kniha obce Ruzyně [1898-1945], *Archiv Klubu přátel Ruzyně*. bez signatury, s. 11.

²⁶ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury, s. 11.

²⁷ Srov. HÁŠA, Z. *Paměti obce Ruzyně*, Knihovnička časopisu Břevnovan, 3/2000, s. 9.

²⁸ Srov. HAVELKA, O.; HOUŠKA, J. 25. *výročí obecné školy v Ruzyni*, s. 43.

²⁹ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury, s. 14.

³⁰ Srov. HAVELKA, O.; HOUŠKA, J. 25. *výročí obecné školy v Ruzyni*, s. 43.

³¹ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury, s. 14.

klasicistní statek, Kubrův statek se svými zdobeními a sýpka. Mimo jiné také toleranční hřbitov z doby před rokem 1778, který se zapsal do dějin v roce 1848.³² Jádrem staré vsi bylo dokonce prohlášeno za památkovou rezervaci.³³ Do roku 1918 bylo v obci tisíc sto třicet obyvatel a sedmdesát pět domů, následně pak dva tisíce šest set obyvatel a sto třicet osm domů.³⁴ V roce 1921 ukončil cukrovar provoz, ve kterém byli za první světové války ubytováni vojáci. Na místě cukrovaru zbyl pak pouze komín.³⁵ V blízkosti tehdejšího cukrovaru byl postaven památník, jako vzpomínka na zesnulé z první světové války.³⁶

Velkou zajímavostí v obci bylo působení slavného dramatika Aloise Jiráska, který byl jmenovaný jako čestný občan Ruzyně. Inspiroval se zde u svého přítele Piskáčka a jeho romantickým mlýnem, ale také malebnou ruzyňskou krajinou. Vytvořil tak pohádkovou hru „Lucerna“. Podněty ke hře našel také v oboře Hvězda, kde se nachází letohrádek Hvězda, který byl nazýván loveckým zámečkem.³⁷

³² Srov. KOCOUREK, J. *Obrazový vlastivědný průvodce*. Praha: Freytag & berndt, 2006. s. 27.

³³ Srov. Praha neznámá. Praha [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.prahaneznamazna.cz/praha-6/ruzyne/>.

³⁴ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury, s. 14.

³⁵ Srov. Libocké usedlosti [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://sites.google.com/site/libockeusedlosti/dalsi_zajimavosti.

³⁶ Srov. HÁŠA, Z. *Paměti obce Ruzyně*, Knihovnička časopisu Břevnovan, 3/2000, s. 27.

³⁷ Tamtéž, s. 19-20.

1.3 Dějiny obce Ruzyně od roku 1922-1948

1.3.1 Historie obce 1922-1945

Ruzyně se stále rozvíjela a v roce 1930 stály v obci již další nové stavby. Mezi stavby patřilo celkem dvě stě dvanáct domů se čtyřmi tisíci čtyřmi sty obyvateli. Do počtu obyvatel se nepočítaly kasárny a letiště. Mezi stavby již patřily také veřejné stavby, např. obecná škola a zemský pomologický ústav.³⁸

V Ruzyni byly jedny z největších kasáren v republice, kde byly ubytování dělostřelecké pluky č. 1 a 101. Tyto kasárny Jana Žižky z Trocnova byly vystaveny v roce 1926.³⁹ Tuto událost obec pravděpodobně velmi prožívala, protože dělostřeleckému pluku věnovala pamětní knihu Ruzyně. Kniha byla určena i pro místní rodáky, aby se dozvěděli o významných historických místech na západní straně, v blízkosti Pražského hradu.⁴⁰ Na první straně pamětní knihy je psáno následovně: „Dne 26. Sebtembris léta Páně 1927 nastal našemu polnímu dělostřeleckému pluku č. 1: Jana Žižky z Trocnova významný den. Opouští staré kasárny, dřívější Černínský palác na Hradčanech a stěhuje se do nových nejmodernějších kasáren v Ruzyni. Jede Břevnovem u Vypichu zatáčí v pravo k Liboci, staví u libocké sokolovny na kraji ruzyňského katastru, kde postavena obcí brána, chvojím a prapory ozdobena. V té vítá pluk starosta Václav Petráček v průvodu dvou členů zastupitelstva: Josefa Hrušky a Josefa Ledviny – následovně:“

„Pane veliteli dělostřeleckého pluku č.1 Jana Žižky z Trocnova!

Dnes nadešel den 26. září 1927, který bude zapsán v dějinách historické obce Ruzyně, kdy starý pluk mění své bydliště do Ruzyně, která leží pod památným vrchem Bílou Horou. Bud'te nám srdečně vítáni a v tomto novém bydlišti přejeme Vám mnoho zdraví a zdu. “⁴¹

Archivář Josef Piskáček následně přivítal pluk, promluvil o historii Ruzyně a také dodal:⁴² „Pluk Váš byl významnou složkou ruských legií, které nám dobyly samostatnost po nichž jsme celá tři století toužili. Vítáme Vás jako rodné bratry v našem domově a přejeme Vám, byste se tu cítili spokojeni, byste tu byli jako doma. “⁴³

³⁸ Srov. HAVELKA, O.; HOUŠKA, J. 25. výročí obecné školy v Ruzyni, s. 43.

³⁹ Tamtéž, s. 43-44.

⁴⁰ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury, s. 4.

⁴¹ Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury, s. 1-2.

⁴² Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury, s. 3.

⁴³ Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury, s. 3.

Této významné události se zúčastnilo velké množství obyvatelstva Ruzyně včetně faráře Holuba z Liboce, ale také děti s učiteli, členové obecního zastupitelstva, Sokol aj. Byli přítomni i obyvatelé z okolí.⁴⁴ Ruzyně začala kulturně žít, když se v roce 1923 jednota Sokol Ruzyně osamostatnila od Liboce. Od doby založení Sokola v Liboci, měla již dvě stě členů. Majitel hostince „Na Nové“ jim půjčoval sál a pan Bartoš přispěl finanční částkou na pomůcky. V sále se cvičilo celý rok a v zimě i bruslilo. Konalo se tam i ochotnické a loutkové divadlo. Mimo jiné se tam pořádaly i plesy. K dispozici sálu byla i zahrada. V období po sklizních pořádal dělostřelecký pluk slavnosti společně se Sokolem, které probíhaly v areálu kasáren. Na slavnostech soutěžili i vojáci, kteří přeskakovali překážky na koních. Nechyběla tam ani bojovná cvičení a tanec.

Hospodaření v obci bylo velmi zdařilé a poskytovala lidem obživu. Hospodáři byli velice schopní. Podle kronikáře hospodáři nepotřebovali odborné školy, aby věděli, jak o půdu pečovat. Ruzyně měla v této době i hodně obchodů. V obci bylo osm řezníků, včetně koňského. Ruzyňští lidé vše pořídili u řemeslníků a nemuseli nikam cestovat.⁴⁵ Obcí vedlo vlakové spojení do Prahy. Obcí projížděly i nákladní vlaky. Celkem jich denně projíždělo padesát jedna. V nedaleké obci Bílá hora se vybudovalo tramvajové spojení, které zahájilo provoz dne 17. října 1937.⁴⁶

I obce Ruzyně se dotýkaly světové události, které se odehrávaly v předválečném Československu. Ve třicátých letech 20. století v období hospodářské krize bylo v obci již tři sta lidí nezaměstnaných. Mezi nezaměstnané patřili také živitelé rodin. Obec se snažila z vlastních prostředků lidem poskytnout jídlo a bydlení.⁴⁷ Vysoký počet nezaměstnaných pravděpodobně způsobil zrušený provoz v cukrovaru.⁴⁸ Další smutnou událostí, kterou obec velmi silně prožívala, byla dne 14. září 1937, kdy zemřel náš první prezident a osvoboditel T. G. Masaryk.⁴⁹ V roce 1938 a následující roky byly obecně pro celou Československou republiku velmi smutné. Po Mnichovské dohodě chtěl německý kancléř Adolf Hitler získat i naši republiku. V období Protektorátu Čechy a Morava naše armáda dne 21. května 1938 obsadila hranice a zabránila tak německé armádě, aby

⁴⁴ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury, s. 2.

⁴⁵ Srov. HÁŠA, Z. *Paměti obce Ruzyně*, Knihovnička časopisu Břevnovan, 3/2000, s. 29.

⁴⁶ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně, díl II. [1820-1954]*, Praha. bez signatury, s. 77.

⁴⁷ Tamtéž, s. 84-92.

⁴⁸ Srov. Libocké usedlosti [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://sites.google.com/site/libockeusedlosti/dalsi_zajimavosti.

⁴⁹ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně, díl II. [1820-1954]*, Praha. bez signatury, s. 76.

obsadila pohraničí. Později v srpnu v roce 1939 byl předvolán pan prezident Hácha a byl donucen předat český národ Adolfu Hitlerovi. Po této události se začala objevovat nová nařízení. Dne 15. září 1939 bylo nařízeno u okresu Praha – sever, aby označení obecního úřadu bylo vždy dvoujazyčné. Německý název musel být vždy na prvním místě. Dne 2. října 1939 byly zavedeny potravinářské lístky a odběrné lístky na textilie a oděvy. Pravděpodobně byla v obci velká potřeba léků, protože v roce 1941, jak bylo uvedeno v kronice, bylo povoleno postavit lékárnu. Do té doby lidé pro léky chodili do Liboce ke kostelu.⁵⁰ Začalo období druhé světové války. Okupanti zabrali kasárny v Ruzyni. Usídlili tam nejhorší německé vojsko a kasárny přejmenovali na „Himmlerovy kasárny“. Následně pak dne 17. listopadu 1939 se v kasárnách odehrála největší tragédie našich studentů. Do kasáren svezli stovky studentů a deset z nich bylo bez udání důvodu v noci zastřeleno. Na památku popravených studentů a padlých vojáků se místní národní výbor dne 5. března 1939 rozhodl postavit pomník. Pomník byl postavený na místě až v roce 1945. Na místě stál dříve také pomník, ale byl zničený Němci.⁵¹

Z bývalého cukrovaru se v letech 1931/1935 přestavěl komín, který je dodnes dominantní na vazební věznici.⁵² Cukrovar se v té době nazýval „stará kasárna“. V období druhé světové války se v cukrovaru nacházela knihovna a obecní úřad. Cukrovar byl přestavěn na donucovací pracovnu a areál byl postupně zvětšován. Sloužil pak k vyslýchání a zavírání politických vězňů. O smutnou historii obce se tedy zasloužila i tato věznice.⁵³ Dalším objektem, který obsadila německá armáda, byla nová stavba civilního letiště. Letiště bylo obrovskou dominantou obce Ruzyně a dosahovalo velkých rozměrů. Při založení mělo 108 ha. Postupně se stále rozšiřovalo a počítalo se, že letiště bude jedno z největších a nejmodernějších letišť střední Evropy. Letiště mělo letecké spojení s četnými zámořskými a evropskými státy.⁵⁴ Letiště a jeho historie je zaznamenáno v roce 1929, kdy tehdejší vláda přijala návrh o výstavbě. Letiště se dostavělo 1. března 1937 a bylo označeno za nejlepší v Evropě.⁵⁵ Mezi další prostory, které využívala německá armáda, byla také obecná i měšťanská škola. Z těchto důvodů

⁵⁰ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně, díl II. [1820-1954]*, Praha. bez signatury, s. 103-119.

⁵¹ Srov. HAVELKA, O.; HOUŠKA, J. 25. *výročí obecné školy v Ruzyni*, s. 44.

⁵² Srov. Libocké usedlosti [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://sites.google.com/site/libockeusedlosti/dalsi_zajimavosti.

⁵³ Srov. HÁŠA, Z. *Paměti obce Ruzyně*, Knihovnička časopisu Břevnovan, 3/2000, s. 26.

⁵⁴ Srov. HAVELKA, O.; HOUŠKA, J. 25. *výročí obecné školy v Ruzyni*, s. 44.

⁵⁵ Historie Letiště Václava Havla [online]. [cit. 2022-03-22], Dostupné z: <https://www.prg.aero/historie-letiste-vaclava-havla-praha>.

patřila velká pozornost německému jazyku. Požadovalo se, aby státní i veřejní pracovníci se v německém jazyce zdokonalovali. V případě, že by neobstáli na zkoušce, byl jim snížen plat. V roce 1942 zemřel po atentátu zástupce říšského protektorátu Reinhard Heydrich. Dne 10. června byla vypálena nedaleká obec Lidice. Lidé z Ruzyně pak mohli vidět i tanky, které přes obec projížděly. V roce 1945 byl celý národ osvobozen Rudou armádou.⁵⁶

1.3.2 Historie obce 1945-1948

Život v obci Ruzyně se velmi kladně projevoval ihned po revoluci, a to ve všech oblastech. Nadšení občané se společně podíleli nejen na zvelebování svého majetku, ale také celé obce. Vzhled obce se začal pomalu zlepšovat, protože na náměstí byl vytvořen krásný park. Dne 10. května 1945 byly provedeny veřejné volby z řad občanů. Nejprve se museli napravit škody, které byly způsobené okupanty. Docházelo i ke změnám v obci, např. zemědělci dostali zpět svoji půdu a německé nápisy mohly být odstraněny. Zdraví lidé byli nadšení do práce. Jejich výsledkem práce byla úroda, která byla včas sklizena. Pomáhalo se i sociálně slabým občanům, kteří dostali zabavené zásoby potravin a oblečení. Lidé začali více prožívat volný čas v oblasti sportu. Nejdříve ale museli upravit hřiště, na kterém se ještě nacházely vraky a trosky poškozených letadel. Lidé pracovali na brigádách, aby se hřiště mohlo brzy využívat. Do obce se začal vracet život. Lidé hráli mistrovské, ale i přátelské zápasy. Zakázaný Sokol v době okupace začal být znovu v provozu. Sál „Na Nové“, který sloužil k přespání pro lidi z letiště, se musel uklidit. Učitelé s žáky obnovili kulturní život.⁵⁷ Po šestiletém trápení se lidé začali konečně radovat. Velké první slavnosti tzn. „staročeské dožínky“ se zúčastnili všichni občané. Při této příležitosti se občané slavnostně oblékli do lidových ruzyňských krojů. Dne 14. září si občané v hospodě „Na Kovárně“ vzpomněli na úmrtí pana prezidenta T. G. Masaryka. Na jeho vzpomínku byl promítán film. Dne 28. října se také konal vzpomínkový večer, jak pan prezident podepsal znárodňovací dekrety. Lidé se začali rozvíjet ve čtenářské gramotnosti, protože si půjčovali knihy ve veřejné knihovně. Obec stále doplňovala knihovnu novými knihami. O vánočních svátcích uspořádal fotbalový klub hru „Radostná událost“, která dramaticky ztvárnila, jak lidé prožívali tento rok.

⁵⁶ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně, díl II. [1820-1954]*, Praha. bez signatury, s. 120-131.

⁵⁷ Tamtéž, s. 183-193.

Oslavy se konaly celý rok a byly zakončeny silvestrovským večerem v hospodě „Na Nové“. V obci probíhaly i velké opravy. Elektrické vedení bylo po bombardování poškozeno. Dále probíhaly i úpravy vodovodu. Z důvodu nedostatku vody se hledaly nové prameny v Šárce. Na nástěnných tabulích byli lidé informováni o dění v obci. Občané také velmi uvítali otevření zubní ordinace.

V obci Ruzyně bylo po osvobození Rudou armádou celkem pět set osmdesát pět rodinných domů. Za celou dobu okupace se v Ruzyni nestavělo.

V roce 1946 se občané připravovali na volby ve svobodném státě. Jednalo se o volbu čtyř stran: Komunistická strana Československa, Sociálně demokratická strana, Národně socialistická strana a Lidová strana. Zvítězila Komunistická strana Československa, která měla připravený jasný socialistický program. V obci se konaly velké oslavy. Sokol Ruzyně slavil dvacet pět let jeho trvání za velké účasti obyvatelstva. Opět, již ve svobodné zemi se začal slavit „Svátek práce“. Oslava probíhala na Starém náměstí a účastnili se ho i občané z Řep, Zličína, Radosti, Velké Kopaniny a Bílé Hory. V roce 1947 se zavedly týdny čistoty, kdy si každý uklidil před svým domem. Lidé stále měli potřebu udržovat všude pořádek. Na letišti Ruzyně byl dne 9. září 1947 pořádán celostátní „letecký den“. Piloti předvedli ukázky dokonalého bojového výcviku ve stíhacích letadlech. Počasí se vydařilo a obec si vydělala 100 000 Kč z prodaných lístků. Socialistický přístup občanů k práci byl na dobré úrovni. Většina občanů byla velmi aktivní. Velká zásluha patřila učitelům, ale také žákům, divadelním ochotníkům, sportovcům a tělovýchovným učitelům. Na velikonoční neděli museli lidé sbírat železo. V květnu se důstojně slavila květnová revoluce. V obci se začala stavět kanalizace, o které byli majitelé domu informováni. Povrchové práce na kanalizaci se prováděly na Starém náměstí. V obci se začalo využívat nové sanitní auto.⁵⁸

Po manifestační stávce, které se zúčastnili místní občané, a také občané z místních závodů a škol, se pan prezident Eduard Beneš rozhodl následovně: dne 25. února 1948 prezident republiky oznámil předsedovi vlády Klementu Gottwaldovi, že souhlasí s jeho návrhem. Byl to návrh na změnu vlády. V obci Ruzyně provedl akční výbor národní fronty očistu v politických stranách. K socialismu pak definitivně nastoupil celý národ. Prezident Gottwald byl prvním dělnickým prezidentem, který byl zvolen dne 14. června

⁵⁸ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně, díl II. [1820-1954]*, Praha. bez signatury, s. 182-249.

1948. Do obecní knihovny přibyly Gottwaldovy spisy. Dne 25. listopadu se v obci oslavovaly prezidentovy narozeniny. Panu prezidentovi bylo posláno blahopřání.⁵⁹

Pravděpodobně z důvodu, jak obec Ruzyně vzkvétala, se stále více přemýšlelo, že by obec mohla být připojena k Praze.⁶⁰

⁵⁹ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně, díl II. [1820-1954]*, Praha. bez signatury, s. 240-249.

⁶⁰ Tamtéž, s. 193.

2. Stručně k dějinám školství v obci Ruzyně do roku 1922

Do roku 1922 navštěvovali ruzyňské děti školu v Liboci vedle kostela. Stará libocká škola vznikla v roce 1823. Škola byla přízemní a měla dvě třídy. Postupem času se škola přistavovala a vznikla budova, která v Liboci stojí dodnes. Do školy docházely děti z Liboce, Veleslavína, Vokovic, Ruzyně, Řep a Zličína. Škola se nacházela se u staré farní školy. Do školy docházely také děti z Košíř a z Nebušic, které ještě vlastní školu neměly.⁶¹

I v obci Ruzyně si lidé zajímali o myšlenku pořídit si vlastní školu, jak uvádí pamětní spis ke stavbě obecné školy. Tento pamětní spis byl vložen do základního kamene školní budovy. Výpočet stavby byl ve svém vývoji ale velice rozdílný. Při prvním pokusu v roce 1874 byl výpočet stavby ještě nepatrný, stavba měla stát 15 – 20 000 Kč. Druhý výpočet stavby byl zaznamenán v roce 1912, kdy stavba měla stát 80 – 100 000 Kč. Později už téměř 1 000 000 Kč. V prvním pokusu o stavbu školy se plánovalo zrušení kontribučenských sýpek.^{62, 63} Obecní zastupitelstvo se rozhodlo, že sýpky koupí a na místo postaví dvoutřídní školu. Plánovalo se také, že prostory mohou být využity k dalšímu rozšíření školy, např. zahrady nebo k výstavbě bytů. Celková cena stavby měla tehdy stát tři tisíce pět set zlatých. Pro stavbu školy překážel dům pana Medřického, který pravděpodobně obec měla zájem odkoupit. O stavbě školy se jednalo, ale zatím ke stavbě školy nedošlo. Kronika uvádí, že důvodem zrušení stavby byla žádost učitele Františka Sedláčka o správcovství ve škole v Liboci. Učitel Sedláček byl velice schopným vychovatelem mládeže a působil ve škole v obci Kněževěs. V libocké škole byl vzorem ve vedení přes třicet let. Pan učitel pracoval ve škole do doby jeho zaslouženého odpočinku.⁶⁴ S odchodem učitele nastaly různé nepříjemnosti a začalo se znovu přemýšlet o zřízení školy v Ruzyni. Návrh žádosti na stavbu školy podal pan Houška, který po panu Pulcovi patřil mezi členy obce. Mezi další členy obce patřil pokladník cukrovaru Fidler, virilista za cukrovar Kosina, pan Rákos, Klíma, Plíhal a Fiala. Druhý pokus o zřízení školy se uskutečnil dne 11. srpna 1911. V této době byl starostou obce Antonín Novák

⁶¹ Srov. Periferie Prahy [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.periferieprahy.cz/index.htm>.

⁶² Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

⁶³ Ottův slovník naučný [online]. [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: https://cs.wikisource.org/wiki/Ott%C5%AFv_slovn%C3%ADk_nau%C4%8Dn%C3%BD/Kontribu%C4%8Densk%C3%A9_s%C3%BDpky.

⁶⁴ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

a radním byl pan Prechal a Piskáček. Začalo se jednat o vyškolení učitelů. Žádost byla podána a následně schválena. Stavitel Antonín Plíhal vytvořil plány pro zřízení pětitřídní školy. Plány pro zřízení obecné školy mohly začít. Náklady pro stavbu školy i s oplocením byly vyčísleny částkou 100 000 Kč v roce 1912. Vypadalo to, že se stavbou už brzy začne, ale obec Ruzyně byla hodně zadlužená. Zadluženost obce způsobovalo, že lidem nebylo prostředí v obci lhostejné. Vysázeli zanedbanou velkou část třešňovky, vystavěli silnici k Liboci a k Dobrovízi, postarali se o kanalizaci a vysadili sad u obecního hřbitova. Obec měla tak velké výdaje, že na stavbu školy nezbyly peníze. Potřebovali nejdříve splatit dluhy. Splácení by trvalo poměrně dlouhou dobu, tak vymysleli zvýšení přírážek na věci, až na padesát procent. Další nepříjemnou událostí, která opět posunula stavbu školy, byla první světová válka. V tomto období se lidem moc nedařilo. Lidem začaly docházet potraviny, které se zdražovaly, a také ubývalo pracovních sil. Až teprve po světové válce, kdy bylo zvoleno nové zastupitelstvo, se poměry v obci urovnaly. Poté se začalo znovu jednat o stavbě obecné školy. Třetí pokus jednání o zřízení školy se datuje rokem 1920. Ke zřízení školy pomohlo umožnění velkého pozemku od družstva, které mělo původně sloužit ke stavbě rodinných domů. Tato varianta se zdála být vhodnější, než byl původní záměr. Plány na stavbu pětitřídní školy od stavitele Plíhala se mohly uskutečnit. V plánech se také počítalo s bytem pro školníka, řídícího učitele a ženatého učitele. V obci se myslelo také na zřízení obecního úřadu, knihovny a tělocvičny. Náklady na zřízení školy činily 928 498,80 Kč. Rozpočet na oplocení zahrady byl 115 536,40 Kč a na tělocvičnu 259 520,30 Kč. Z důvodu tak vysokého nákladu na stavbu školy se musela stavba obecního úřadu a tělocvičny zrušit. Bylo znatelné, že zrušením těchto staveb obec nesouhlasila, a proto vypsala konkurs pro stavitele. Celkem se zúčastnilo dvacet stavitelů včetně řemeslníků, kterých bylo celkem čtyřicet dva.⁶⁵ Pro lepší orientaci je možné nahlédnout do přehledné tabulky nabídek od stavitelů (Příloha 1). V celkové tabulce je uvedený měsíc květen 1922.⁶⁶ Magistrální rada v čele s architektem Moudrým včetně pětičlenné komise (starosta Petráček, náměstek starosty Melichar, pan Petrák a Piskáček) rozhodla o dvou stavitelích. Zajímavá nabídka byla od stavitele Hrdličky a Riegla s nabídkou 770 000 Kč (Příloha 2). Druhý stavitel Němec nabízel stavbu školy za

⁶⁵ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

⁶⁶ SOkA Praha – venkov se sídlem v Dobřichovicích, AO Ruzyně, Škola, 1922-1923, nezpracováno.

823 000 Kč. Kronika uvádí, že byl v konkursu zařazený třetí projektant s nabídkou 972 000 Kč. Podle nalezených zdrojů byl o stavbu školy velký zájem. Obecní zastupitelstvo rozhodlo zadat stavbu školy Ing. Hrdličkovi a Rieglovi z důvodu nejnižší ceny.⁶⁷ Stavba byla zpracována na výkresech (Příloha 3). Firma svým podpisem potvrdila, že dodrží domluvený rozpočet, cenu a podmínky.⁶⁸ Pro řemeslnické práce na stavbě byl vybrán tesař, truhlář, natěrač, pokrývač a čalouník. Kronika uvádí také informaci, že také o zakoupení kamen se postarali již zmínění vybraní pracovníci. Celkem náklady činily 1 055 206 Kč. Poté se dne 16. května předala stavba firmě a dne 22. května 1922 se začalo stavět. Základní kámen byl pak slavnostně položen dne 28. května 1922. Všichni věřili, že škola bude sloužit svému účelu a učitelé se budou snažit svěřené děti vychovat pro blaho a rozkvět Československa.

Slavnost k položení základního kamene měla příjemnou atmosféru, ke které přispěl pamětní spis půjčený od rolníka Piskáčka. Průvod spolků s obecním zastupitelstvem šli společně od Husova pomníku ke škole. Lidé i z okolních vesnic se sešli u dřevěné tribuny, kde děti přednesly básně. Atmosféru slavnosti doplnil také břevnovský pěvecký sbor Foerster s písní „Svoji k svému“, a pan Votužák z dělnické akademie promluvil k významu této události. Po vykonání poklepů na kámen byla slavnost ukončena a pěvecký sbor zazpíval hymnu.

Školská rada povolila proškolení učitelů z obce Ruzyně od učitelů z libocké školy. Ve škole se plánovalo i místo pro pana řídícího a pro dvě učitelky. Začalo se stavět, aby se v příštím roce mohla obecná škola v Ruzyni slavnostně otevřít.⁶⁹

⁶⁷ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

⁶⁸ Srov. SOkA Praha – venkov se sídlem v Dobřichovicích, AO Ruzyně, Škola, 1922-1923, nezpracováno.

⁶⁹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

3. Dějiny vzdělávání obce Ruzyně v letech 1922-1948

3.1 První rok obecné školy 1922-1923

Slavnost otevření školy je v kronice datováno v den 1. února 1923, ale v kronice je datum přeškrtnut a připsán otazník. Je možné, že původní datum slavnosti byl datován na první den v říjnu a slavnost se pouze přesunula na pozdější termín. Slavnosti se zúčastnilo plno hostů a všechny místní spolky. Slavnost byla zahájena starostou Václavem Petrářkem. Starosta všechny přivítal a společně se sborem zazpívali hymnu. Hlavní slovo pronesl také inspektor Vojta Beneš. Pan Beneš byl zástupce zemské školní rady. Na slavnosti byl přítomen také Ing. Matolín, který působil jako okresní školní inspektor a zástupce okresního školního výboru. Hosté se zapisovali do pamětního listu. Na základě této významné události se konala slavnostní akademie s hudebním doprovodem pana Mihule. Zazpíval také pěvecký sbor s názvem Foester. Koncert se konal v sále v hostinci „Na Kovárně“⁷⁰ Jak kronikář uvádí: „*Tak byla škola svému poslání zasvěcena*“⁷¹ (Příloha 4). Školní slavnost tedy zahájila vyučování v nově otevřené škole v Ruzyni. Děti, které doposud navštěvovaly školu v Liboci, se shromáždily v libocké škole. Veřejně za obec Ruzyně zde promluvil Josef Houška a starosta Václav Petráček. Po proslovu se děti rozloučily s učitelským sborem, se svými spolužáky a byly převedeny obecním zastupitelstvem a jeho členy do nové školy. Z obsahu je podle mého názoru zřejmé, že se jednalo o začátek školního roku vzhledem k nejasnému datu v kronice. Ve škole v Ruzyni už na žáky čekal pan řídící Ludvík Kohout, který dětem představil učitelku Marii Kašparovou a učitele Josefa Beneše. Všem přítomným rodičům kladl na srdce, aby děti s důvěrou posílali do nově vybudované školy. Z kroniky je zřejmé, že nadšení učitelů bylo velkolepé a bylo přenášeno i na děti. Děti byly informovány o skutečnosti, že druhý den jim už začíná pravidelné vyučování. Děti dostaly pamětní minci s myslitelem J. A. Komenským. Na upomínku otevření obecné školy v Ruzyni bylo na rubu mince napsán datum 1. únor 1923. Ve škole v Liboci, kterou děti dříve navštěvovaly, byl zaveden týdenní rozvrh. Děti chodily do školy v pondělí a ve čtvrtek dopoledne i odpoledne, a ostatní dny chodily na dopolední vyučování. Místní rada žádala, aby se

⁷⁰ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

⁷¹ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

tzv. „zjednodušená frekvence“ zavedla i na obecné škole v Ruzyni. Tuto žádost musela schválit také zemská školní rada. Poté okresní výbor žádost schválil. Ve škole v Liboci se tento systém docházky osvědčil, tak nebylo nutné jej měnit.

Žákům pobyt ve škole prospíval a byli zdraví. Docházku ale znepríjemňoval stav budovy. Stav budovy se totiž nejevil prospěšným. Budova školy byla po otevření mokrá, byl cítit syrový chlad a potily se zdi. Později pak v průběhu léta se budova postupně vyhrála a vyschla. I učitelé byli zdraví i přes nepříjemnosti s mokrým a chladným stavem budovy.

Zajímavé je, že i učitelský sbor měl potíže se shodnout na jménu obce. S nejednotností jména obce se potýkali i učitelé v Liboci. Pan řídící se rozhodl zjistit přesný název obce. Oslovil tedy školního inspektora, který požádal o upřesnění prezidenta Československé akademie věd a umění. Jednalo se o název Ruzíň, ale lidé spíše upřednostňovali název Ruzyně. Hledali také v archivech, ale stále neměli jasno. Okresní školní výbor pak úředně rozhodl o názvu Ruzyně. Jméno obce je myslím dodnes mezi občany rozdílný. Sice název obce je již úředně schválený, ale mezi obyvateli se stále objevuje používání zastaralého výrazu Ruzíň.

V prvním roce školy dne 4. května 1923 navštívila školu okresní školní inspekce. Jednalo se o učební ústavě v Praze, která se později konala za přítomnosti inspektora Ing. Matolína. Mimo jiné se kandidáti vedeni školskou radou zúčastnili vyučování ve všech třídách. Učitelům pak upřímně okresní školní inspektor poděkoval.⁷²

⁷² Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

Kronikář uvádí učitelský sbor, který působil v prvním roce na škole. Pan řídící školy byl Ludvík Kohout.⁷³ Učiteli při otevření obecné školy byli následující: Josef Beneš⁷⁴, Marie Kašparová⁷⁵, Jana Chottová⁷⁶ a Václav Holub⁷⁷.

Ve škole probíhaly slavnostní události, ale také smutné události. Po slavnostním zahájení školního roku zemřel jako oběť atentátu vynikající státník, národohospodář a právník ministr financí Alois Rašín. Konala se tedy smuteční akce, na které byl dětem vysvětlený význam události a varování před násilím. Po této smutné události nastala radostná událost, kterou byla oslava sedmdesátých třetích narozenin pana prezidenta. Oslavy se zúčastnili i žáci a členové místní školní rady. Dne 7. března se žáci shromáždili ve čtvrté třídě, kde k prezidentským zásluhám promluvil pan řídící učitel. Děti přednesly vybrané básně a písně. Mezi další příjemné události patřily školní besídky a besedy s rodiči. 25. března 1923 se konala první besídka žáků druhé třídy. Děti přednášely písně a básně a byly pak pochváleny. Program byl převážně o školní práci, nevyžadoval velké přípravy, i přesto měl velký úspěch. Předpokládám, že i tato informace o pořádání besídky napovídá, že školní rok nemohl být zahájen až v únoru roku 1923. Usuzuji z toho, že jeden měsíc od otevření školy by byla krátká doba, aby učitelé s dětmi již připravovali besídku. Na druhou stranu je možné, že besídka pro ně mohla být ukázkou jejich práce. Pan řídící uspořádal třídní schůzku dne 15. dubna, kde rodičům vysvětloval význam vysvědčení. Předvedl také rodičům práce jejich dětí. Rodiče přišli v hojném počtu a panovala příjemná atmosféra. Ve škole probíhala dne 27. května výstava ženských ručních prací, kterou pořádala dělnická akademie. Zúčastnil se také předseda národního shromáždění Tomášek a zemský inspektor Beneš. Výstava byla určena občanům Ruzyně.

⁷³ Ludvík Kohout byl narozen dne 26. srpna 1889 v Příbrami, maturoval na gymnáziu v roce 1909. Zatímně učil v Košířích, Radlicích, Radotíně, Zbraslavi a Úněticích. Složil učitelskou zkoušku pro obecnou i měšťanskou školu. Zajímal se o matematicko-technický obor. Učil také v Nebušicích, ve Vokovicích a v Liboci. Definitivně již jako řídící učitel působil ve škole v Ruzyni.

⁷⁴ Josef Beneš byl narozen dne 11. března 1880 v Bratřejově u Sedlčan, studoval čtyři třídy na reálné škole v Karlíně, maturoval, v roce 1900. Byl zatímnním učitelem v Roztokách. Působil také v obecných školách, např. v Zákolanech, Noutonicích, Úněticích, Dejvicích – v Šárce. Od 1. února 1923 byl zatímnním učitelem v Ruzyni.

⁷⁵ Marie Kašparová byla narozena 16. srpna v Řepích, vystudovala tři třídy na měšťanské škole v Praze a následně na Smíchově tři třídy lycea a tam také v roce 1913 odmaturovala v roce 1913. Působila na obecních školách, např. v Břevnově, v Řepích.

⁷⁶ Jana Chottová se narodila 15. května 1880 v Čisovicích, studovala dva ročníky měšťanské školy v Příbrami a ve Vídni. Působila také ve Stodůlkách, Středoklukách, v Liboci nebo ve Vokovicích. Absolvovala také první ročník „výrobních spolků v Praze“. Pracovala jako učitelka domácích nauk a ručních prací ve Střešovicích a Liboci.

⁷⁷ Václav Holub se narodil dne 13. května 1875 ve Spálovém Poříčí u Plzně, studoval také teologii v Litoměřicích a byl také kaplanem v Souši u Mostu, Farářem v Liboci se stal od roku 1919. Pracoval pro české menšiny a byl učitelem římskokatolického náboženství v Ruzyni.

Oba pánové k této výstavě promluvili s velkou ctí k občanství. Dne 14. června navštívili školu zahraniční hosté ze Slovenska. Zájem o slovenskou spolupráci byla znatelná. Přijelo osm slovenských učitelů a osm slovenských učitelek. S laskavostí je škola přijala, a připravila pohoštění, které připravoval Školský spolek. Slovenští kolegové byli spokojeni a po návštěvě si mohli vytvořit představu o české škole. Děti poslaly slovenským dětem dopisy. Děti je požádaly, aby jim slovenské děti něco nakreslily.

V budově školy se nacházel byt pro školníka, kterým byl František Kotršal. Školník působil také jako obecní strážník. Byt měl školník k dispozici zdarma. Ve škole dostával plat 1 200 Kč a měl k dispozici také uhlí a zahrádku. Jeho práva a povinnosti určoval sestavený služební řád. Po stránce hospodářské se o školu starala místní školní rada, která se ujala činnosti dne 4. února 1923. Rozhodl o tom okresní školní výbor na Smíchově, dne 20. února 1923. Mezi ně patřili členové zástupci občanů a učitelstva. Do okresního školního výboru patřil předseda, místopředseda a členové zástupci učitelstva a občanstva. Po hospodářské stránce se velmi zodpovědně staral o školu Školský spolek. Tento spolek sbíral příspěvky pro děti, aby mohl dětem nakoupit školní potřeby. Sběrka obsahovala také příspěvky z různých akcí. Byl to spolek nepolitický a soustředil se na všechny vrstvy obyvatelstva. Podíleli se na něm i učitelé. Pan řídící rozšířil pak působnost spolku na humanitní a osvětové snahy v obci. Vzhledem k potížím, které způsobovala nová stavba školy, bylo potřeba zajistit technické úpravy a dokoupit potřebné věci. Bylo potřeba pořídit tři police na výstavbu předmětů, kalamář pro učitele, záclony do oken, čtyři teploměry a dva stojany na obrazy. Před školou byly vysázeny květiny. Náklady na tyto úpravy hradil Školský spolek. Školský spolek daroval škole a obci na humanitní cíle celkem 8 238,84 Kč. Škola měla hodně příznivců a dobrodinců, kteří školu podporovali a podíleli se na jejím rozkvětu. Pan Svátek daroval škole pět vycpaných ptáků a pan Hájek vycpanou veverku. Děti nosily do školy nerosty, pohledy, zeměpisné obrázky a olovnice. Okresní školní výbor si všiml této mládežnické práce a daroval dětem za to dvacet osm kusů učebnic. Učebnice byly v hodnotě 1 208,70 Kč. Do knihovny věnoval knihy žákům, ale také učitelům. Pan Jungr, který byl ředitelem věznice v Řepích, věnoval škole výnos z výstavy obrazů, který předal Školskému spolku. Také veleslavínský biograf věnoval škole z výnosu dětského představení příspěvek v hodnotě 30 Kč. Největší dar byl od Školského spolku. V březnu pořídil dětem do druhé třídy padesát pět výtisků čítanek s názvem „Ráno IV. díl“. Jedna čítanka byla v hodnotě 22 Kč. Knihy zůstaly v majetku školy. Školní rok byl ukončen dne 28. června 1923 Husovou slavností, kdy byla dětem

připomenuta ušlechtilost mistra Jana Husa. Dětem bylo doporučeno, aby prázdniny prožívaly smyslně. Na konci slavnosti bylo dětem rozdáno vysvědčení a zazpívali si hymny.

Dne 9. července se jednalo o přesném rozdělení školního pozemku. Jednalo se o část školní a část obecní. Původně byl pozemek školy přiřazen celý, ale později se zjistilo, že pozemek je pro školu příliš velký. Původně se plánovalo i zřízení mateřské školy. Zápis o oddělení části pozemku pan řídící vyhotovil dvakrát. Jeden zápis uložil do školního archivu, kde se nacházel i inventář školy a druhý zápis předal obecnímu úřadu.⁷⁸

3.2 Obecná škola 1923-1935

3.2.1 Žáci a školní výuka

Školní slavnost se konala pravidelně v září, kdy se zahajovalo vyučování ve škole. Ve školním roce 1923/1924 se žáci sešli ve čtvrté třídě a pan řídící zahájil slavnost proslovem. Vzpomnělo se na památku padlých ve světové válce a na nejlepší osobnosti našeho národa. Příkladem pro žáky byl pan prezident. Pan prezident žáky inspiroval k pílí, pracovitosti a svědomitosti. Slavnosti se účastnili i dva noví učitelé. Státní hymna zakončila slavnost a žáci odešli do svých tříd. Tato slavnost se konala pravidelně včetně průvodu k Husovu kamenu. Žáci tam položili kytice a zazpívali národní hymny. Pouze v případě nepříznivého počasí byly kytice k pomníku doneseny a klasický průvod se nekonal.

V roce 1923 vznikla v jednotlivých třídách nová opatření pro lepší dosažení vyučovacích cílů. Ministerstvo školství a národní osvěta rozdělila třídy následovně: první třída – první, druhý a třetí školní rok, druhá třída – čtvrtý a pátý školní rok, třetí třída – šestý, sedmý a osmý školní rok. Vznikaly také nové vyučovací předměty, do kterých byla zahrnuta občanská nauka, tělesná výchova a chlapecké výchovné ruční práce. I v druhém školním roce se vyučovaly ženské ruční práce. V letech 1924–1926 byla ve škole zavedena zjednodušená školní docházka. Opatření na základě rozhodnutí zemské rady v důsledku snížení počtu státních zaměstnanců způsobilo, že začal školní rok 1924/1925 velmi špatně. Opatření postihlo zdejší školu a celé národní školství. Některé třídy byly

⁷⁸ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

zrušeny, protože neměly celkem šedesát jedna žáků. Původním záměrem bylo, aby třída měla maximálně třicet žáků. Žáci odcházeli z pátého ročníku na měšťanskou a střední školu, proto byla pak třetí třída velmi slabá. Třetí třída a druhá třída neměla dohromady přes šedesát dětí, tak třídy přechodně spojily do druhé třídy. Každá třída měla jiný program, ale učitel byl jeden. Občanům se opatření nelíbilo, protože původní záměr byl vybudovat nejméně pětitřídní moderní školu. Škola se tedy jevila jako nevyužitá. Občané protestovali, ale jejich požadavky byly zamítnuty. Ve školním roce 1925/1926 měla škola v jedné první třídě čtyřicet šest žáků, a v druhé první třídě třicet šest žáků. V druhém a třetím ročníku byl velmi malý počet žáků. V druhém ročníku bylo v prvním oddělení sedmnáct žáků a v druhém oddělení třináct. Ve třetím ročníku byli v prvním oddělení tři žáci a v druhém třináct žáků. Na základě této skutečnosti navrhl školní výbor, aby pan řídící upravil rozdělení žáků ve třídách. Po rozdělení tříd bylo v první třídě šedesát pět žáků, ve druhé třídě třicet tři žáků a ve třetí třídě třicet žáků. Na celé škole bylo tedy celkem sto dvacet osm žáků. Škola se po tomto rozdělení stala znovu trojtřídní. V tomto školním roce kronikář uvádí, že žáci chodili s panem řídícím do obory Hvězda. Vstup do objektu obory si pan řídící domluvil s hradní správou.

Mezi důležitá usnesení školních úřadů patřil rozvrh hodin. První dvě vyučovací hodiny trvaly 50 minut a další po 45 minutách. První hodina vyučování trvala od 8.30-9.20, druhá od 9.25-10.15, třetí od 10.30-11.15, čtvrtá od 11.20-12.05, pátá od 12.15-13 hodin. Tento rozvrh ve vyučování se osvědčil i na jiných školách.

Ve školním roce 1927/1928 bylo celkem sto dvacet pět žáků. V první třídě byl první, druhý a třetí školní rok, v druhé třídě byl čtvrtý a pátý školní rok a ve třetí třídě šestý, sedmý a osmý školní rok. V první třídě bylo tedy devadesát jedna žáků. Ve druhé třídě dvacet čtyři žáků a ve třetí třídě pouze deset žáků. Školní roky byly upraveny tak, aby v první třídě byla jen první třída, celkem třicet čtyři žáků. Druhá a třetí třída byla spojena a byl tak zachován stejný počet žáků jako v roce předchozím. Na klasifikační poradě se učitelé domluvili, že požádají školní výbor, aby byla škola rozdělena na pět tříd. Většina žáků odcházela na měšťanské a střední školy a ve škole zůstávali pouze nenadaní žáci. V dalším školním roce byl v první třídě první, druhý a třetí školní rok, ve třídě bylo šedesát šest chlapců a sedmdesát šest dívek. Ve druhé třídě byl čtvrtý a pátý ročník, celkem tedy čtyřicet tři žáků, ve třetí třídě byl šestý, sedmý a osmý ročník, tedy celkem pět žáků. Na celé škole bylo osmdesát tři chlapců a sto sedm dívek. V tomto školním roce bylo v celé škole sto devadesát žáků. Vzhledem k vysokému počtu žáků v první třídě

byla podána žádost na zřízení druhé pobočky. Na základě vyhovění žádosti měla první třída dvě pobočky, a druhá a třetí třída byly dočasně spojeny. Pravděpodobně z důvodu zřízení druhé pobočky, klesl počet žáků na konci školního roku 1928/1929 na sto šedesát jedna. Počet žáků ale nepřestával stoupat a v dalším roce bylo zaznamenáno sto devadesát tři žáků na začátku roku, a na konci školního roku již dvě stě třináct žáků. V dalším školním roce 1930/1931 bylo na základě zápisu z konce června a ke dni 1. září celkem dvě stě padesát dva žáků. Vzhledem k tomu, že počet žáků stále narůstal, ponechala se úprava s pěti třídami z minulého roku. Byla zřízena nová pobočka pro první třídu. V první třídě byl první školní rok, v druhé třídě byl druhý školní rok, ve třetí třídě byl třetí školní rok, ve čtvrté třídě byl čtvrtý školní rok a v páté třídě byl pátý až osmý školní rok. Pro zachování trojtřídní školy, byly třídy nazývány: I. a, I. b, II. a, II. b a III. Tento rok absolvovalo jedenáct žáků ze třetí třídy zkoušku na střední školy. Jednalo se o pět dívek a šest chlapců. Na základě zápisu z června byl počet žáků ve třídách v roce 1931/1932 následovný: v první třídě, kde byl první a druhý školní rok bylo devadesát tři žáků, v druhé třídě, kde byl třetí a čtvrtý školní rok, bylo celkem sto šest žáků a ve třetí třídě, kde byl pátý až osmý školní rok, bylo celkem padesát dva žáků. Celkem ve škole bylo už dvě stě padesát jedna žáků. V první a druhé třídě byl nadměrný počet žáků, tak byly obě třídy rozděleny jako předchozí rok. Byla již zachovaná pětitřídní škola. Zápisy byly konány v červnu a do prvních tříd nastoupilo ve školním roce 1933/1934 padesát sedm žáků. Do druhé a páté třídy mělo nastoupit přes šedesát žáků, proto byly vytvořeny prozatímní pobočky. Celkem bylo žáků tři sta třináct, a bylo otevřeno sedm tříd. V průběhu školního roku se ale počet žáků mohl měnit. Na konci tohoto školního roku bylo žáků o tři více. První, druhá a třetí třída byly vyučovány střídavě, protože bylo málo učeben. V dalším roce 1934/1935 bylo zapsáno už tři sta třicet tři žáků. Ve škole bylo pouze pět učeben. Musely se zřídit pobočky pro první, druhou, třetí a čtvrtou třídu. Ve škole se vyučovalo střídavě. Žáci byli rozděleni do devíti tříd. Na konci školního roku se počet žáků snížil na tři sta dvacet šest. Pan řídící se vyžadoval, aby v každé třídě byla zavedena třídní samospráva. Nejvýznamnější třídní samosprávu měla pátá třída, která motivovala k třídní práci i další třídy.

V tomto období se na základě působení učitelů na jiných školách začaly vyučovat nové metody. V první třídě se ve čtení přestalo učit podle metody „Poupat“. Tato metoda se vyznačovala tím, že učitelé přestali hláskovat a slabikovat a začali učit žáky číst celá slova. Metoda se na žácích osvědčila, tak i další rok se vyučovalo podle nové metody

s názvem „Sluníčko“. Výsledky žáků se hodnotily ve všech třídách, a to pravidelně po čtvrt roce. Žákům se hodnocení nejdříve nelíbilo, ale postupně si na novou metodu učení začali zvykat. Další novou metodu v kreslení vyzkoušeli žáci v první až čtvrté třídě. Ve výtvarné výchově postupovali podle techniky Zinsmeistra a v páté třídě podle Pittra. I tento předmět dosáhl velmi pěkných úspěchů. Testy probíhaly také v počtech, v mluvnici a ve vlastivědě. Testy si připravovali učitelé a jednotlivé třídy mezi sebou. I na tyto testy si žáci začali postupně zvykat.

Zdravotní stav žáků se v každém školním roce lišil. Nejdříve se zdravotní stav žáků jevil uspokojivě, s výjimkou rýmy a kašle a epidemického onemocnění. Dva žáci také trpěli otevřenými ranami, jeden žák měl zánět ledvin a jeden otravu krve. Z nakažlivých nemocí se objevovaly příušnice, spalničky a záškrť. V kronice byly uvedeny i jednotlivé zlomeniny. U žáků se také objevil zádumčivý kašel. V první třídě se objevila epidemie planých neštovic. Po vyšetření prováděli učitelé záznamy o zdravotním stavu žáků, které byly uloženy v archivu školy. Ve školním roce 1926/1927 byl zdravotní stav žáků velmi špatný. Rozšířila se epidemie chřipky a škola musela být uzavřena. O uzavření rozhodl doktor Kobliha z Řeporyjí. Po uklidnění situace se škola znova otevřela a vypukla spalničková epidemie. Až v červnu se začala zdravotní situace uklidňovat. V dalším školním roce byl zdravotní stav vzhledem k tuhé zimě opět špatný. V zimním období chyběla i polovina žáků. Zima způsobovala, že žáci nemohli ani psát, jak měli zmrzlé ruce. Mezi nejčastější nemoci patřila angína, kašel, příušnice, nadále plané neštovice, a v jednom případě také spála a záškrť. Děti nemohly docházet do školy, protože v zimě napadl sníh až do výšky metr a půl. Sníh omezoval obzvláště malé děti. Nejsilnější mrazy byly v únoru, kdy na deset dní musela být škola uzavřena. V dalších letech se zdravotní stav žáků objevoval v podobné formě. Při rozšíření spalniček ve školním roce 1929/1930 byla tak velká absence, že chybělo ve škole i padesát procent žáků. Konkrétně jedna druhá třída se musela zavřít na osm dní. Pan řídící podal žádost školnímu výboru, s kterými spolupracoval doktor Kobiha z Řeporyjí. V jiných třídách se ale epidemie stále opakovala. Kromě běžných respiračních a nakažlivých infekčních nemocí se najednou objevily tři vážné případy zápalu plic, a dokonce znovu tři případy záškrty. Včasné léčení dětí ale pomohlo, aby se zabránilo špatným následkům nemoci. Vzhledem k tomu, že byly třídy přeplněné dětmi, tak bylo těžké, aby se epidemie dál nerozšiřovaly. V březnu v roce 1933 musela být na pár dní uzavřena jedna třída, která onemocněla planými neštovicemi. V září dokonce zemřela jedna žákyně a je možné, že

to bylo právě na nemoc planých neštovic. Toto onemocnění postihovalo i ostatní třídy a bylo těžké se ho zbavit. Epidemie nemocí způsobovala, že byla velká absence žáků a žáci tak měli špatný prospěch. U žáků se také objevovala nemoc černého kašle. Někteří žáci museli dokonce na operaci se zánětem středního ucha, se zánětem slepého střeva a zápallem pobřišnice. Kronikář uvádí, že důvodem častých nemocí u dětí byla i špatná výživa. Nemoci si pak vyžádaly ještě další dvě oběti. V jednom případě se jednalo o záškrt, jak uvádí kronikář.

Školním lékařem byl doktor Sázavský, který odešel a funkci převzala doktorka Kutišová. Paní doktorka začala ordinovat na základě žádosti místní školní rady za stejných podmínek.⁷⁹

3.2.2 Učitelský sbor

Velké změny nastaly v učitelském sboru hned na začátku školního roku 1923/1924. Dva dosavadní učitelé byli přeloženi na obecnou školu v Řepích a v Liboci. Jednalo se učitelku Kašparovou a učitele Beneše. Pravděpodobně z nedostatku učitelů vyučoval třetí třídu pan řídící Kohout. Pan řídící musel být velice schopný člověk, protože zastupoval mnoho funkcí. Mimo jiné působil lidovýchovně jako jednatel místní školní rady, byl členem výboru Školního spolku, jednatel místního sboru dobrovolných hasičů, vzdělavatel jednoty Sokol, sbormistr místního zpěváckého spolku, jednatel spolku Čsl. Červeného kříže, důvěrník okresní péče o mládež, předseda učitelského okrsku libockého, člen výboru Budče Podbělohorské a člen pěveckého sdružení pražských učitelů. Učitelé si zdokonalovali své znalosti. Později dostal pan řídící dovolenou, aby se mohl věnovat funkci v mezinárodním kongresu.

Dne 1. září 1923 byl prozatím ustanoven učitelem František Vlček. Od 1. prosince 1924 se stal definitivním učitelem. Narodil se dne 27. listopadu 1874 v Lužné u Rakovníka. Studoval osmitřídní Akademické gymnázium v Praze a také první ročník speciálního kurzu pro absolventy středních škol. Vykonal zkoušku dospělosti dne 6. července 1895 pro obecné školy. Zkoušku dospělosti vykonal také dne 26. října 1898 pro školy obecné a pro vyučování německého jazyka. Působil na moravských školách např. v Pavlově, Jakubovicích a Zábřehu. Působil jako praporčík pěšího pluku ve světové

⁷⁹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

válce. Po rozdělení tříd působil ve druhé třídě. Působil také jako učitelský a žákovský správce knihovny. Novou učitelkou na veřejném konkursu byla od prosince 1923 Vilma Mizerová. Narodila se dne 12. května 1883 na Smíchově. Doposud působila jako učitelka na obecné pětitřídní škole ve Slivenci. Na Smíchově také chodila do třech tříd, do jednoho ročníku ženského výrobního spolku v Praze a na kurz pěstounek české ústavy vzdělávání učitelek v Praze. Složila zkoušku dospělosti, aby mohla působit jako literární učitelka pro obecné školy. Zkoušky se zúčastnila dne 5. října 1906. Také dne 14. května vykonala zkoušku způsobilosti, aby mohla vyučovat německý jazyk. Působila také na škole ve Slaném, Úněticích, Slivenci a Olšanech a od prosince 1923 na škole v Ruzyni. Po rozdělení tříd působila v první třídě. Působila také jako správkyně kabinetu. Římskokatolické náboženství začal vyučovat kaplan František Wagner z Liboce. Evangelicko českoobratrské náboženství se pravidelně vyučovalo duchovním českoobratrským evangelickým farním úřadem v Kladně. Později již v Praze u Salvatora. Ženské ruční práce vyučovala nadále učitelka Jana Chottová, která učila na škole až do školního roku 1927/1928. Poté ji vystřídala učitelka Petrová. I v dalším roce 1924/1925 nastávaly změny v učitelském sboru. Nastoupil nový učitel Karel Jakoubek, který učil ve druhé třídě. Učitel Jakoubek působil na dívčí škole v Přibyslavi. Jak bylo již zmíněno, v první třídě vyučovala učitelka Mizerová a ve třetí třídě pan řídící Kohout. Správcovství kabinetu převzala učitelka Mizerová a o knihovnu se staral učitel Jakoubek. Kronikář se zmiňuje, že učitelka Chottová vyučovala domácí nauku. Školský úřad rozhodl o úpravě rozvrhu učitelům, kteří studovali na vysoké škole pedagogické.⁸⁰ Zdá, že podpora učitelské profese ve vzdělávání byla veliká. Na základě nařízení o omezení počtu státních zaměstnanců nastala změna v učitelském sboru, a to ve školním roce 1925/1926. Učitele Jakoubka jmenovali zastupujícím odborným učitelem v Řevnicích. Učitelka Mizerová vyučovala první třídu, ve které byly děti první, druhé a třetí třídy. Pan řídící učitel vyučoval druhou a třetí třídu, tedy žáky čtvrtého, pátého, šestého, sedmého a osmého ročníku. Farář Holub z Liboce vyučoval stále římskokatolické náboženství, a učitelka Jana Chottová vyučovala ženské ruční práce. Ve škole se také nepravidelně vyučovalo evangelické a československé náboženství. Učitelka Mizerová nepůsobila na škole dlouho, protože nastoupila na místo zastupující učitelky na obecné škole na Smíchově. Do obecnou školu nastoupila 1. září 1926. Na obecné škole v Ruzyni ale působila velmi

⁸⁰ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

svědomitě. Na její místo nastoupil učitel Miroslav Musil. Dosud působil jako zastupující učitel na obecné škole v Lipanech. Narodil se 1. září 1898 v Březnici. Vychodil pět tříd obecné školy v Březnici a čtyři třídy gymnázia v Příbrami. V Příbrami v letech 1913/1917 vystudoval také učitelský ústav. Jako kandidát učitelství byl odveden a sloužil do roku 1919. Dobrovolnický absolvoval rok čtvrtého ročníku učitelského ústavu. Poté vykonal učitelskou zkoušku dospělosti a zkoušku způsobilosti. Sloužil na Slovensku i v Lipanech. Po nástupu na místo učitele brzy onemocněl a odešel na zdravotní dovolenou. Učitel Musil byl v dalším školním roce ustanoven v Tursku. Za nemocného učitele nastoupila dne 2. července 1927 učitelka Miloslava Benešová, která působila na obecné škole ve Vokovicích. Narodila se 12. září 1902 na Smíchově. Vychodila obecnou a měšťanskou školu, studovala šest let na střední škole a také čtvrtý ročník učitelského ústavu. Absolvovala zkoušku dospělosti a také zkoušku způsobilosti pro obecné školy. Působila také např. na škole v Lipanech, Sedlci a Stodůlkách. Ze školy v Ruzyni byla ale propuštěna 1. září 1927 zastupujícím učitelem Ladislavem Bernartem. Učitel Bernart byl voják Československé armády. Zkoušku dospělosti vykonal v roce 1924 v Příbrami. Působil jako zastupující učitel v Břežánkách. Sloužil pak v pěším pluku č. 47 a měl hodnost svobodníka v záloze. Byla nově zřízena třetí třída, kterou vyučovala učitelka Eugenie Drvotová, která působila jako zastupující učitelka v obecné škole v Břevnově. Narodila se dne 9. prosince 1902 v Královských Vinohradech. Ve svém rodišti vychodila pět tříd obecné školy, ale také čtyři třídy měšťanské školy v Praze. Absolvovala také čtyři ročníky učitelského státního ústavu v Praze. V září v roce 1925 absolvovala zkoušku způsobilosti. Jako zastupující učitelka působila na obecné škole v Čisovicích, Holubicích a v Břevnově. V Břevnově za ni nastoupila učitelka Anna Horálková. Učitelka Cyteráková nastoupila dne 15. května 1927 jako náhrada za učitelku Annu Horálkovou, která si vyžádala zdravotní dovolenou. Učitelský sbor tedy působil na třídách následovně: v první třídě učitelka Drvotová, Horálková, Cyteráková, ve druhé třídě učitel Musil, učitelka Benešová a učitel Benhart, ve třetí třídě učil stále řídící učitel. Pan řídící odjel na pár týdnů do Anglie, kde se zúčastnil programu „pěveckého sdružení považovaných učitelů zájezdů do Anglie a Dánska“. V této době se ve druhé a třetí třídě vyučovalo střídavě. Učitel Musil měl v této době na starosti správu školy. Římskokatolické náboženství vyučoval kaplan Josef Dedek z Liboce až do roku 1927. Farář Dedek se stal administrátorem v Šárce a nemohl pak už vyučovat. Vyučování tedy převzal farář Václav Holub z Liboce, podle kterého byl uzpůsoben rozvrh. Vzhledem

k šířící se chřipkové epidemii měli učitelé nepříznivé podmínky pro vyučování. Žáků stále přibývalo a třídy se musely spojovat. Učitelské platy byly ve školním roce 1926/1927 převedeny do nových platových tříd. V dalších letech se stále učitelé měnili a vyučovali často i na několika školách najednou. Nově v roce 1927/1928 nastoupil učitel Pechouš. Učitel Pechouš studoval učitelský ústav v Soběslavi a učil na mnoho jiných školách, např. v Laškově, Javoříčku, Suchdole, Pěčíně, Čičovicích a Středoklukách. Na škole definitivně začal působit od 1. srpna 1928 a také ve škole bydlel. Učitelka Horálková nastoupila zpět po zdravotní dovolené. V dalším školním roce byla přeložena a místo ní nastoupil zpátky učitel Bernart. Učitelka na ruční práce Jana Chottová byla přidělena do Prahy, jak již bylo uvedeno. Nastoupila pak nově učitelka Anna Petrová, která dosud působila v Týništi nad Orlicí. Učitelka Petrová byla narozena 27. října 1901 v Břevnově. Vystudovala měšťanskou dívčí průmyslovou školu. Vystudovala také Státní ústav učitelek ženských odborných škol a statutární ženský ústav v Praze. Působila na více školách, především v okrese Rychnov nad Kněžnou. V roce 1927/1928 vyučoval v první třídě řídící učitel, kterého od 1. dubna zastoupila učitelka Blažková. Narodila se dne 1. listopadu 1907 v Českých Budějovicích. V Českých Budějovicích studovala na českém ústavě učitelském v letech 1923–1927, kde složila zkoušku dospělosti. Ve druhé třídě vyučovala učitelka Horálková pouze do 16. října 1927, poté ji zastoupil učitel Bernart a ve třetí třídě vyučoval učitel Pechouš. Farář Holub působil na škole již od počátků do 10. dubna 1928, kdy odjel na cesty do Palestiny. Po faráři nastoupil kaplan Josef Beran. Československé náboženství vyučovala učitelka Vovudová a v průběhu roku také učitelka Nejedly. Českobratrskému náboženství učil Jiří Pospíšil do listopadu 1927. Pro malý počet žáků už vyučování školní výbor neschválil.

Zdravotní stav učitelů se po celou dobu jevil uspokojivě, až na rodinu pana řídícího, kterou postihla infekční choroba. Dne 19. prosince 1927 náhle onemocněl nevlastní syn pana řídícího, který v té době trávil vojenskou dovolenou. Onemocněl epidemickým strnutím šíje. Škola byla ihned uzavřena a vydezinfikována. Byl pod dohledem lékařů ve vinohradské nemocnici, kde se úplně uzdravil.

Na škole se pohlíželo na vzdělávání učitelů. Učitelé se zúčastňovali různých kurzů. Jednalo se o tělovýchovný kurz vedený školním inspektorem Bradáčem. Dalším kurzem byl kurz mateřského jazyka, který pořádal zemský ústřední spolek Jednoty učitelské v Čechách. Přednášky „O Poupatech“ přednášel učitel Jungbauer, které se konaly v srpnu 1927 v rámci učitelské jednoty Budeč Podbělohorská. O putovní

knihovnu se staral zemský ústřední spolek. Pracovali horlivě pro úspěch čtvrtého mezinárodního kongresu pro kreslení a umění. Mezinárodní kongres se konal v Praze za velké účasti cizinců, kde bylo kolem dvou tisíc Američanů. Pan řídící se angažoval na přípravách a byl jednatelem pro Česko. Také působil jako předseda tiskového odboru, a podílel se na cizineckých výpravách na Moravu a Slovensko. Připravoval také výběr prací pro výstavy. Ruční práce vybíral s ředitelem Bartošem. Výstavu navštívili čeští funkcionáři a velmi se vydařila. Výstava probíhala na všech školách okresu. Pořádala se také výstava současné kultury na oslavu desetiletého výročí republiky. Výstavu uspořádal učitelský sbor, který připravil statistiky. Pan řídící Kohout pracoval také i mimo školu, a to v Pěveckém sdružení pražských učitelů. Podnikal menší zájezdy po České republice, ale také velký šestidenní zájezd na Moravu a Slovensko. Ve školním roce 1928/1929 bylo rozhodnuto, aby se učitelka Mizerová vrátila zpět na své místo učitelky. Naposledy působila a odešla ze školy ve školním roce 1927/1928. Pan učitel Bernard byl z tohoto důvodu přeložen do Lišnice. Učitelka Mizerová onemocněla nachlazením kloubů, pravděpodobně z toho, že v mrazech docházela až ze Smíchova. Místo učitelky Mizerové nastoupila učitelka Drozdová-Chounová z Mníšku. Učitelka Eliška Drozdová-Chounová se narodila dne 16. února ve Svojanově u Poličky. Studovala učitelský ústav v Chrudimi, kde také maturovala. Zkoušku způsobilosti prokázala v Chrudimi. Vyučovala také na různých školách, např. v Kamenickách, Trhové Kamenici, na Staňkově vsi a Srbici. Stojí za zmínku, že ve Štěchovicích učila čtrnáct a půl roku a pak začala učit na ruzyňské škole. Učila v první třídě. Ve škole v Ruzyni také převzala správcovství za nemocnou učitelku Mizerovou. Ve druhých třídách učil pan řídící Kohout, učitel Pechouš a ve třetí třídě učitelka Blažková. Náboženství vyučoval nadále římskokatolický kaplan Josef Beran z Liboce, československému náboženství vyučoval učitel Bílek a českobratrské náboženství pan Moravec. Náboženství československé vystřídal řada učitelů. Po učiteli Bílkovi učil náboženství pan Loula, paní Šabazká a pan Mlejnek. Pan řídící učitel a učitel Pechouš odjeli v prosinci na tříměsíční zájezd s Pěveckým sdružením pražských učitelek do Ameriky. V této době je zastoupila učitelka Terezie Paulová a Eliška Drozdová-Chounová. Učitelka Paulová se narodila dne 2. března 1908 na Smíchově. V Praze studovala učitelský ústav, kde maturovala. Nejdříve pracovala jako výpomocná učitelka ručních prací ve Kbelích a Tuchoměřicích, literární učitelka ve Vraném a také jako výpomocná učitelka v Odolené Vodě. Poté byla ustanovena do Kbel. V kronice je uvedena učitelka Houšková, která také zastupovala kolegy, kteří odcestovali do Ameriky.

Poté se vrátila zpět do školy na Mníšek. Učitelka Houšková se narodila 16. listopadu 1907 v Praze. Vystudovala státní učitelský ústav v Praze v letech 1923-1927. Působila na obecných školách v Radotíně, v Zájedě, v Mníšku a v Horoměřicích. Po těchto častých změnách v učitelském sboru se stav učitelů na třídách začal stabilizovat. O prázdninách se rozhodlo, aby učitelka Mizerová byla definitivní učitelka na chlapecké škole v Praze – Hradčanech. Na učitelku Mizerovou se na škole rádo vzpomínalo, protože byla svědomitá. Její nadšení k práci jí možná způsobilo dlouhou těžkou nemoc, ze které se ale uzdravila. Na její vážnost je v kronice vzpomínáno těmito slovy: ⁸¹ „Zanechala na škole světlou stopu a bude ji vždy vděčně vzpomínáno!“⁸² Vzhledem k tuhé zimě začal být zdravotní stav i u dalších učitelů špatný. V březnu onemocněla spálou učitelka Blažková. Vzhledem k nebezpečí šíření nemoci musela být učitelka Blažková umístěna v rodině řídícího učitele. Později se ale ukázalo, že toto opatření bylo zbytečné. Jednalo se o onemocnění kopřivkou. Lékařskou pomoc učitelům poskytovala v této zimní mrazivé době choť pana řídícího. Ve školním roce 1929/1930 nastoupila učitelka Drozdová-Chounová na své definitivní místo v Řeporyjích. Místo učitelky Mizerové nastoupil učitel Placatka, který vypomáhal na trojtřídní škole v Horoměřicích. Učitel Placatka se narodil 12. května 1909 ve Skuhrově. V Příbrami studoval učitelský ústav v letech 1924-1928. Studium ukončil maturitní zkouškou. Ostatní učitelé nezměnili své místo a učili na škole i další školní rok. V první třídě učila učitelka Blažková, ve druhé třídě vyučoval učitel Placatka, v další druhé třídě učil pan řídící učitel. Ve třetí třídě učil učitel Pelouš. Římsko-katolické náboženství vyučoval kaplan František Výborný z Liboce. Československé náboženství vyučoval výpomocný učitel Noháč. Evangelicko českobratrské náboženství vyučoval pan Moravec. V učitelském sboru neproběhly velké změny. Učitelka Blažková úspěšně absolvovala zkoušku způsobilosti pro obecné školy. Zkoušku vykonala v Českých Budějovicích. Učitel Pelouš definitivně odešel o prázdninách do jiné školy. Byla to škola u Prahy v Modřanech. Důvod jeho definitivního odchodu bylo, že nemohl už bydlet v bytě ve škole. Byt se začal používat pro novou třídu ve škole.

Učitelé byli stále aktivní v kulturní činnosti. Učitel Pechouš a řídící učitel působili v pěveckém sdružení, ale i v jiných činnostech. Pan řídící pracoval jako předseda a učitel Pechouš např. jako organizační referent učitelské jednoty Budče Podbělohorské. Pan

⁸¹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

⁸² Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

řídící učitel také působil v osvětové organizaci jako jednatel okresního osvětového sboru Smíchov-venkov. Vydal také vlastní brožuru “80 let T. G. Masaryka“ k významné oslavě prezidentových narozenin. Pan řídící založil také velmi oblíbený vlastivědný sborník s názvem „Praha – venkov“ ve spolupráci s redaktorem Černým. Ve školním roce 1930/1931 odešel učitel Pechouš definitivně učit na obecnou školu v Modřanech. Místo učitele Pechouše nastoupila učitelka Ludmila Pikousová a učitel Alois Pletánek. Učitelka Pikousová byla učitelkou – čekatelkou na obecní škole ve Velharticích. Narodila se dne 22. října 1908 v Újezdu u Strakonice. Vystudovala učitelský ústav v Českých Budějovicích. Učila pak na třech obecných školách, např. ve Velharticích. Učitel Pletánek byl výpomocný učitel v Řevnicích. Narodil se dne 1. června 1909 v Březných Horách. Vystudoval učitelský ústav v Příbrami. V tento školní rok se stal výpomocným učitelem na obecné škole v Ruzyni. Ostatní učitelé na škole zůstali. Jednalo se o učitelku Leopoldu Blažkovou, učitele Placatku a řídícího učitele Kohouta. Pan řídící byl zvolen členem kvalifikační komise školního okresu Praha – venkov pro skupinu obecných škol. Na základě zahajovací porady byli učitelé rozděleny následovně: v první třídě vyučoval učitel Placatka, v druhé první třídě vyučovala učitelka Blažková, ve druhé třídě vyučovala učitelka Pikousová, v další druhé třídě vyučoval učitel Pletánek a ve třetí třídě řídící učitel. Učitel Placatka vyučoval ve třetí třídě vlastivědu a čtení. Ženským ručním pracím vyučovala stále učitelka Petrová, která dohlížela i na školní kuchyň. Vyučování náboženství bylo rozděleno na skupiny. Římskokatolické náboženství vyučoval kaplan Výborný z Liboce. Vyučoval v pátém oddělení po dvou hodinách týdně. Československé náboženství vyučoval pan Eduard Pičman, který byl poštovním tajemníkem. Učil v prvním oddělení po dvou hodinách týdně. Evangelicko českobratrské náboženství vyučoval evangelický vikář Hrejza z Břevnova. Vyučoval v prvním oddělení, také po dvou hodinách týdně. Učitel Placatka absolvoval učitelskou způsobilost před komisí pro obecné školy v Příbrami. V říjnu nastoupil na presenční vojenskou službu. Učitelka Pikousová absolvovala v měsíci dubnu zkoušku způsobilosti pro měšťanské školy. Učitelé pečovali stále o svůj kulturní rozvoj a v říjnu se účastnili kursu hudební výchovy. Na kursu přednášel profesor učitelského ústavu Masopust. Všem učitelům bylo doporučeno, jak mají správně tvořit tón. Hudební kurz zajistil předseda školského odboru Budče Podbělohorské a inspektor Ferdinand Černý. Učitelé měli k dispozici také odborné pedagogické časopisy. Mezi tyto časopisy patřily např. Pedagogický věstník, Pedagogické rozhledy a Školní reformy. Na základě těchto nově získaných znalostí začali

učitelé skupinově vyučovat. Inspektor Černý kladl velký důraz na národní školu z pohledu J. A. Komenského. Na přednášce promluvil o učiteli národů, který bojoval se svými osobními bolestmi, ale také s neustálou výchovnou prací. Bylo patrné, že si v této době lidé více uvědomovali vážnost a moudrost J. A. Komenského, kterou tehdejší doba nechápala, nebo i dokonce přehlížela.⁸³ Nelze opomenout, že J. A. Komenský vypracoval didaktická pravidla, která měla usnadňovat vyučování. Vyučování se pak stávalo snadnější, důkladnější a příjemnější. Didaktická pravidla měla také podporovat v dítěti vědění, nikoliv dítě do učení nutit. Neznamenalo to, aby se na dítě kladly nízké nároky, ale o snahu, aby dítě učivo pochopilo. K porozumění učiva měl napomáhat pořádek ve věcech a jevech. Učení mělo být tedy uspořádané, aby se všichni, jak tvrdil J. A. Komenský:⁸⁴ „učili znát základy, příčiny a cíle všeho nejdůležitějšího, co je a co děje; aby se totiž na tomto světě nepotkávali s ničím tak nepoznaným, že by si o tom nemohli učinit nějaký skromný úsudek a že by toho nemohli užívat moudře k bezpečnému užitku bez škodlivého omylu.“⁸⁵ Na stejné přednášce byl zvolen členem širšího výboru zemského ústředního spolku jednoty učitelské řídící učitel Kohout, který byl také předsedou Budče Podbělohorské. Pan učitel Kohout celý rok vedl redakci vlastivědného měsíčníku „Praha – venkov“, ale vedl i jiné funkce, které jsou zaznamenány v minulých letech. I v dalších letech se učitelé pilně vzdělávali. Pan předseda školského odboru Budeč Podbělohorské inspektor Černý sjednal schůzi. Na schůzi přednášel osvědčený odborník inspektor Mík o výtvarné výchově. Schůze se zúčastnili všichni učitelé, kromě učitele Pletánka. Na poradě učitelé debatovali o aktuálních tématech. Poznatky z porady pak využívali při vyučování. Pan řídící se zúčastnil jako místopředseda organizačního odboru pracovního semináře mladého učitelstva. Mimo jiné také jako člen Pěveckého sdružení pražských učitelů vykonával mimoškolní kulturní práce. Okresní školní inspektor Ferdinand Černý pořádal osvědčené kurzy pro mladé učitele. Jejich práce byla pak znatelná na výsledcích žáků, kteří byli přijati na střední školy. Učitelé se nadále i v dalších letech věnovali kulturní činnosti, kde diskutovali a prakticky předváděli nové směry ve vyučování. Kulturní činnosti vedl zkušený již zmíněný inspektor Černý. Pan kronikář uvádí, že si stále škola zachovávala dobrou pověst.

⁸³ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

⁸⁴ Srov. KASPER, T. KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*, Praha: Grada Publishing, 2008. s. 25.

⁸⁵ KASPER, T. KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*, Praha: Grada Publishing, 2008. s. 23.

Při rozdělování tříd učitelům byl zahájen školní rok 1931/1932 následovně: v první třídě učitel Placatka, v druhé první třídě vyučoval řídící Kohout, v jedné druhé třídě paní učitelka Rabiňáková (po dobu nemoci paní učitelka Večerníková), a v druhé paní učitelka Pikousová, ve třetí třídě učitel Pletánek. Dne 1. října 1931 nastoupil učitel Placatka na vojenskou službu. Na místo učitele Placatky nastoupil učitel Benedikt. Učitel Benedikt se narodil dne 17. února 1909 v Českých Budějovicích. Vystudoval tam také učitelský ústav. Pracoval jako výpomocný učitel na obecných školách např. v Jetřichovicích. Dva učitelé úspěšně složili zkoušku způsobilosti pro obecné školy. Byl to Alois Pletánek a Jaromír Benedikt. Učitelka Pikousová úspěšně složila zkoušku z druhé poloviny učiva a dostala tak vysvědčení o způsobilosti učit na měšťanských školách. Učitelka Petrová vyučovala stále domácí nauku. Výuka náboženství se vyučovala dvakrát v týdnu. Římskokatolické náboženství učil kaplan Sedláček z Liboce. Československé náboženství vyučoval poštovní tajemník Eduard Pičman. Českobratrské náboženství vyučoval vikář Hrejsa z Břevnova. Od 12. října pak nastoupil pan Klimecký z Prahy. Učitelka Leopolda Rabiňáková-Blažková onemocněla nervovou nemocí. Učitelka se léčila od 15. října – 31. ledna 1932. Po dobu nemoci ji zastupovala učitelka Šárka Večerníková. Narodila se 24. března 1910 v Třeboni. Studovala na učitelském ústavu ve Spišské Nové vsi a v Praze. Pracovala jako výpomocná učitelka ve školním okrese Praha – venkov. Pro některé učitelé nastaly změny ve školním roce 1932/1933. Jednalo se o učitelku Pikousovou, která byla přeložena do Suchdola, učitele Jaromíra Benedikta do Třeboradic a učitele Aloise Pletánka do Chval. Na jejich místa nastoupila učitelka Chýnová, učitel Jan Haupt a učitel František Matějovský. Kronikář uvádí, že ani po výměně učitelů nebyl učitelský sbor stabilní. Učitelka Chýnová nastoupila v listopadu na rodinnou školu v Kladně. Na její místo nastoupila učitelka Počtová. Učitel Haupt onemocněl zápallem plic a od prosince do 16. února byl na zdravotní dovolené. Místo učitele nastoupila učitelka Sedláčková, která pak učila na obecné škole v Řevnicích. Učitelka Chýnová se narodila dne 16. ledna 1909 v Ratiboři u Jindřichova Hradce. Studovala na státním reálném gymnáziu v Jindřichově Hradci, ale také na Filozofické fakultě v Praze. Skládala zkoušky ze zeměpisu a dějepisu pro vyšší odborné školy. Učitel Haupt se narodil dne 25. března 1889 v Poličce. Učil na škole v Byšicích. V Poličce působil na tamním úřadě a jako učitel působil také např. ve Mělčanech a Svitavách. Učitel také působil mimo školu jako člen Pěveckého sdružení pražských učitelů. Jak kronika uvádí, pan řídící se musel vzdát svého členství. Pan řídící Kohout ostatní funkce

vykonával dál, ale byl ještě členem druhé a třetí kvalifikační komise pro učitele. Mezi další jeho funkce bylo členství v obecním zastupitelstvu, v obecní radě a byl druhým starostovým náměstkem. Byl také členem knihovnické komise pro učitele. Pan řídící se konečně ujal reorganizace okresního osvětového sboru a stal se jednatelem. Učitel Matějovský, který vyučoval ve Kbelech u Prahy, se narodil 5. července 1903 v Sedlici u Blatné. V Plzni vystudoval učitelský ústav. Jako zatímní učitel vyučoval např. v Oldřichově nebo Chlebičově. Učitelka Marie Sedláčková se narodila dne 2. září 1911 v Praze – Břevnově, studovala v Příbrami osmitřídní gymnázium a také učitelský ústav. Pracovala jako výpomocná učitelka ve škole v Ořechu a v Čakovcích. Učitelka Počtová se narodila 5. února 1913 ve Vídni. Vystudovala učitelský ústav v Praze. Na škole v Ruzyni pracovala od listopadu do července roku 1933. Učitelka Petrová vyučovala ruční práce ve třech odděleních. Římskokatolické náboženství vyučoval dalším rokem kaplan Sedláček z libockého kostela. Evangelicko českobratrské náboženství vyučoval také vikář Bohuš Horejsa z Břevnova a československé náboženství vyučoval poštovní tajemník Eduard Pičman z Ruzyně. Třídními učiteli byl v první třídě pan řídící, v druhé první třídě učitelka Chýnová a učitelka Počtová, v druhé třídě učitel Haupt a učitelka Sedláčková, v další druhé třídě vyučovala učitelka Rabiňáková, a ve třetí třídě učitel Matějovský. Ve školním roce 1932/1933 nebyl zdravotní stav učitelé uspokojivý. V kronice se uvádí, že důvodem byl vysoký počet žáků na třídách. Učitel Haupt onemocněl chřipkou a následně zápallem plic. Musel tedy odejít na zdravotní dovolenou. Také pan řídící Kohout byl pak na konci roku velmi vyčerpán. Kronikář uvádí, že měl nervové problémy a musel se léčit v lázních. Nemocná také byla učitelka Počtová. V učitelském sboru nastaly velké změny ve školním roce 1933/1934. Pan řídící Kohout odešel po deseti letech působení na ruzyňské škole. Jeho práce, píle a působení na škole vždy směřovalo k prospěchu školy. Práce pana řídícího byla velmi uznávána nejen v obci, ale byla podporována i na jiných povolaných místech. V kronice bylo uvedeno následující:⁸⁶ „Ještě se nenarodil člověk ten, aby se zachoval lidem všem“⁸⁷ Lidé si přáli, aby nástupce pana řídícího udržel školu na takové úrovni, jaké dosáhl za deset let působení pan řídící Kohout. Za pana řídícího nastoupil zatímní řídící učitel Otto Havelka. Pan řídící Otto Havelka byl definitivní učitel v Horoměřicích a narodil se dne 4. ledna

⁸⁶ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

⁸⁷ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

1891 v Telči na Moravě. Jeho studia se zaměřovala na nižší gymnázium a na učitelský ústav v Praze. Učil na obecných školách v blízkosti Ruzyně, např. v Břevnově a na Smíchově. Na škole v Ruzyni byl ustanoven řídícím učitelem od 1. září 1933. Ve škole byli nově ustanoveni tito učitelé: Alois Konečný, Božena Hájková, Olga Wellková-Brodská. Mezi učiteli, kteří zůstali, patřila učitelka Matějovská, Rabiňáková-Blažková a vrátil se učitel Placatka. Učitelka Rabiňáková odešla v září 1933 na mateřskou dovolenou. Na její místo nastoupila učitelka Lidmila Silná-Houšková. Učitelka Hájková během školního roku odešla na dovolenou, v období od října do března. Učitel Konečný dostal od června zdravotní dovolenou. Učitel Placatka byl od května dočasně přeložen na měšťanskou školu do Libčic. Od října do března nastoupila místo těchto učitelů výpomocná učitelka Čížková. Dále také učitel Kupka v období měsíce prosinec, a učitel Nejedlý jako výpomocný učitel v období měsíce června. Učitel Konečný se narodil dne 8. září 1886 ve Vrtkách v okrese Turnov. Studoval na reálném gymnáziu v Kolíně. Studoval také na reálné škole na Královských Vinohradech a v Mladé Boleslavi. Absolvoval doplňovací maturitu na učitelském ústavu v Praze. Působil i na jiných obecných školách jako např. v Karlíně a v Bukovicích. V obecné škole v Ruzyni se stal od 1. července definitivním učitelem. Učitelka Hájková se narodila dne 7. května 1895 v Radosticích, v okrese Český Krumlov. Studovala střední školu v Českých Budějovicích. Působila na obecných školách, např. v Prostějově, v Davli nebo Slivenci. V obecné škole v Ruzyni byla ustanovena od 1. července definitivní učitelkou. Učitelka Wellková-Brodská se narodila 21. ledna 1905 ve Vsetíně na Moravě. Po měšťanské škole studovala na učitelském ústavě ve Valašském Meziříčí. Působila na obecných školách, např. v Halenkově. V obecné škole začala působit od 1. září 1933. Učitelka Silná-Houšková se narodila dne 16. listopadu 1907 v Praze a učila na obecné škole v Horoměřicích. Po měšťanské škole studovala na učitelském ústavě v Praze. Působila např. na obecné škole v Mníšku, v Zájezdě, ale také na Slovensku. V obecné škole začala působit jako zatímní paní učitelka od 1. září 1933. Učitelka Čížková učila jako výpomocná učitelka v Modřanech. Narodila se dne 8. října 1912 v Příbrami, kde také studovala měšťanskou školu a učitelský ústav. Ve škole v Ruzyni začala působit jako výpomocná učitelka od 1. října 1933. Učitel František Kupka se narodil dne 22. 5. 1899 ve Staré Huti. Působil např. na obecné škole v Příbrami, v Břevnově, v Liboci a v Tuchoměřicích. Působil také na „Vlné škole práce“ a v „Legii malých“ v Praze. Vzhledem k tomu, že pracoval také v ústavech, byla mu přidělena dovolená. Od prosince

začal vyučovat jako zatímní učitel na zdejší škole. Učitel Nejedlý byl absolventem učitelského ústavu v Praze. Narodil se 25. července 1913 v Třebotově. Na zdejší škole začal učit jako výpomocný učitel od června 1934. Učitelka Anna Petrová vyučovala stále ve třech odděleních ženské práce a domácí nauky. Náboženství římskokatolické vyučoval opět farář Holub a kaplan Sedláček z Liboce. Československé náboženství vyučoval farář církve Eduard Pičman z Ruzyně, a to do 13. listopadu. Poté ho zastoupila učitelka Marta Nikrlová. Českobratrské náboženství vyučoval farář Bohuš Hrejsa ze Střešovic. Každá třída měla svého třídního učitele.

Zdravotní stav učitelů byl později vcelku uspokojivý. V případech onemocnění, museli učitelů odejít na zdravotní dovolenou, a to z důvodu ochrany zdraví. Učitelka Welková onemocněla i v dalším školním roce. I v dalším školním roce 1934/1935 nastávaly v učitelském sboru změny, především z důvodu nemoci učitelů. Učitel Kupka byl přeložen na školu do Suchdola. Učitel Nejedlý byl zproštěn vyučování na škole. Během roku odešel do školy v Úněticích. Učitel Placatka se vrátil zpátky ze školy v Úněticích. Učitelka Rabiňáková nastoupila zpátky po zdravotní dovolené. Učitel Konečný odešel na dovolenou od září do prosince. Na místo Konečného nastoupila učitelka Schniffrová. Na místo nemocné učitelky Welkové nastoupila od 1. ledna 1934 učitelka Ledvinková. V lednu nastoupil učitel Konečný a učitelka Schniffrová byla přeložena do Řep. Od července nastoupila učitelka Meistenhauserová. Učitelka Meistenhauserová se narodila dne 27. října 1883. Navštěvovala měšťanskou školu v Opavě, pak se zúčastnila kurzu v Olomouci a pak studovala učitelský ústav. Působila ve Vídni jako náhradní učitelka na obecné škole, ale také např. jako výpomocná učitelka na obecné škole v Leskovci, nebo také na měšťanské škole v Hrabyni. Učitelka Schnittrová se narodila 8. srpna 1913 v Dobrušce. Studovala na státní reálné škole v Praze 7. Přípravný kurz absolvovala na gymnáziu v Praze. Působila na obecných školách, např. v Odřepsech a Roztokách nad Vltavou. Učitelka Ledvinková se narodila dne 27. února 1914 v Českých Budějovicích, kde studovala i střední školu a učitelský ústav. Působila jako výpomocná učitelka v Suchdole a v Modřanech. Ruční práce vyučovala učitelka Petrová a pravděpodobně byla i správkyň školní kuchyně. Náboženskou nauku vyučoval v obou pátých třídách farář Holub z Liboce. V ostatních třídách vyučovala výpomocná učitelka katolického náboženství učitelka Jakešová. I v tomto školním roce měla každá třída svého učitele. V první třídě učil třídní řídící učitel Havelka, ve druhé třídě byl učitel Matějovský, ve druhé třídě učitelka Silná-Houšková, v další druhé třídě učitelka Hájková,

ve třetí třídě učitel Placatka, ve čtvrté třídě učitelka Mestenhauserová, v druhé čtvrté třídě učitelka Welková-Brodská, a od ledna 1935 pan učitel Konečný. V páté třídě učitelka Schnittrová a od ledna učitelka Ledvinková, v druhé páté třídě učitelka Rabiňáková-Blažková. Učitelka Rabiňáková-Blažková dostala pochvalné uznání za velmi pilnou, svědomitou a poctivou práci ve výchově a vzdělávání. Pochvala byla udělena Školským výborem dne 8. července 1935. Někteří učitelé měli na starosti knihovnu a chlapeckou pracovnu.

Ve školním roce 1926/1927 navštívila školu zemská školní inspekce. Na učitelské poradě pak inspekce školu pochválila a doporučila, aby byla zřízena kuchyně pro výuku vaření. Vyslovili také přání, aby byla doplněna skříň na pomůcky do kabinetu. Okresní inspekce navštívila školu za účasti školního okresního inspektora Ferdinanda Černého. Inspektor konstatoval, že je škola hezky vyzdobena, ale není dostatečně čistá. Učitelský sbor návštěvu inspekce přijal přátelsky a respektoval doporučení školního inspektora. V dalším školním roce byla pochválena práce učitelů a také čistota školy. Jak kronika uvádí, tak i další školní roky navštěvoval školu inspektor Ferdinand Černý. Pan řídící obdržel od okresního školního výboru pochvalný dekret za vzorné vedení školy. Z tohoto zápisu je zřejmé, že si pan řídící na vzorném vedení opravdu potrpěl. Ve školním roce 1930/1931 bylo poprvé v kronice uvedena inspekce dvakrát v roce. Naopak předchozí školní rok nebyla o návštěvě inspekce žádná zmínka. Kronika uvádí, že návštěva inspekce pokaždé probíhala trochu jinak. Při první návštěvě inspektor obešel všechny třídy a při druhé návštěvě pak vykonal inspekční poradu. Obě návštěvy proběhly myslím v přátelské atmosféře a posílily sílu učitelů pro další práci. Zemská školní rada již na škole nebyla. V roce 1932/1933 navštívil školu inspektor opět dvakrát. O rok později dokonce třikrát. Zdá se, že inspekce docházela do školy nejvíce třikrát za rok i v předchozích letech, ale je možné, že se záznamy o této skutečnosti v kronice pokaždé neuváděly. Inspektor Černý se velmi podílel na rozvoji školství a staveb nových škol. V roce 1933/1934 získal diplom od pana řídícího, který pojednával o jejich vzájemné spolupráci.⁸⁸

⁸⁸ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

3.2.3 Činnosti školy

Téměř každý rok se ve škole slavil celostátní svátek Svobody ke dni 28. října. Na oslavě pan řídící hovořil o významu svátku. Oslava byla ve třídách nebo v hostinci „Na Kovárně“. Program oslavy se velmi odvíjel od aktuální situace, kterou Česká republika prožívala. Oslavy se zúčastňoval celý učitelský sbor, předseda místní školské rady Houška, školní dozorce Hájek a někteří místní obyvatelé. Děti obvykle přednášely básně, se kterými jim pomáhal pana řídící. Společně si také zazpívali. V roce 1924/1925 položili žáci kytici k mohyle na Bílé hoře. Na konci oslavy zpívali státní hymnu. V roce 1927/1928 se oslava konala ve třídách. V dalším školním roce byla oslava omezená z důvodu deštivému počasí. Pouze žáci s řídícím učitelem a učitelem Paloušem odnesli k pomníku květiny. Dělostřelecký pluk vyzdobil pomník před kasárnami a uspořádal program s poučným biografickým představením. V roce 1930/1931 se slavilo znovu v hostinci „Na Kovárně“, kde děti zahrály divadelní představení a zatančily s doprovodem hudby, např. píseň s názvem „Maličká sú“ nebo „Holka modrooká“, Ve školním roce 1931/1932 se znovu slavilo ve třídách. V roce 1932/1933 se oslava uspořádala v hostinci. Byla to pravděpodobně jediná oslava, která se v tento školní rok konala. Kronikář uvádí, že důvodem byl velký nárůst žáků a změny v učitelském sboru. Účast rodičů byla velká a Školský spolek získal peníze. V roce 1933 se oslavilo již 15. výročí samostatnosti státu. Oslava probíhala v jednotlivých třídách. Třídní učitel promluvil k žákům a žáci jako obvykle přednesli básně a zazpívali hymny. O den později, tedy dne 28. října 1933 oslavil státní svátek také Školský spolek. Na programu oslavy měl proslov učitel Matějovský. Program oslav se odehrával podobně i při vánočních besídkách. Na vánoční besídce v roce 1923/1924 dostali žáci obuv a oblečení. Další vánoční besídka se uskutečnila ve školním roce 1925/1926 v hostinci „Na Kovárně“. Ve školním roce 1934/1935 byly na programu připraveny kulisy v podobě nebeské a pekelné brány. Besídku velmi pěkně připravila učitelka Silná a Schittrová, které pro žáky připravily i mikulášskou nadílku. Při besídce děti prožívaly střídavé emoce. Prožívali radost, ale také strach. Třídy byly vyzdobené a nechyběl ani vánoční stromček.

Mezi významné veřejné události patřilo jubileum, kdy škola oslavovala 10. výročí Československého státu. Oslava se konala v červnu ve školním roce 1927/1928. Žáci, členové sboru a rodiče se dne 14. října společně vydali k pomníku Husovu. U pomníku položili kytici a věnec na památku padlých vojáků ve světové válce. Potom všichni odešli

v průvodu do nově založených sadů u dělostřeleckých kasáren, kde sázeli třešně. Nakonec se ještě v kasárnách účastnili biografického představení. Odpoledne se ještě konala oficiální oslava za účasti všech občanů, důstojníků a vojáků dělostřeleckého pluku. Průvod zahájili opět u Husova kamene k pomníku padlých a pak odešli ke kasárnám. U pomníku padlých promluvil plukovník velitel dělostřeleckého pluku Machačík. Po jeho vojenském proslovu byly zahrány státní hymny. Poté pan řídící slavnostně promluvil ještě u kapličky. K jubileu napsal pan řídící brožuru, která obsahovala proslovy a báseň. První polovina školního roku 1928/1929 patřila také do oslav jubilea. Oslavy se nadšeně zúčastnili i občané. Pan řídící společně s učitelem Peloušem podporovali kulturní činnost. Společně vycestovali do Ameriky. Zájezd se uskutečnil na základě Pěveckého sdružení pražských učitelek. Po návratu pan řídící vyprávěl své dojmy v učitelské jednotě Budči Podbělohorské. Kronikář se o přednášce zmiňuje ve školním roce 1928/1929. Mezi další významná jubilea patřil školní rok 1932/1933, kdy to bylo přesně deset let od založení školy. Vzhledem k tomu, že tento rok měl být slavnostní, ve škole se jubileum neslavilo. Kronikář s nadějí uvádí, že se později na výročí vzpomene. Následující rok 10. výročí škola již výročí oslavila. Program této slavnosti provedli žáci školy společně s panem řídícím. Pan řídící měl proslov a v každé třídě jeden žák přednesl přání, které složil pan řídící.

Mezi další oslavy patřily také smuteční události. Učitelé ve svých třídách připomněli žákům amerického prezidenta Wilsona, který zemřel dne 3. února 1924. Prezident Wilson byl veliký demokrat a také přítelem našeho státu. Žáci třetí třídy si na pana prezidenta vzpomněli ve svém měsíčníku. Dne 4. května 1924 si vzpomněli na zásluhy spolutvůrce svobody Milana Rostislava Štefánika. Školní rok 1924/1925 byl velice bohatý na významné události. Dne 11. října 1924 se oslavovalo výročí úmrtí národního hrdiny Jana Žižky z Trocnova. Žáci si poslechli výklad ve škole a poté se zúčastnili obvyklého průvodu k Husovu pomníku. Dětem tato událost pomohla více porozumět tématu ve vlastivědě. Poté žáci upravili „Žižkův koutek“ na chodbě. Další smutnou událostí bylo úmrtí dvou pracovníků školy. Byl to pan Josef Pešek, který byl ministerským radou a přednostou školního referátu civilní správy Podkarpatské Rusi. Stal velmi váženou osobností v dějinách československého školství. Druhý vynikající pracovník byl profesor univerzity František Drtina. Byl tvůrce moderní školy, šířitel osvěty mezi lidmi a vědec světového jména. Kronikář uvádí, že česká škola tak ztratila svého budovatele, český lid oddaného vůdce a český učitel ztratil svého ideového vůdce.

Mezi pravidelné oslavy patřila oslava narozenin pana prezidenta republiky, který oslavoval dne 9. března 1924 sedmdesáté čtvrté narozeniny. Obvykle se oslava konala ve čtvrté třídě. Pan řídící přednášel žákům význam pana prezidenta. Děti přednášely básně a s pomocí pana řídícího zazpívali písně. Slavnosti se zúčastnil také předseda místní rady Houška a Hájek. V dalším roce se uvádí, že na oslavě byli přítomni i někteří místní obyvatelé. V kronice se uvádí oslava mistra Jana Husa, která se stala oficiálně národním svátkem. Ve školním roce 1926/1927 byl opět zvolen panem prezidentem T. G. Masaryk. Oslavoval se také svátek spořivosti. Za významné události bylo považováno uvítání příchodu dělostřeleckého pluku Jana Žižky z Trocnova. Tato událost se konala dne 15. srpna 1927, kdy se žáci společně s učitelským sborem vydali do kasáren. Dvě žákyně se jmény Musilová a Pechoušová přivítaly velitele pluku a předaly mu chleba se solí. Děti pak dostaly od velitele pluku cukroví a velitelství poděkovalo správě školy. Velitelství pořádalo pro děti biografická představení. Představení se konala dvě, ve dnech 10. srpna a 30. září 1928. V dalším roce 1929 uspořádal dělostřelecký pluk pro mládež další bezplatná biografická představení. Další představení žákům umožňoval také spolek Sokol. Při této příležitosti pan prezident promluvil k mládeži. Z tohoto proslovu vznikl geniální text. Celkem byly vyhotoveny čtyři výtisky s textem a jeden z nich byl ve škole zarámován (Příloha 5). V roce 1930 oslavil pan prezident již osmdesáté narozeniny. Oslava se uskutečnila veřejně v hostinci „Na Kovárně“. Na programu byla dětská besídka s vystoupením. V dalších dvou letech školské úřady rozhodly, aby se besídky konaly pouze v hodinách výuky. V roce 1934 se oslavovaly kulaté narozeniny pana prezidenta. Oslava kulatých osmdesátých narozenin měla svůj specifický program. Učitelé měli ve třídách proslov a žáci panu prezidentovi popřáli. Nakonec zazpívali hymnu. Na památku tento den darovali žáci páté třídy šestnáct knih do žakovské knihovny. Tento dar obsahoval také dopis, kam žáci napsali:⁸⁹ „*Prezident naší republiky Dr. T. G. Masaryk vždycky se staral, aby i nejchudší se mohli vzdělávat, a tak se mohli ve všem správně rozhodovati. Proto se rozhodla v duchu prezidentově naše třída darovati do školní dětské knihovny knihy.*“⁹⁰ Tento rok byl také velmi významným tím, že byl již počtvrté zvolen prezidentem T. G. Masaryk. Tento památný den se konal na Pražském hradě. V dalším školním roce se narozeniny opět oslavovaly. Žáci měli vystoupení, kde tancovali

⁸⁹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

⁹⁰ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

a předváděli scénky. Učitelka Mestenhauserová napsala s žáky blahopřání, které pak s podpisy odeslali panu prezidentovi. Mezi další oslavy patřila oslava Československého Červeného kříže, který oslavoval vznik dorostu. Dorost se staral o spolužáky a o obec Ruzyně. Na jedné oslavě zahrál dorost scénu s názvem „Smrt nesem ze vsi, nové léto do vsi“. Scénka měla oživit staré zvyky. Na této oslavě byl ale velmi malý počet občanů. Pro rodiče dětí se konala pravidelně v květnu do roku 1926 oslava na Den Matek. Výnosy z těchto představení získal Školský spolek. Děti si obvykle připravovaly vystoupení, kde přednášely básně, zpívaly písně a předváděly dramatická vystoupení. Další oslava se uskutečnila v roce 1930, 1931 a pak v roce 1934. Oslavu uspořádala Ochrana matek ve spolupráci se školou. Všechny oslavy se nesly v příjemné atmosféře.

V kronice se vzpomínalo i na významné osobnosti, které se v kronice příležitostně objevovaly. Dne 2. března 1924 se školská rada rozhodla, že se oslaví 100. výročí narozenin hudebního skladatele Bedřicha Smetany, který složil operu *Prodaná nevěsta*. V české hudbě získal světovou pověst svými velkolepými národními díly. Oslava jeho památky se konala při vyučování vlastivědy, kde se žáci měli možnost seznámit s jeho díly. Děti ze třetí třídy vydaly pak Smetanový sborník s jeho rukopisem a fotografiemi. Žáci měli možnost i zhlédnout operu „Prodaná nevěsta“ v divadle. V roce 1934 vzpomínali také na Bedřicha Smetanu a Antonína Dvořáka. Celý program zorganizoval učitel Matějovský a Krupka. Dne 26. května v roce 1926 si vzpomněli na národního vědce, buditele a historika Františka Palackého. Zavzpomínalo se také na 105. výročí spisovatele a novináře K. H. Borovského. Další osobností, kterou si ve škole připomněli, byl vynikající pedagog Johan Heinrich Pestalozzi. V roce 1927 a následně v roce 1935 se vzpomínalo na Milana Rostislava Štěfánika, který byl spoluvůdcem naší svobody. V den 28. března se ve školním roce 1924/1925 a 1926/1927 žákům připomněly narozeniny významného učitele národů J. A. Komenského. Mezi další významnou osobnost patřil vojevůdce Jan Žižka z Trocnova, na kterého se vzpomnělo ve školním roce 1926/1927.

Mezi významné školní dny patřily také zahraniční návštěvy ve škole. V roce 1924 místní školu navštívilo osmnáct slovenských učitelů s inspektorem z Velkých Kapušan. Místní školní rada pro ně připravila pohoštění. Návštěva si prohlédla všechny třídy. Po obědě se hosté zúčastnili hudebního představení žáků. Návštěva se nesla v rámci československých vztahů. Někteří učitelé a členové místní školní rady společně s nimi podnikly výlet do Prahy. Děkovný dopis od okresního školního výboru pak následně škole poděkoval za ochotu učitelského sboru. V následujícím roce přijelo čtrnáct učitelů pod

vedením řídícího učitele z Dejvic. Učitelé pocházeli z Podkarpatské Rusi a byli přítomni ve vyučování. Další návštěvou byly studentky třetího ročníku učitelského ústavu. Ve školním roce 1926/1927 si přijelo prohlédnout školu padesát čtyři studentů učitelského ústavu. V květnu v roce 1928 přijeli dva profesori společně se žáky čtvrtého ročníku abiturientského kurzu státního učitelského ústavu. Škola pak znovu obdržela poděkování za vlídné přijetí. Následně pak v červnu navštívily školu žákyně z učitelského ženského ústavu. Kronikář uvádí, že žákyně společně s profesory byli velmi milí. Ve školním roce 1929/1930 školu navštívili i američtí hosté, např. americký žurnalista John Palmer Gavit z The Century Club v New Yorku, a Kinley Robinson v doprovodu kancléře pro studium v cizině. Kinley Robinson se podepsal do pamětní knihy školy (Příloha 6.). Domáckých návštěv tento rok už moc nebylo, protože škola už neměla malotřídní charakter. V únoru v roce 1934 navštívilo školu čtrnáct studentek z vysoké školy pedagogické v Praze. Jejich návštěva probíhala za účelem hospitace.

Škola mimo jiné pořádala výlety pro děti. Na konci školního roku 1923/1924 ve vedení školy se žáci zúčastnili výletu do Lán. Děti si prohlédly celé sídlo zámeckého parku pana prezidenta. Navštívily také místní hřbitov, kde odpočívá věrná družka prezidenta Charlotta Garrigue-Masaryková. Děti tam zazpívaly národní hymnu a položily na hrob kytici. Výlet do Lán se opakoval znova v roce 1928. V roce 1926 byli žáci první třídy na Hradčanech. Učitel Bernart v roce 1927 podnikl s druhou třídou výlet s odborným výkladem do Mělníka. Žáci se svezli parníkem a zpátky jeli vlakem. Žáci třetí třídy jeli zase žebřinovým vozem na Karlův Týn. První třída si tento školní rok chodila po vycházkách. Další rok se třetí třída jela do Českého ráje. Mezi další místa pro výlety patřil např. hrad Křivoklát nebo zámek Konopiště. Ve školním roce 1931/1932 se výlety nekonaly, pravděpodobně z důvodu hospodářské krize. V dalším roce uspořádala výlet pouze třetí třída, která jela vlakem na koupaliště do Unhoště. S dětmi jel pan řídící a učitel Matějovský. Od roku 1934 se výlety konaly např. na Zbraslav, na Svatojánské proudy, do Národního divadla na operu Rusalka, Jeleního příkopu, zoologické zahrady Troja, na Petřín a do Karlových Varů.

Ruční práce byly pro žáky velmi oblíbené. Ve školním roce 1934/1935 byla uspořádána výstava. Výstava byla velmi zajímavá, a proto se konala i pro veřejnost. Žáci se v jednotlivých třídách předháněli, které práce jsou lepší. I ženské ruční práce budily velký obdiv. I tato výstava přinesla finanční úspěch. Z peněz se zaplatil papír, výšivky a zbytek v hodnotě 278.30 Kč byl odevzdán Školnímu fondu. Výstava ukázala veřejnosti

poctivou práci. Škola se tak velmi důstojně prezentovala, jak o tom byl přesvědčen pan řídící Havelka (Příloha 7).

Ve škole se ukončoval školní rok promluvou o Husovi, jak již bylo zmíněno v roce 1925. I další školní roky se na konci školního roku vzpomínalo na mistra Jana Husa. Dorost Československého Červeného kříže položil kytice k pomníku Husovu a k pomníku padlých v roce 1935. V červnu v roce 1934 se uskutečnila besídka, kterou uspořádal učitel Kupka. Besídka se opět velmi vydařila.⁹¹

3.2.4 Zázemí školy

Na začátku roku 1924 ozdobil obecnou školu vkusný nápis s rokem 1922 a zdobí školu dodnes (Příloha 8).

V nové školní budově se brzy po otevření školy začaly objevovat nepříjemné komplikace. Na konci školního roku 1923/1924 se vzhledem k deštivému počasí začala ve sklepě objevovat voda. Další nepříjemností ve škole byly záchody, které nebyly splachovací. Převážně pak v letním období se ve škole šířil nepříjemný zápach. Pan řídící Kohout se snažil, aby nežádoucí komplikace byly, co nejdříve odstraněny. Pan řídící si velmi zakládal na vzhledu školy, kterou zdobil květinami, a žáci školu zdobili svými výrobky. Pro větší pohodlí bylo ve škole zavedeno elektrické světlo. Nejdříve bylo zavedeno do bytu pana řídícího a do bytu školníka. Později také na chodby, do čtvrté třídy a do sborovny. Ve sborovně, kde byly umístěny hodiny, bylo možné kontrolovat spotřebu elektrického proudu. Školní rada pořídila drátěný plot na školní dvůr. Na úpravách školy se stále pracovalo. Ve školním roce 1923/1924 se ve třídách v rámci spotřeby vyměňovala kamna. Prázdniny byly pravidelně využívány k velkému úklidu a údržbě. Na školní zahradě se také pracovalo. Sázela se tam zelenina a léčivé rostliny. Pan řídící dokonce za své náklady koupil ovocné stromy, ale také rybízové a angreštové keře. Na školní hřiště byla vyseta tráva. Na školní dvůr se nasypal popel, aby se mohl využívat. V kronice se uvádí, že škola vyměřovala místo od školky ke vratům. Toto místo pak využili pro výsadbu pláňat. Výsadbu měl na starosti pan řídící a místní školní rada. Zdá se, že nebylo

⁹¹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

jasno ve vlastnictví pozemku. Jednalo se nejen o vlastnictví pozemku, ale také o možném nájmu v bytě ve škole. Jednalo se o to, že učitel Josef Beneš už ve škole neučil, ale stále tam bydlel. Místní školní rada rozhodla, že učitel bude platit ročně za nájem 600 Kč. Panu řídícímu učiteli také odhadla roční nájem na 210 Kč. Panu řídícímu odečítali nájem z tzv. místního požadavku. Kontrolovala se i práce školníka. Školník František Kotršál působil také jako obecní strážník. Nemohl se tak plně věnovat práci školníka a odmítal poslouchat nařízení správce školy. Místní školní rada se rozhodla, aby školník odešel dne 8. července 1924. Správce školy musel pak obstarat úklid do konce školního roku.

Místní školní rada zakoupila na ruční práce dva velké stoly pro chlapce. Stoly byly umístěny do čtvrté třídy. Školský spolek byl stále hlavním dobrodincem školy i obce. Na školní potřeby dětem přispěl částkou 4 162,98 Kč a škole daroval 2 130,46 Kč. Na humanitní účely také daroval obci 1 945,40 Kč. Dalším dobrodincem byl okresní školní výbor na Smíchově. Věnoval škole osmnáct vázaných i nevázaných mluvnic a šest knih do žákovské knihovny. Národní podnik daroval škole návod na výrobu per a tužek. V Okresním školním výboru a jeho složení ani v dalším roce 1924/1925 žádné změny neproběhly. V místní školní radě ale pár změn nastalo. Augustin Lintemer odešel a nastoupil za něj náhradník Josef Žoch. Za přesídleného učitele Františka Vlčka nastoupila učitelka Vilma Mizerová. Práci školníka vykonával nový školník Josef Krupička. Původní školník Kotršál se vystěhoval až po dlouhých a nepříjemných nařízeních okresní politické správy na Smíchově. Z tohoto záznamu v kronice lze předpokládat, že vztahy nebyly idylické. Nový školník se mohl do školy pak nastěhovat v květnu roku 1925. Školníka Krupičku kronikář popisuje velmi chvályhodně. Pracoval jako topič u firmy „František Kroupa“ a v továrně na cukroví ve Vokovicích. Byl velkým znalcem v zahradnictví a v přírodě. I přes všechny jeho aktivity byl správce školy k němu velmi shovívavý a jeho záliby mu toleroval. Věřil, že školník se bude škole věnovat a udržovat ji na vzorné úrovni. Ve školní budově nastaly přemísťovací změny. Učitel Josef Beneš se odstěhoval do Dejvic a do jeho bytu byl přestěhován kabinet. Pracovna byla zřízena ve třídě vedle sborovny. Čtvrtá třída sloužila k promítání obrazů, protože byla vybavena papírovými okenicemi. Třída se také dovybavila mikroskopem k promítání pohlednic a knih. Mikroskop byl zakoupený z peněz, které byly získány z prodeje vánočních kalendářů. Mikroskop stál 425 Kč. Tyto vánoční kalendáře vyrobili žáci v předmětu ruční práce. Do školy byl pořízen šicí stroj značky Lada v hodnotě 800 Kč. I ve spotřebě topení se stále uvažovalo v rámci úspory. Do třetí třídy se pořídila

úspornější kamna za 690 Kč. Původní kamna se ve třídách bohužel neosvědčila a byla prodána za 600 Kč panu Procházkovi. O prázdninách se zakoupila další kamna se železnou podložkou do druhé třídy za 760 Kč. Kamna byla pak prodána družstvu Lidový dům za 600 Kč. Dobrodincem školy byl stále Školský spolek. Na školní potřeby daroval 688,96 Kč. Školský spolek mimo jiné uspořádal vánoční besídku v hostinci „Na Kovárně“. Vánoční besídka měla svůj program a děti tam dostaly dárky. Celkem dvacet osm dětí dostalo obuv a tři děti dostaly svetr. Pan Kindl z obce daroval dětem jablka. Pravděpodobně také za to, že si na čas půjčil školní sklep. Spolek Svornost daroval škole krásný zarámovaný obraz „Mistr Jan Hus před koncilem kostnickým“, který byl pak pověšen na chodbě školy. Zdálo se, že škole měla dostatek svých dobrodinců. Mezi další příznivce patřil také pan Hladký, který daroval škole sbírku brouků a pan Desenský daroval šest krabic s motýly a brouky. Záložna v Dejvicích darovala deseti dětem vkladní knížky na 5 korun českých, aby se děti naučily šetřit. V dalším školním roce 1925/1926 nastaly také změny ve složení místní školní rady. Pan Beran již nemohl svoji práci z rodinných důvodů vykonávat. Funkci převzala dne 12. října 1925 učitelka Mizerová. Náhradníkem za člena Lintemera se stal Josef Šoch. Otázkou je, z jakých důvodů se složení místní školní rady tak měnilo. Ve školním sklepě se nadále objevovala voda. V kronice bylo uvedeno, že voda dosahovala výšky až 40 cm. Na žádost místní školní rady se obec rozhodla, že pomůže tento problém vyřešit. Začalo se tedy se stavebními úpravami a to následovně. Nejdříve prorazili zeď a pak svedli vodu potrubím do kanálu bývalého cukrovaru. I přes tato opatření voda stále zdívm pronikala. Sklep se tedy musel technicky upravit.⁹² Zdá se, že voda ve sklepě školu velmi trápila. Školní zahradu vzorně udržoval školník Krupička, jak se od něj očekávalo. Zemský výbor zařídil pořízení stromů a křovin z Pomologického ústavu v Troji. V dubnu 1925 daroval ústav škole patnáct jabloní a patnáct hrušní. Škola byla stále příznivcem dobrodinců. Byla obdarována patnácti učebnicemi, devíti knihami do žákovské knihovny, dvěma knihami do učitelské knihovny a názornými obrazy k vyučování. Tyto dary škola dostala z dotace okresního školního výboru. Historickou památku kamenných koulí škola získala od vdovy pozůstalého učitele z Řep. Strojírenský podnik „Ringhofferovy závody“ na Smíchově daroval škole kolekci dřevěných vzorků v úhledné dřevěné skřínce. Československý červený kříž obdaroval pět žáků a to tak, že každý žák dostal padesát korun.

⁹² Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

V kronice se uvádí, že za doby působení školy se obec Ruzyně stále rozrůstala. V okolí školy byla vystavěna řada nových domů. Dokončovala se velmi rozsáhlá stavba dělostřeleckých kasáren, která vedla od nádraží až k Liboci. Vzhledem k nárustu obyvatel se stále uvažovalo o připojení obce Ruzyně k Praze. V dalších letech se stále měnilo složení místní školní rady. Obecní zastupitelstvo navrhlo čtyři členy a tři náhradníky. V okresním školním výboru převzal Alois Pechouš pokladnictví. Od minulého roku byl smíchovský okres rozdělený na pražskou a na venkovskou část. Tímto se tedy ukončila činnost okresního školního výboru na Smíchově. Od 1. června 1927 nastal přechodný stav. Čekalo se na zřízení okresního školního výboru pro okres Praha – venkov. Okresním školním inspektorem se stal Ferdinand Černý, který byl považován za uznávaného školského praktika a za přítele učitelů. Školník Krupička, který byl v kronice velmi chválen, nakonec ale práci školníka ukončil. Důvod odchodu, který uváděl, byl malý plat. Školnickou práci zastávala pak jeho žena, která ale zemřela. Poté práci vykonávala dcera školníka Krupičky. Dcera ale nebyla plnoletá, a tak vznikaly nepříjemnosti a nedostatky v úklidu. Školník Krupička byl za úklid stále zodpovědný, ale nelíbil se mu přístup ze strany správce školy. V kronice je uvedeno, že uchazeči na pozici školníka se většinou zajímali o možnosti bydlení a požitky, které tato práce nabízí. Školní zájmy jim byly dle kroniky cizí. Úklid školy byl později svěřen správci školy za odměnu 1 200 Kč za rok. Byt školníka se upravil na místnost, kde vařily dívky z vyššího stupně. Do budoucna pan řídící plánoval dovybavit kuchyň školním nádobím a zajistit skříň na uložení pomůcek. Rozpočet na dovybavení kuchyně naplánoval zařadit do rozpočtu příštího školního roku. Z druhé místnosti se stal kabinet. Do přízemí školy se nastěhoval učitel Alois Pechouš. Učitel Pechouš si nechal přidělat elektrické světlo. Poté bylo zavedeno také do první třídy. Lampy byly pak naplánovány až v dalším roce. O prázdninách se konaly venkovní i vnitřní opravy školy. Byla opravena venkovní zeď, chodby a natřela se okna. V obci byla už dokončena stavba dělostřeleckých kasáren Jana Žižky z Trocnova. Školský spolek z výtěžku členských příspěvků, darů, zábav a divadelních představení podělil žáky o školní potřeby. Dohromady zaplatil Školský spolek celkem 2 198,60 Kč. Jednalo se o čítanky, učebnice, cvičebnice, sešity, pera a tužky. Ve školním roce 1927/1928 se v kronice o zázemí školy moc nepsalo. Na okresní silnici u školy bylo zajištěno bezpečnostní opatření proti rychlé jízdě vozidel. Byla také pořízena lékárníčka pro případ první pomoci, která byla umístěna ve sborovně. Nově vysazené stromy vyžadovaly péči. Správce školy požádal obec o pomoc s údržbou stromů, ale nebylo mu vyhověno.

O údržbu stromů se tedy museli postarat žáci. Místní školní rada nakoupila do školní sbírky potřebné chemikálie. Do školní a učitelské knihovny se nakupovaly nové knihy. Knihovna se stále rozrůstala. Okresní státní komise obdarovávala všechny školy v okrese, protože o tom rozhodl pan řídící Procházka z Jenerálky. Firma Schicht z Ústí nad Labem darovala školám dvanáct historických obrazů. Okresní školní výbor nebyl do roku 1929 stanoven, takže záležitosti vyřizovala kvalifikační komise. Do řídící komise patřil také pan řídící. V ministerském školství nastaly ve školním roce 1928/1929 velké změny. Místo dosavadního ministra školství doktora Milana Hodži nastoupil na rozhodnutí pana prezidenta republiky poslanec Národního shromáždění doktor Antonín Štěpánek. Doktor Štěpánek se jako ministr osvědčil, protože měl velký zájem o nové reformy školství. Na základě zákona o organizaci politické správy byla provedena reforma politické správy, a to sloučením politických a samosprávních úřadů. Byly zrušeny dosavadní okresní správní komise a byl ustanoven okresní úřad. Okresní úřad přijmul i funkci okresních politických správ. Úředníci se skládali z úředníků z povolání a ze zástupců, které volili občané. Vytvořil se tak podobný, ale vyšší celek, tzv. zemský úřad. Okresní úřad Praha – venkov převzal působnost bývalé okresní správy politické a působnost okresních správních komisí v Karlíně, Smíchově a na Zbraslavi. Volby byly rozděleny do okresu a do země. Z řad učitelů byl zvolen již zmíněný řídící učitel Antonín Procházka z Jenerálky. Učitel Procházka byl kandidovaný národní sociální stranou. Byl to člen správní komise na Smíchově. Při doplňování členů v okresním úřadu byli jmenováni tito dva učitelé: Václav Bláha (řídící učitel v Odolené Vodě) a Emanuel Neumann (řídící učitel ve Zbraslavi). Předpokládalo se, že tito noví zástupci budou čestní a budou tak podporovat nové zájmy školy. Okresní věštník byl vydán místo dosavadního úředního listu. Ministr vnitra vládní rady byl jmenován okresním náčelníkem Alešem Homersem. Náčelník Homers dosud působil jako přednosta okresní politické správy. Ve školním roce 1928/1929 se ve škole stěhovaly místnosti. Do prvního poschodí se přestěhoval školní kabinet. Místo kabinetu se zřídila školní kuchyně pro dívky z vyšších ročníků. Kuchyně byla již vybavena potřebným zařízením a náčiním. Zakoupila se také kamna, která se umístila do druhé třídy. O prázdninách dne 4. srpna 1929 se přihnala větrná pohroma. Na škole došlo k velkému poškození střechy. Náklady na opravu školní střechy tehdy činily 1 500 Kč. Větrná pohroma zanechala následky i v jiných částech Čech. Další nepříjemností byla velmi tuhá zima. Byl velký mráz, který klesl až na 36-40°C. Kronika uvádí, že tolik sněhu nikdo z pamětníků nepamatoval. Kruté mrazy zanechaly následky

také na stromech na zahradě školy. Zmrzlo celkem patnáct stromů. Stejný počet stromů umrzlo také v místě kolem hřiště. Na základě výnosů školních úřadů byla obec Ruzyně povýšena do skupiny tzv. „B činovného“. Učitelský sbor totiž těžce snášel, aby obec Ruzyně, která je v těsném sousedství Prahy měla nejnižší stupeň činovného. Ke kladnému vyřízení žádosti pomohl dělostřelecký pluk. Žákovská a učitelská knihovna se stále rozrůstala o nové knihy. Z toho důvodu bylo zřejmě potřeba, aby se již v roce 1929/1930 o knihovnu někdo staral. Knihovnu tedy začala mít na starosti učitelka Blažková. V místní školní radě nastala změna na stranu komunistickou. Pan Král byl pravděpodobně člen jiné politické strany, tak jeho činnost nebyla prospěšná, jak uvádí kronika. V okresním školním výboru nebyla plná konstituce, protože Komunistická strana nepřihlásila své zástupce. Pro učitele sloužila kvalifikační komise. Pan řídící byl jmenován náhradním členem pro obecné školy. Ve školním úřadě nastaly také změny. Národní shromáždění uspořádalo volby dne 27. října 1929. Panem prezidentem byl jmenován ministr školství a národní osvěty Ivan Dérer. Ministr se osvědčil jako rozhodný přítel školské reformy. Promluvil tak k jeho konečnému cíli jednotné školní docházky pro mládež. Tato řeč je v kronice nedopsána. Podobně se vyslovil také k reformě národní školy, protože projevil zájem o spolupráci s učiteli. V jiných školách v Praze se zkoušela praktická teorie, která měla pomáhat k ideálnímu životu. Vzhledem k tomu, že žáků stále přibývalo, nařídil okresní školní výbor zřídit nové třídy s nábytkem. Z tohoto důvodu se musel zrušit i byt učitele Pelouše. Na tyto výdaje ale nebyly v obecním rozpočtu připraveny. Rozhodli se tedy uzavřít půjčku. Na základě schválení předchozích orgánů vyřizoval půjčku starosta obce. Jednalo se o obecní radu, finanční komisi a obecní zastupitelstvo. Pan řídící se obával, že při zdlouhavém postupu obecního úřadu se úpravy nestihnou, tak se aktivně zapojil. Začal shánět živnostníky a naléhal na rychlejších postupech práce. Tímto přístupem se mu podařilo přesvědčit místní školní radu, aby se provedly i další opravy. Povedlo se mu, že byla do školy zavedena voda, elektrické světlo do všech tříd a splachovací záchody. Do této doby byly ve škole jen suché záchody, které v letním období zapáchaly, jak bylo již uvedeno. Ze zbylých peněz se mohly ještě postavit dva zděné chlívky. Celkový náklad velmi vzrostl, ale nakonec byl obecním zastupitelstvem schválen. Pan řídící věnoval škole velké úsilí a času. Bohužel se ale také setkal s výtkami a nevděkem. Za odměnu ale považoval, že konečně po osmi letech měla škola moderní ráz. Ve školním roce 1930/1931 se o učitelskou a žakovskou knihovnu stále starala učitelka Blažková. Správcem školních sbírek byl učitel Pletánek. Členové za

učitelský sbor pro místní školní radu byli zvoleni: řídící učitel Kohout a učitelka Petrová. Pokladníkem byl pravděpodobně nově zvolený pan řídící. Jednatelkou byla učitelka Petrová a dozorcem inženýr Lintemer. Pasivní residence Komunistické strany odmítala činnost okresního školního výboru, tak ani další rok nebyl ustanoven. Zemská školní rada trpěla velkou ztrátou schopného více prezidenta doktora Politzera, který zemřel dne 21. května 1931 na mrtvici. Jeho nástupcem se zvolil doktor Hendrych, který působil jako šéf školního referátu ministerstva školství a národní osvěty v Bratislavě. Doktor Hendrych byl velký školní znalec. Zemský školní inspektor Keprt byl zase velmi uznávaný zemský školní inspektor. Byla mu projevena velká úcta a to následovně:⁹³ „*Proto mu patří naše upřímné přání zdraví k další práci!*“.⁹⁴ Na škole v Ruzyni se konala inspekce v roce 1926. V tento den se ukázalo, jak byl inspektor Keprt objektivní. Projevil totiž velký zájem o pokrok ve školní práci. Zdá se, že vyjádření inspektora motivovalo řídícího učitele pro další práci. Zdá se, že to i byl důvod, proč Ministerstvo školství pokračovalo v podpoře reformních snah. Věnovali se otázkám učitelského vzdělání, vzhledem k vnitropolitickým poměrům. Ministerstvo se snažilo učitelům vyhovět, ale pokaždé jim vyhověno nebylo. Po úpravách z minulých prázdnin nebyly nutné další opravy. Udání pana řídícího učitele Komunistickou stranou bránilo, aby pokračoval v dalších úpravách. Dle jejich názoru překročil hranici při úpravách školy. V roce 1930 proběhlo nařízení o sčítání lidu. Bylo započteno, že zdejší obec sčítala tři tisíce pět set třicet čtyři obyvatel, včetně vojska. Sčítání lidu z roku 1921 ukazuje, že se přírůstek obyvatel navýšil o dva tisíce čtyři sta sedmnáct obyvatel, jak udává také časopis Praha – venkov (Příloha 9). Nárůst obyvatel stále znatelně ovlivňoval život školy. Pro srovnání bylo ve školním roce 1925/1926 sto dva žáků ve dvou třídách a v roce 1930/1931 bylo žáků už dvě stě padesát. Do počtu žáků ještě nebyli počítáni žáci nejvyššího ročníku. Tito žáci navštěvovali měšťanskou školu nebo střední školu. Všichni se tedy obávali, že zdejší škola nebude brzy kapacitně stačit. Navíc město Praha nedovolilo přijímat žáky do měšťanských škol. Pan řídící Kohout se tedy zmínil o tom, že by mohla být do budoucna zřízena *měšťanská škola*. Pan řídící pak i písemně na tuto myšlenku upozornil obecní radu. Na základě této skutečnosti se vyjádřil, že by pak škola mohla být obvodovou také

⁹³ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

⁹⁴ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

pro újezd: Ruzyně – Řepy – Přední Kopanina. Výsledkem tohoto upozornění byla zřízena komise, která se sešla pouze dvakrát. Těchto dvou schůzí se pan řídící nezúčastnil, protože nebyl pozván. Zdá se, že komise nejevila o stavbu měšťanské školy zájem. Zázemí školy a obce se stále bohužel neneslo v ideálních poměrech. Někteří lidé nebo skupiny v obci nepřiměřeně reagovali na školní majetek nebo na určitá práva školy. Stále se diskutovalo o pozemku školy. Obec vyžadovala pole, které bylo součástí pozemku školy. Obec prohlásila, že pozemek byl se souhlasem místní školní rady od školy oddělen. Pan řídící ale našel v kupní smlouvě, že pozemek byl velmi levně pořízen s tím, že bude výhradně pro školu. Obec i přes vyjádření pana řídícího učitele trvala na svém, že pozemek patří obci k volnému využití. Dobrodinci školy byli myslím stále velkou podporou pro školu. Mezi nejpřednější dobrodince školy byl stále dělostřelecký pluk Jana Žižky z Trocnova, který škole pomáhal i v období hospodářské krize. Zrušil slavnostní oběd k datu 7. března, a daroval dětem částku 111 Kč. Za tyto peníze koupila správa školy chudým dětem obuv. Dalším stálým dobrodincem školy bylo Gymnázium Charlotty G. Masarykové v Praze 1. Gymnázium věnovalo škole 600 Kč na vánoční nadílku. Za tyto peníze byla dětem také zakoupena obuv. Ve školním roce 1931/1932 byla nově správkyní obou knihoven učitelka Rabiňáková. Správu školní zahrady si ponechal řídící učitel Kohout. A v místní školní radě žádné změny nebyly. Komunistická strana odmítala, aby za vyloučeného člena pana Korála posílali náhradníka. Za socialistickou demokratickou stranu se také nikdo nezúčastnil. Sešli se pouze tři až čtyři členové a schůze se tedy konaly asi jen dvakrát. I přesto členové věřili, že nastávající volby do obce přinesou prospěšnou změnu, a uvítají tak změnu ve složení místní školní rady. Místní školní rada ale zanikla dne 1. února 1931 po čtyřletém funkčním období. Okresní školní výbor Praha – venkov pověřil pana Holečka, aby vedl celou její agendu. Pan Holeček tuto funkci vykonával do 23. dubna 1931. Funkce trvala do doby, kdy školní inspektor Černý ustanovil novou školní radu s náhradníky, z řad občanů. Nová školní rada se skládala z těchto stran: Československá strana národně socialistická, Československá strana sociálně demokratická a Komunistická strana. Po následné rezignaci předsedy místní školní rady rezignoval i náhradník Komunistické strany. Poté se již začalo více přemýšlet o zřízení měšťanské školy. Zdá se, že inspektor Černý s nově zvolenou školní radou z řad občanů velmi přispěl k následné realizaci. Obec prodala pozemky na letišti za 1 000 000 Kč. Veřejné mínění rozhodlo, že za tyto peníze se postaví měšťanská škola. Inspektor Černý žádal o pomoc všechny účastníky schůze.

Začalo se jednat o získání plánů pro stavbu. Po soutěži přišlo vyjádření obecní rady, aby počítali s částkou maximálně 800 000 Kč na stavbu, a 200 000 Kč na vnitřní vybavení. Místní školní rada vyzvala obecní zastupitelstvo v Ruzyni, aby souhlasilo se zřízením měšťanské školy. Vyjádření bylo důležité pro podklad k žádosti městské školní rady a povolení zemské školní rady. Dne 11. srpna 1932 obecní zastupitelstvo žádosti vyhovělo. Místní školní rada sestavila podmínky veřejné soutěže. Poté pan řídící spolu s poradcem místní školní rady, architektem Přeučilem soutěžní podmínky připravili. Na přípravě pracovali do konce prázdnin. Okresní školský výbor byl již ustanoven. Obec Ruzyně začala být velmi oblíbená, protože se na jejím pozemcích postavilo letiště (Příloha 10). Místní školní rada zaznamenala změny ve svém složení v následném školním roce 1932/1933. Vzhledem ke zvýšenému počtu učitelů bylo celkem devět členů. Zástupci školy byli celkem tři a zástupců školní obce bylo šest. Mezi zástupci školy patřil pan řídící Kohout a učitelka Petrová. Třetí člen nebyl v té době mezi učiteli volitelný. Místní školní rada začala plánovat zřízení měšťanské školy. Přípravy na zřízení měšťanské školy probíhaly tak, že byla vypsána soutěž dne 11. listopadu 1932, ale dne 2. prosince téhož roku také skončila. Na soutěži se podíleli tři stavitelé, kteří získali za svůj návrh první až třetí cenu. Návrhy byly pak posuzovány školním výborem, který je předložil technickému oddělení. Za nejlepší se považoval návrh inženýra architekta Václava Velvarského. Veřejná soutěž obsahovala podklady pro zhotovení plánů a nákladů. Mimo jiné byli také zvoleni čtyři členové komise, kteří dohlíželi na dodržování podmínek při stavbě školy. Na veřejné soutěži se zúčastnilo několik firem. Nabídek na stavbu školy bylo dostatek. Místní školní rada zvolila nejlevnější variantu, která obsahovala stavební i řemeslné práce. V místní školní radě panovala pravděpodobně nepříjemná atmosféra, protože její členové projevíli nedůvěru k předsedovi Červenkoví. Místo předsedy Červenky byl tedy zvolen stavitel Václav Rezler z Ruzyně. Ostatní funkce zůstaly ve stejném složení. Stavba měšťanské školy byla ve stádiu nedorozumění, protože se zadání stavby předalo cizím živnostníkům. Dne 2. srpna 1933 byla zrušena platnost schůze místní školní rady. V roce 1932/1933 se nově učitel Haupt a učitelka Matějovská starali o správu školních sbírek. Správu učitelskou a správu knihovny měla stále na starosti učitelka Rabiňáková. O správu učitelské zahrady a o správu školní pracovny se nově staral učitel Matějovský. Učitelka Petrová se starala o správu školní kuchyně. Vzhledem k tomu, že se muselo ve škole střídavě vyučovat a museli se žáci spojovat do jiných poboček, se v kronice stále objevovala myšlenka o zřízení

měšťanské školy. Vynesení zemské školní rady a z rozhodnutí nadřízených úřadů se rozhodlo změnit trojtřídní školu na školu pětitřídní. Okresní školní výbor rozdělil tedy žáky oprávněně na pět školních let. Škola byla tedy již upravena pro měšťankou školu. V době hospodářské krize učitelé řešili sociální problémy a jak se postarat o žáky z chudých rodin. Mezi dobrodince školy stále patřil Školský spolek, který žákům po celý rok zajišťoval školní potřeby a knihy. Místní dva dělostřelecké pluky darovali také o prázdninách dvaceti třem dětem obědy. Mimo jiné také darovali částku 1000 Kč chudým dětem na zimní šaty. Místní školní rada společně s učiteli darovali žákům svačinu. Stravovalo se celkem sto dětí a finančně je obec podporovala. Obec Ruzyně také nabízela panu řídícímu, že věnuje dětem 2 000 Kč na oblečení. Bylo také darováno žákům šedesát pět párů obuvi značky Baťa. Jedna pražská firma darovala pěti dětem kabát a sladkosti. Záslouhou zdejší školy bylo o děti dobře postaráno. Na základě voleb byla konstituována obecní samospráva. Stalo se tak na jaře v roce 1933. Obecní zastupitelstvo mělo třicet členů. Tito členové kandidovali do třech politických stran: Komunistická strana s osmi členy, Československá strana sociálně demokratická s pěti členy, Československá strana národní sociální s pěti členy a Lidová strana s jedním členem. Obecní rada a obecní zastupitelstvo spolu jednali na dobré úrovni. Obec Ruzyně očekávala důležité úkoly v budování školství, které přinesou její rychlý vzrůst. Budování školství bylo považováno jako jedno z nejdůležitějších úkolů. V školním roce 1933/1934 se v kronice uvádí, že školní správcové se často střídali. Po učiteli Placatkovi, který měl na starosti žákovské a učitelské knihy, nastoupila učitelka Hájková. O kabinet a pracovnu se staral učitel Matějovský. Správce školní zahrady byl pan řídící učitel Havelka. Správu školní kuchyně měla na starosti učitelka Petrová. Místní školní rada se nezměnila. Za pana řídícího Kohouta byl zvolen učitel Matějovský. Na základě nutnosti zdravotní prevence ustanovil pan řídící školního lékaře Sázavského. Lékař prohlížel děti na začátku roku před nástupem do školy a zjišťoval případné infekční nemoci. Nadále měla stavba měšťanské školy své příznivce, ale také odpůrce. Psát o vývoji stavby měšťanské školy bylo pravděpodobně pro pana kronikáře nevděčné a citlivé téma. Někteří občané v čele s místní školní radou se do stavby angažovali, ale druhá část občanů se stavbou nesohlasila. Na začátku školního 1933/1934 byly práce ke stavbě měšťanské školy poněkud pozastaveny. Podklady pro stavbu sice byly, ale ceny materiálu se měnily. Dohody s jednotlivými pracovníky se nepodařily, tak bylo vypsáno nové oficiální řízení, tedy dne 15. března 1934. Místní školní výbor zadal stavbu měšťanské školy stavitelům

dne 23. května 1934. Stavitelem školy byl pan Svoboda a pan Švestka. Částka byla stanovena na 1 096 098,54 Kč. První výkop školy byl dne 25. května a 24. června byla uspořádána slavnost. Na slavnosti byly pamětní listiny vloženy v kovové schránce do základního kamene.⁹⁵ „*Zdar stavbě a zdar posláni měšťanské školy ve zdejší obci.*“⁹⁶ Dne 24. června 1934 se učitelé a žáci zúčastnili slavnosti položení základního kamene ke stavbě. Byl přítomen zemský inspektor vrchní školské rady Pluhař, ale také profesor Černý za okresní školský výbor. Mimo jiné se zúčastnil také starosta s obecním zastupitelstvem, místní školní rada, Školský spolek, zástupcové místních vojenských pluků a kooperací a také hodné občanů. Slavnost se konala na místě, kde se plánovalo stavbu postavit. Předseda Školského spolku Houška všechny přivítal a slavnost zahájil předseda Lintemer. Na slavnosti promluvil také okresní školní inspektor, starosta obce, libocký farář Holub, zástupce místního dělostřeleckého pluku a také pan řídící. Žáci zazpívali píseň s názvem „Byli jsme a budem“. Slavnost byla zakončena poklepem na kámen a pak se zazpívala hymna. Školský spolek stejně jako v minulých letech zakoupil všem žákům čítanky, učebnice matematiky a školní potřeby. Přispěl tak škole částkou 7 000 Kč. Oba dělostřelecké pluky přispěly čtyřiceti žákům na obědy, ale také věnovali na školní fond částku 1 295 Kč. V zimě se pak žákům nakoupily šaty a obuv. Vojáci uspořádali biografická představení, kde tři sta žáků dostalo velké sáčky se sladkostmi. Zbytek fondu byl uložen. Okresní péče o mládež přispěla třinácti žákům na šaty částkou 298,20 Kč a na mléčnou akci částkou 250 Kč. Mléčná akce probíhala dva měsíce od února do dubna. Pan řídící učitel shledával velký význam dorostu Československého Červeného kříže. Zejména z důvodu čistoty školy, okolí a těla. Finanční poměry donutily přihlásit k dorostu dvacet žáků ze čtvrté a páté třídy. Další třídy měly za úkol také pomáhat. V obci Ruzyně se dokončovala stavba zemské donucovací pracovny a pomologického ústavu. Obě stavby měli již brzo zahájit svou činnost. Na letišti Ruzyně se pilně pracovalo, a tak obec Ruzyně stále vzkvétala. Změny proběhly v obecním zastupitelstvu, kde byl dosavadní starosta odvolán okresním úřadem. Místo pana Krále nastoupil pan Musil, který byl pověřen vedením obce. V únoru se konala volba nového starosty. Byl zvolen pan Raboch. V roce 1934/1935 vedli správcovství i někteří učitelé. Pan řídící byl stále

⁹⁵ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

⁹⁶ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

správce školní zahrady, učitelka Matějovská byla správkyní kabinetu, učitel Placatka byl správce knihovny a učitelka Rabiňáková-Blažková byla správkyní chlapecké pracovny. V místní školní radě nastaly změny. Bylo obsazeno třetí místo zvoleným panem řídícím. Pan Rezler se vzdal členství, protože se nemohl členství plně věnovat. Jeho náhradníkem byl zatím pan Louša, než byl zvolen obecním úřadem nový člen. V okresním školním výboru nenastaly již několik let žádné změny. Stále byli škole věrni dobrodinci. Školský spolek zakoupil pro všechny žáky školní potřeby a učebnice pro český jazyk s názvem „Mateřská řeč“. Na mléčnou akci v roce 1935 přispěl obecní úřad. Žákům bylo rozdáno téměř čtyři tisíce pět set porcí mléka s houskou. Dělostřelecký pluk stále přispíval jednadvaceti žákům na obědy a na oblečení. Po ušetřeném příspěvku z minulého roku se mohlo padesáti šesti žákům koupit oblečení a obuv. Dále ještě i další žáci dostali obuv a oblečení od spolku Baráčníků a od faráře Holuba. Škola byla velmi vděčná těmto dobrodincům a přála si, aby i nadále zachovali škole přízeň. Pět tříd bylo vyhlášeno členy dorostu a žáci se snažili pracovat lépe, než minulý rok. Důležitá rozhodnutí zemského školního úřadu bylo povolení zřídit čtyři zatímní pobočky. Dalším rozhodnutím bylo rozdělení okresu Praha – venkov na obvod jižní a severní. Zdejší škola patřila pod obvod jižní, kde působil profesor Černý. Severnímu obvodu byl přidělen ředitel Uhlík, který byl původně okresní školní inspektor v Plzni. V obecním zastupitelstvu neproběhly žádné zvláštní změny. Dalším velmi závažným a dlouho očekávaným rozhodnutím bylo zřízení měšťanské školy v Ruzyni, která se měla otevřít dne 1. července 1935. V době, kdy se blížilo plánované dokončení stavby měšťanské školy, nebyly ještě všechny práce zcela dokončeny. Místní školní rada rozhodla, že si musí pracovníci při dokončování stavby pospíšet. Kolaudace byla naplánovaná na druhou polovinu srpna. Školní nábytek byl zadán firmám Šulc a Dušek. Již brzy mohla být nová měšťanská škola otevřena a čestně nazvána:⁹⁷ „Masarykova měšťanská škola“ (Příloha 11).⁹⁸

⁹⁷ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

⁹⁸ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

3.3 Obecná a měšťanská škola 1935–1945

3.3.1 Žáci a školní výuka

Zdravotní stav žáků byl v letech 1935-1939 jevil velmi nepříznivě. Kronika uvádí, že zdravotní stav žáků způsobovalo nepřiměřené oblečení dětí. Žáci trpěli podvýživou, které mohlo být důvodem následných infekčních onemocnění, např. spály a záškrtu. Vzhledem k tomu, že se výskyt nemocí neobjevoval ve velké míře, nemusel se omezovat provoz ve škole. Na základě vyšetření se zjistilo, že přibližně 40 % žáků trpělo podvýživou a 10 % žáků mělo prodělanou křivici. U žáků se objevovaly i plicní choroby. Žáci, u kterých školní lékařka Berdychová zjistila náchylnost na tuberkulózu, museli být umístěni v ozdravovně. Lékařka po prohlídce žáků konstatovala, že by dětem pomohla vydatnější strava a změna vzduchu. Bylo naočkováno celkem třicet osm dětí proti záškrtu, které se velmi osvědčilo. Mezi další nemoci, které se objevovaly, byla angína, spalničky, plané neštovice, černý kašel, zápal plic a zánět středního ucha. Třídy byly dezinfikovány, aby se zabránilo dalšímu šíření nemoci. Školní lékařka zdravotní stav žáků zapisovala do výkazů. Od roku 1939 se začal zdravotní stav žáků zlepšovat. Spalničky se objevovaly pouze mezi žáky první třídy. Očkování proti záškrtu si čtyři žáci hradili sami, tři žáci na účet a za čtyři žáky zaplatilo očkování Rodičovské sdružení. Informace o platbě očkování se v kronice objevila poprvé. Ve školním roce 1939/1940 se se rozšířila dětská obrna, kdy musela být škola do 16. října 1939 uzavřena.⁹⁹ O zdravotní stav žáků pečoval také lékař Jan Kobliha z Řeporyjí, který odesílal zdravotní stav žáků na zdravotní oddělení okresního úřadu Praha – venkov. Tyto prohlídky se konaly v únoru a v březnu v roce 1942. Lékařka Berdychová kontrovala žákům i zuby. Vzhledem k tomu, že lékařských záznamů přibývalo, byla pro lékařské záznamy zavedena kartotéka. Další rok se v prohlídkách pokračovalo. Se školní lékařkou se konala přednáška, která se nazývala: „Boj proti tuberkulóze“. Přednáška se konala dne 4. října 1942 v týdnu lidového zdraví. V dubnu v roce 1943 se vyskytly znovu dva případy spály. Obě třídy se vydezinfikovali a nemocní se odvezli do nemocnice v Praze. Školní lékařka navrhla devatenácti žákům prázdninový pobyt v ozdravovně ve Žďáru. Do ozdravovny posílala žáky i další školní roky. Školní lékařka také prohlížela žáky, kteří už odcházeli ze školy. Kronika uvádí, že

⁹⁹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

se jednalo o sto třicet žáků. Žáci tak dostali posudek pro vydání pracovní knížky. V květnu v roce 1944 se očkovali proti záškrtu už všichni žáci. Očkování prováděl doktor Pokorný. Děti ale stále trpěly podvýživou. Ke zlepšení zdravotního stavu žáků měla pomoci tzv. vitaminová akce. Jednalo se o třicet osm tělesně slabých žáků. Děti dostaly šípkové přípravky s obsahem vitamínu C, např. šípkovou marmeládu nebo sirup.¹⁰⁰

Kronikář napsal, že žáci byli vedeni k vlastenecké lásce, k tzv. „zdravému pokolení“. Žáci cvičili a otužovali se v branné výchově. Žáci se tak mohli více přiblížit život vojáků a vyzkoušet si tak jejich odvalu. Branná výchova obsahovala i následovně: návštěvu biografu v kasárnách, kde žáci zhlédli film „Naši vojáci“, přednášky o obraně proti plynovým útokům (seznámení s maskami a jejich používáním), cvičení mužů s koňmi a prohlídku dělostřelecké kasárny. Žáci museli v branné výchově pracovat podle daných směrnic. Pravidelně chodili na vojenská cvičiště do Motola. Zdá se, že pro žáky mohly být vycházky velmi zajímavé. Žáci si pak ve třetí třídě předváděli své modely letadel a vítězové dostávali ceny od místního knihkupce. Branná výchova se velmi osvědčila a byla uplatňována ve všech předmětech. Mezi předměty patřily: občanská nauka, vlastivěda, kreslení, ruční práce, zpěv a tělesná výchova. Branná výchova působila na žáky morálně, ale také z hlediska péče o zdraví. Mimo jiné také sloužila k zajištění bezpečnosti a ochrany obyvatelstva proti leteckým útokům. Nejstarší žáci byli poučeni o pravidlech poskytování první pomoci. Žáci mohli také zhlédnout film „Čsl. letectví“. V páté třídě si žáci uspořádali výstavu o letadlech, kterou vedl učitel Jaroš.

V roce 1935 se stále zvyšoval počet žáků, který se navýšil i na šedesát jedna žáků ve třídě. Musely se tedy na škole zřídit další pobočky. Žáci byli rozděleni do deseti tříd. Bylo celkem pět tříd. Každá třída byla po dvou třídách s rozdělením na třídy a, b. Tyto třídy byly umístěny následovně: pět tříd bylo v budově obecné školy a tři třídy již v budově měšťanské školy. Další dvě třídy učebny ještě neměly. Pro lepší organizaci školy bylo zajištěné střídavé vyučování. Byla uspořádána schůze s rodiči, na které promluvil učitel Matějovský o nových metodách výuky. Ve své přednášce představil globální metodu, kterou rodičům názorně předvedl v první třídě. Metoda spočívala v tom, aby žák pochopil celek slova a z celku k hlásce se dostal opět ke skladu. Někteří žáci měli s touto metodou obtíže a byla nutná individuální péče. Další metodou pro nácvik zvykání přesnosti, umění se dobře dívat, třibení představivosti a určitého postupu bylo kreslení,

¹⁰⁰ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

podle profesora Růžičky. V počítání se žáci věnovali nácvikem spojů, problémy a situacemi k řešení. Zdá se, že se jednalo o logické uvažování. V jazykovém vyučování si žáci osvojovali pravidla a poznatky. Vědomosti žáků pak učitelé zkoušeli ústně. Kronika uvádí, že testy si učitelé sami připravovali a výsledky testů si graficky znázorňovali. Žáci pracovali i ve skupinách. Ve školním roce 1936/1937 byli žáci umístěni ve třídách obecné školy. Měšťanská škola pro sebe zabrala všechny místnosti. Bylo znovu otevřeno deset tříd, každá po dvou třídách. Ve třídách se pouze lišil celkový počet žáků. Ve škole probíhalo opět střídavé vyučování. S žáky se pracovalo nadále pomocí vyzkoušených metod a individuálně podle schopností učitele. Po zápisu v roce 1939/1940, který se pravidelně konal v měsíci červnu, bylo celkem tři sta sedmdesát čtyři žáků (Příloha 12). Vzhledem k tomu, že školu obsadili říšskoněmečtí vojáci, bylo vyučování přerušeno a došlo tak k neúplnému počtu hodin. Třídy byly pak rozděleny na jednu první třídu, na dvě druhé třídy, na jednu třetí třídu, na jednu čtvrtou třídu a dvě páté třídy. Na základě nařízení úřadu Německé říše nastaly změny v obsahu učebnic. Po kontrole se musely některé články opravovat. Na konci školního roku musely být učebnice z učitelské knihovny vyřazeny.¹⁰¹ Nastaly také změny v obsahu učiva. Byl povinný německý jazyk, který se stále v počtu hodin navyšoval.¹⁰² Jednoho dne byli žáci najednou bez vyučování. Nařízení bylo beznadějně, tak musel obecní úřad uvolnit zasedací síň pro pět tříd, kde se žáci střídavě vyučovali. Zbylé čtyři třídy se vyučovaly na jiných školách v Praze nebo u svých příbuzných. Žáci z obecné školy byli vyučování ve dvou místnostech ve starém obecním domě.¹⁰³ Propůjčovaly se i další místnosti, např. na výuku ručních prací a katolického náboženství. Místnost poskytla místní Ochrana matek. Vyučovalo se nepřetržitě od 8–18 hodin. Učitelé se žákům pilně věnovali, aby dobře prospívali. Žáci se ale museli věnovat i domácí přípravě. Učitelé se individuálně věnovali také žákům, kteří se hlásili na střední školy. Po vyučování s nimi denně pracovali 1–2 hodiny. Zázemí učitelů ale bohužel zajištěno nebylo. Pan řídící pracoval na různých místech, např. v bytě, na obecním úřadě, ale komunikoval s rodiči i na ulici. Muselo to být velmi nepříjemné. Česká zemská školní rada pro Čechy v Praze zařídila patnáct zatímních poboček. První, druhý, třetí a čtvrtý ročník měl jednu kmenovou třídu.

¹⁰¹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹⁰² Srov. SOMR, M. a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1987. s. 251.

¹⁰³ Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně, díl II. [1820-1954]*, Praha. bez signatury. s. 114-115.

První ročník měl dvě zatímní pobočky, druhý a třetí ročník po pěti pobočkách, a čtvrtý ročník tři pobočky. Pátý ročník se v kronice uvádí jako *jednoroční kurs*. Bylo povoleno částečné nedílné vyučování. Jednalo se o pět vyučovacích hodin dopoledne a dvakrát v týdnu se vyučovalo tři vyučovací hodiny odpoledne. Někteří žáci navštěvovali měšťankou školu v Praze a okolí, protože v obci nebyly volné místnosti. Další třídy byly vyučovány střídavě v jedné místnosti nové radnice v Ruzyni. Dalšími místy pro vyučování škola využívala šestitřídní pobočku ve Stodůlkách a pětitřídní v Nebušicích. Dne 14. srpna 1941 byla provedena úprava měšťanské školy na čtyři kmenové třídy. Žáci, kteří navštěvovali přechodnou školní docházku, se vrátili do místní školy v září 1941. Z bezpečnostních důvodů byli žáci poučeni před nevybuchlými pumami. Na škole se také zjišťovaly vlohy žáků pro jednotlivá povolání. Poradci z *Úřadu lidské práce* vyplnili se sto dvanácti žáky štítky s posudky. Pro školní rok 1942/1943 bylo povoleno třináct zatímních poboček. Třídy byly umístěny podobně jako v předchozím roce, tedy jako částečné nedílné vyučování. Dne 21. září 1942 absolvovali učitelé i školník před komisí v Praze všeobecnou zkoušku z německého jazyka. Ve škole byly zavedeny osvědčené výchovné kampaně. Komise hodnotila výsledky tříd a součet bodů byl vyvěšen na nástěnce na chodbě. Z bezpečnostních důvodů byli žáci poučeni ještě o protiletecké ochraně v pěti dvouhodinách. Vyzkoušeli si také cvičení s plynovými maskami a byla jim předvedena ukázka první pomoci. Cvičení se prováděla v předmětech zeměpisu, přírodopisu a tělocviku. Žáci byli také poučeni o možných následcích při poškození telefonického vedení. Připomněli si také památku ke dni hrdinů. Na budově školy byly pak vyvěšeny vlajky. V roce 1942–1944 byli žáci odměňováni za sběr odpadků. Žáci se v roce 1942/1943 zúčastnili soutěže k „Týdnu sporivosti“. Měli za úkol napsat slohové práce a kreslit. Pět žáků ze čtvrté třídy se podíleli na sběru oblečení a starých látek. V kronice se uvádí sběr starého papíru, kdy žáci celkem nasbírali 113,60 kg. Mimořádný sběr papíru se konal podle heslem¹⁰⁴: „*Starý papír patří do stoupy*“¹⁰⁵ Žáci obcházeli domy a rozdávali letáčky s informací o sběru papíru. Koncem školního roku 1942/1943 se stala jedna žákyně nejlepší sběratelkou odpadků. Přinesla do školy celkem třicet dva kg odpadků. Nejlepší sběratelé také dostali za odměnu knihy. Učitel Zeman zorganizoval akci sběru chmele, se kterou byli žáci ve škole seznámeni. Bylo vybráno čtyřicet tři žáků.

¹⁰⁴ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹⁰⁵ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

Úřad práce rozhodl, že pojedou do obce Kněževes u Rakovníka. Žáci tam odjeli dne 18. srpna 1943. Ve dnech 12. a 13. července se konaly přijímací zkoušky žáků čtvrtých tříd do prvního ročníku. Zkoušek se zúčastnili žáci z Ruzyně, Řep, Středokluky, Kněževes, Dobrovíze a Číčovic. Bylo přijato třicet dva chlapců a třicet jedna dívek. Dodatečně bylo povoleno přijmout dva chlapce a tři dívky. V dalším školním roce byly povoleny čtyři ročníky a třináct zatímních poboček. Umístění tříd v Ruzyni, ve Stodůlkách a v Nebušicích se nezměnilo. Žáci, kteří prokázali nejlepší prospěch a vzorné chování dostali odměnu ve výši 200 Kč. Pan řídící po krátkém proslovu odměnil tři žáky ze čtvrté třídy. Na této oslavě byla zřízena školní samospráva, která byla zahájena heslem:¹⁰⁶ „*Dobrá práce vítězí*“.¹⁰⁷ Za nejlepší prospěch a vzorné chování dostávali žáci opět knihy. Po dopoledním vyučování se konala hudební besídka na ukončení této akce.¹⁰⁸ Žáci se také zúčastnili kulturního výchovného filmu s názvem „Robert Koch, bojovník se smrtí“¹⁰⁹. V hodinách přírodopisu a zeměpisu se promítalo šest filmů, např. Den v zoologické zahradě. Dne 15. dubna a 6. května 1944 se uskutečnila ve škole poplachová cvičení. V červnu se žáci zúčastnili divadelního představení v nezávislém divadle v Praze, v Národní činohře a v divadle Uranie. Dne 21. a 27. dubna 1944 zabrali vojáci devět učeben, dva kabinety, tedy celé první a druhé poschodí školy. V měšťanské škole byla volná pouze jedna třída, pracovna a v přízemí školní kuchyně. Bylo zavedeno střídavé polodenní vyučování v obecné škole. Dopoledne se vyučovalo šest hodin v obecné škole a odpoledne pět hodin ve škole měšťanské. Vyučovalo se ve středu a v sobotu odpoledne. Ve školním roce 1944/1945 byli žáci znovu poučeni, jak se mají chovat v případě leteckého nebezpečí. Ve škole byly povolené čtyři definitivní třídy a osm zatímních poboček. Dodatečně ještě pak tři zatímní pobočky. Umístění tříd bylo tedy ve škole v Ruzyni, v Nebušicích a ve Stodůlkách. Nadále probíhalo střídavé vyučování v obecné škole. Od 15. září byly zabrány obě školy a vyučování bylo v budově obecné školy v Řepích. V obecné škole v Řepích se žáci scházeli v pondělí a ve čtvrtek a dostávali domácí úkoly. Dne 4. února byla i obecná škola v Řepích zabrána Němci. Žáci se proto každý týden scházeli v hostinských místnostech na Bílé hoře, kde měli žáci

¹⁰⁶ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹⁰⁷ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹⁰⁸ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹⁰⁹ Srov. Filmová databáze [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z <https://www.fdb.cz/film/robert-koch-bojovnik-se-smrti-robert-koch-der-bekampfer-des-todes/71756>.

připravené domácí úkoly. Jednalo se o hostinské místnosti „U Piskáčků“ a „U Houšků“. První pololetí bylo ukončeno dne 15. února 1945, včetně předání vysvědčení. V měsíci únor a březen byly provedeny sbírky starých šatů a obuvi. Sbírká se nazývala: „Národ dělníkům“. Kronika školy uvádí, že pravidelné vyučování bylo znovu zahájeno dne 4. dubna v hostinských místnostech. Střídavé vyučování probíhalo tak, že žáci ve dvou třídách se vyučovali dopoledne, a dvě třídy odpoledne po pěti hodinách. První až třetí ročník měl vyučování patnáct hodin týdně a čtvrtý ročník dvacet hodin týdně. Z důvodu častého nebezpečí leteckých náletů musel být snížen počet hodin v rozvrhu, a následně muselo být vyučování dokonce přerušeno. Hrozilo velké nebezpečí převážně *přespolním* obyvatelům.¹¹⁰ Květnové revoluční dny prožívali žáci ve svých domovech. Žáci z měšťanské školy začali chodit na střídavé vyučování opět na Bílou Horu. Žáci z obecné školy chodili do jedné místnosti obecního úřadu. Školní budovy začali Němci opouštět. Budovy byly ale ještě podminovány časovanými náložemi, které museli pražští pyrotechnici odstranit. Školu pak využívala Rudá armáda a potom českoslovenští letci. Dne 12. srpna se budovy uvolnily a začalo se uklízet. Pravidelné vyučování bylo slavnostně zahájeno dne 3. září 1945. Žáci pak dostali tu nejlepší péči po tělesné i duševní stránce. Byli posláni do hor na rekreaci, kde všichni přibyli na váze.¹¹¹

3.3.2 Učitelský sbor

V učitelském sboru probíhaly během následujících let stále změny. Někteří učitelé učili na měšťanské škole nebo ve škole v Řepích. Ve škole se tedy stále během roku měnil učitelský sbor, který byl ovlivňován zdravotním stavem učitelů. V prvním školním roce odešly na zdravotní dovolenou dokonce čtyři učitelky. Kronika uvádí, že vzhledem k tomu, že byl zdravotní stav učitelů velmi neuspokojivý, bylo ve škole nutné suplování. Tato situace nebyla ku prospěchu stability tříd, ale pomáhalo to žákům poskytnout učební látku. Žáci pak měli možnost látku probrat a procvičit. I v dalších školních letech byl zdravotní stav učitelů neuspokojivý.¹¹² V září v roce 1943 se začalo s prohlídkami plic

¹¹⁰ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹¹¹ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně, díl II. [1820-1954]*, Praha. bez signatury. s. 194-196.

¹¹² Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

učitelů.¹¹³ Nejdelší nepřítomnost ve škole měl učitel Pokorný, který byl nemocný devět měsíců. Učitel Pokorný byl pravděpodobně vážně nemocný, protože v červnu roku 1937 odešel, jak kronikář popisuje, na zasloužený odpočinek. Učitel na škole působil jen krátký čas, ale vzpomínalo se na jeho „zlaté srdce“.¹¹⁴ Ve školním roce 1935/1936 působili na škole noví učitelé: Konopásková-Lišková¹¹⁵, Hrejsová¹¹⁶, Hanousková-Líznerová¹¹⁷, Jaroš¹¹⁸, Kolářová¹¹⁹, Lauschmannová¹²⁰, Jirošová-Bracháčková¹²¹, Kamelský¹²², Šmolcová-Kádnerová¹²³, Fousková¹²⁴, Nováková, Reichlová a Hrejsa¹²⁵. Na škole působil také učitelský praktikant Kohout. Bylo celkem deset tříd a každá měla svého třídního učitele.¹²⁶ Stále se kladl velký důraz na kulturní činnost učitelů. Kronikář uvádí, že kulturní činnost podporoval především pan řídící Havelka a učitel Matějovský. Jejich přednášky měli podpořit přízeň a porozumění pro školu. Učitel Matějovský představil globální metodu čtení, kterou zavedl ve vyučování v první třídě. Byla zavedena také nová metoda v kreslení. Učitelé vyučovali tak, aby žáci po nácviu a zvládnutí pravidel uměli pracovat samostatně. Ve prospěch školy byli učitelé od okresního školského výboru Praha-venkov pochváleni za velmi pilnou, svědomitou a poctivou práci. Uznání patřilo učitelům za výchovné a vzdělávací výsledky, které docílili vlastními metodami

¹¹³ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹¹⁴ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹¹⁵ Učitelka Konopásková se na rodila dne 20. února 1909 ve Vřeskovících. Studovala na učitelském ústavě v Plzni. Působila na obecné škole v Kozolupech, Dobřanech, Zabušanech, Ohníči a Železnici.

¹¹⁶ Učitelka Hrejsová se narodila 10. dubna 1911 v Praze. Studovala na střední škole v Praze a jeden ročník na učitelském ústavě v Litomyšli. Působila na obecné škole v Kolovratech, Běhovicích a D. Chabrech.

¹¹⁷ Učitelka Hanousková-Líznerová se narodila dne 8. srpna 1911 v Srbíně. Studovala nižším reálném gymnáziu a v učitelském ústavu v Hradci Králové. Působila na obecné škole v pouchově, Praskačce, Kuklenách a Klecanech.

¹¹⁸ Učitel Jaroš se narodil dne 28. července 1911 v Třebotově. Studoval na reálné škole v Praze a v učitelském ústavu v Praze. Působil na obecné škole ve Středoklukách, Řepeč a Radotíně.

¹¹⁹ Učitelka Kolářová se narodila dne 20. dubna 1906 v Boru. Navštěvovala měšťanskou školu v Horažďovicích a učitelský ústav v Příbrami. Působila na obecné škole v Hobšovicích, Malíkovcích, Hnidousích, Motyčíně, Suchdole a Kbelech.

¹²⁰ Učitelka Lauschmannová se narodila 7. ledna 1913 v Praze. Navštěvovala měšťanskou školu a učitelský ústav v Praze. Působila na obecné škole Zakolanech, D. Chabrech a ve Slivenci.

¹²¹ Učitelka Jirošová-Bracháčková se narodila dne 27. prosince 1915 v Libštátě. Navštěvovala měšťanskou školu v Turnově a v Chrudimi. Působila na obecné škole v Dobrušce.

¹²² Učitel Kamelský se narodil 30. května 1914 v Praze. Studoval na reálném gymnáziu a v učitelském ústavu v Praze. Působil na obecné škole v Řeporyjích a v Chlumu.

¹²³ Učitelka Šmolcová-Kádnerová vyučovala ženské ruční práce. Učitelka Petrová byla přeložena do Nebušic.

¹²⁴ Učitelka Fousková začala vyučovat nově zavedený předmět německého jazyka.

¹²⁵ Učitelka Nováková, Reichlová a farář Hrejsa vyučovali náboženství.

¹²⁶ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

a vhodnými učebními pomůckami. V kronice je uvedeno, že tyto výsledky školu zavazovaly k tomu, aby si i další roky uchovala dobrou pověst. Na základě svých výsledků si učitelé prohlubovali nové metody. Velmi se jim osvědčila metoda skupinového vyučování (Příloha 13). Učitelka Rabiňáková hospitovala v první třídě, aby se naučila globální metodu vyučování. Navštěvovala také kurz elementárního čtení. V dalších letech byla ale kulturní činnost učitelů vlivem poměrů velmi omezena. Učitelé se soustředili především na práci ve škole.¹²⁷ Vzhledem k zabrání školní budovy došlo dne 1. září 1940 ke zmenšenému počtu tříd. Mezi vyučující učitele patřili: ředitel František Citta, odborný učitel Válek, Petráš, Hofmannová, Jaroš a Kubecová. Pan ředitel Citta byl ustanoven zatímním ředitelem na měšťanské škole v Roztokách. Ostatní učitelé ze školy učili i v jiných školách. Dne 1. září 1941 byl ustanoven mezi učitele ředitel Stanislav Rataj. V učitelském sboru se rozdělovali učitelé na odborné učitele a na učitele. Dne 24. března 1943 byli učitelé také poučeni o pěstování ovocných stromů. Od 16. srpna 1943 byly zavedeny přeškolovací kurzy pro učitele. Jednalo se o šestidenní kurz, po kterém byli tři učitelé vybráni na zdejší školu. Další kurz byl jednodenní kurz gramatiky. Další školní rok se učitelé zúčastnili dvoudenního jazykového kurzu. Pro učitelé okresu Praha – venkov sever a Praha – venkov jih se konala přednáška spisovatele Jaroslava Babuly, která se nazývala „Základy nového evropského řádu“. V těchto dnech se ve škole nevyučovalo. V lednu 1944 ve škole uspořádal ředitel Rataj kurz protiletecké ochrany pro učitele obecných a měšťanských škol. Jednalo se o školu v Ruzyni, Nebušicích, Jenerálky, Stodůlky, Řep, Řeporyj a Středokluk. Účastníci kurzu si prohlédli vzorný protiletecký kryt v Bubenci, včetně praktických ukázek např. hasičských. Kurz provázal úředník přístavní správy Čepelák. Ve školním roce 1944/1945 probíhaly stále změny v učitelském sboru. Byli ustanoveni učitelé noví, a někteří učitelé byli přeloženi. Do školy se vrátil v listopadu v roce 1944 učitel Novák, který se ze zdravotních důvodů vrátil z totálního nasazení. Ředitel Rataj se po nemoci také znovu vrátil.¹²⁸ V květnu v roce 1945 pomohli učitelé občanům v sestavení písemného materiálu, kde byla popisována revoluce v obci Ruzyně, jak je pravděpodobně uvedeno i v kronice školy.¹²⁹

¹²⁷ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹²⁸ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹²⁹ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně, díl II. [1820-1954]*, Praha. bez signatury. s. 133.

Vyučování německého jazyka vyučovala jako první učitelka Fousková a probíhalo ve dvou odděleních po třech hodinách týdně. Výuka ale neměla stabilního učitele. Německý jazyk vyučovala také učitelka Hájková. Učitelka Fousková další rok vyučovala na škole ve Zbraslavi a místo ní vyučovala učitelka Vochtová. Za učitelku Hájkovou vyučoval učitel Bárta a Jeništa. Dalším rokem pak vyučovala německý jazyk výpomocná učitelka Jakoubková, později učitelka Bubnová, Dvořáková a Jeřábková. I další školní roky se učitelé na německý jazyk, ale i na jiné předměty často měnili. Ve školním roce 1939/1940 nebyl německý jazyk zaveden.¹³⁰ Znovu byl zaveden až ve školním roce 1941/1942, kdy byl vyučován učitelem Václavem Štěpánkem. Mezi učitelský sbor patřili také učitelé náboženství. V lednu v roce 1944 se uskutečnil pracovní den německého jazyka. Na této schůzi byl přítomný vrchní školské rady Laicher a inspektor Souček a Simon.¹³¹ Zdá se, že tento pracovní den se konal pravděpodobně z důvodu plánované návštěvy hospitace výuky německého jazyka. Hospitace se konala ve dvou dnech a v každý den byl na hospitaci přítomný jiný inspektor. Protokoly z hospitací se zapisovaly.¹³² Ruční práce stále vyučovala učitelka Petrová, ale byla přeložena do Nebušic. Místo ní nastoupila učitelka Doležalová a vyučovala ve třech odděleních. Vyučovalo se stále náboženství katolické, československé a evangelicko českobratrské. Zajímavostí v kronice je fakt, že ve školním roce 1936/1937 proběhlo zrušení místa zatímního řídícího učitele Havelky. Stejný den nastoupil na jeho místo učitel Pokorný a definitivní učitelka Veselá-Štěpánková. Pan řídící Havelka začal vyučovat jako definitivní učitel. Každá třída měla svého třídního učitele. Ve školním roce 1939/1940 se učitelé snažili zajistit místnosti pro vyučování. Uvažovali o místnosti v místním hotelu na bývalém obecním úřadě, a v zemské donucovací pracovně. Po domluvě pana ředitele se starostou obce Rabochem byly k dispozici dvě místnosti na bývalém obecním úřadě.¹³³ Vzhledem k tomu, že došlo ke snížení počtu tříd, vyučovalo na škole méně učitelů. Učitelé vyučovali i na jiných školách, jak bylo zmíněno.¹³⁴

¹³⁰ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹³¹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹³² Tamtéž. nečíslováno.

¹³³ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹³⁴ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

Nadále navštěvoval školu inspektor Černý, který byl spokojený s vedením školy, a i s prací všech učitelů.¹³⁵ Ve školním roce 1940/1941 navštívil školu dokonce pětkrát, a to v období od měsíce září do listopadu.¹³⁶ Kromě návštěv inspektora Černého navštívil školu v roce 1938/1939 také inspektor Šimek. Pan inspektor si prohlédl i školní kroniku, žákovskou vlajku, ale také fotografie žáků pracujících ve skupinách.¹³⁷ Na začátku školního roku 1941/1942 prováděl inspekci školní inspektor Hájek, v květnu inspektor Vydra a v červnu inspektor Souček. Inspektor Souček provedl ještě třikrát inspekci ve školním roce 1942/1943. Bylo to v období září, říjen a listopad. V prosinci se pak spolu s inspektorem Františkem Hájkem zúčastnili i školní besídky. Besídku pořádali chlapci z Lysolají. Program besídky obsahoval německé písně a básně. Program byl připravený v německém jazyce. V kronice bylo uvedeno, že se besídka vydařila. Inspektor Souček společně s okresním hejtmanem navštívili také hodinu německého jazyka. Prohlédli si také budovu školy a kabinet zeměpisu. Kabinet byl využíván pro německou obecní knihovnu. Inspektor prováděl kontroly pravidelně každý měsíc. V červnu navštívila školu školní rada se zemským inspektorem Ing. Ottou Matherem. Prohlédli si výuku německého jazyka, všechny třídy, kabinety, knihovny, úřední knihy a školní kroniku. Na závěrečné poradě projevíli spokojenost s celým učitelským sborem. I ve školním roce 1943/1944 vykonával inspekci inspektor Souček. Zdá se, že navštěvoval školu opět každý měsíc.¹³⁸

¹³⁵ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹³⁶ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹³⁷ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹³⁸ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

3.3.3 Činnost školy

Začátek školního roku 1935/1936 byl oslaven vztyčením státní vlajky. Pan řídící měl proslov a žáci svým pozdravem a slibem potvrdili zdar republice. Zazpívali si i národní hymnu. Žáci pak odešli do svých tříd, kde se seznámili se školní prací. V březnu se oslavovaly osmdesáté šesté narozeniny pana prezidenta, který byl nazýván *Osvoboditelem*. Konala se besídka, kterou uváděl učitel Jaroš. Program besídky obsahoval představení práce pana prezidenta, ale také zábavnou část. Finanční výdělek z besídky byl předán Školskému spolku. V květnu bylo vzpomenu na Karla Hynka Máchu. Nezapomnělo se ani na oslavu narozenin prezidenta Beneše. Z výdělků školní slavností dostali chudí žáci oblečení. V červnu byla slavnostně představena vlajka, kterou pan řídící pořídil s kolegy. Společně sehnali látku a vlajku ušili. Celkem byla vlajka pořizena za 188 Kč. Dne 26. dubna si učitelé vzpomněli na školního inspektora Černého, který velmi pečoval o školu. Ve škole byl vždy upřímně přivítán. V červenci žáci s učitelem Matějovským položili kytici k pomníku u kasáren, na památku výroční bitvy u Zborova. Další školní rok se zahajoval proslovem pana řídícího v každé třídě, kde si zazpívali hymnu. Školní rok 1937/1938 začal velmi smutně:¹³⁹ „*Dne 14. září 1937 dotlouklo šlechetné srdce největšího syna národa – odešel navždy jeho první nezapomenutelný president osvoboditel T. G. Masaryk.*“¹⁴⁰ Nelze opomenout slova, která pan kronikář napsal a která zdůrazňují, co pan prezident pro náš národ znamenal. Bolestná událost se zaryla do srdcí všech občanů.¹⁴¹ „*Odpočívej, drahý náš presidente Osvoboditeli, tatíčku dětí, v pokoji a míru – národ Tebe nezapomene!*“¹⁴² Na pana prezidenta ve škole vzpomínali i v měsíci jeho narozenin. Celý měsíc se tematicky v jednotlivých předmětech věnovali jeho památce. V tento školní rok kronika také zaznamenala, že se bylo uspořádáno žákovské shromáždění ke dni výročí zahraničních krajanů. Škole byla přidělena obecná škola v Polsku. Žáci si vyměnili album s fotkami, ke kterým napsali dopisy. O dva roky později zahájili žáci školní rok opět proslovem pana řídícího na třídách. Rozhlasem pak zazněl slavnostní pochod Josefa Suka „V nový život“,

¹³⁹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹⁴⁰ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹⁴¹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹⁴² Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

ale také zazněla sborová recitace „Do práce“. Pořad obvykle ukončila národní hymna. Po zahájení školního roku bylo ale následně vyučování přerušeno. Dne 4. září 1939 bylo obecním úřadem nařízeno okamžité vyklizení školní budovy, která začala sloužit vojenským účelům. Vyklizení školy prováděli učitelé, školník a větší žáci, protože nebylo možné sehnat lidi na stěhování. Stěhovali archiv, knihovnu, pomůcky aj. Umístili je do budovy obecního úřadu a také do stodoly pana Rákose. Později se zjistilo, že stodola nebyla vhodná pro skladování nábytku, protože tam bylo vlhko. Nábytek se tedy přestěhoval do místnosti donucovací pracovny.¹⁴³ Stěhovali také u učebnice a školní vybavení, které muselo být ihned vyklizeno a bylo uloženo do stodoly pana Prchala.¹⁴⁴ Začátek školního roku začal dne 2. září 1940. Budova měšťanské školy byla vojáky zabrána dne 3. září 1939.¹⁴⁵ V předchozím školním roce se v kronice uváděl datum dne 4. září.¹⁴⁶ Vypadá to, že 3. září se rozhodlo o vystěhování budovy a druhý den se začala budova vystěhovávat. Tento stav trval ještě další školní rok 1940/1941 až do začátku školního roku 1941/1942. V kronice se uvádí, že vánoční prázdniny trvaly od 21. prosince 1940 do 19. ledna 1941. Dne 10. března 1941 už vojenská správa uvolnila školu na vyučování. Na škole byly ale nutné opravy, které trvaly až do konce školních prázdnin. Pravděpodobně se jednalo o prázdniny letní. Začátek školního roku 1941/1942 byl datován na den 1. září 1941. Zdá se, že učebny ještě sloužily pro jiné účely. Jedna třída školy a školní kuchyně byla zabrána pro ubytování operátorek z letiště. První pololetí bylo zakončeno dne 28. února 1942. Pravidelné vyučování začalo opět později, dne 4. března 1942 po prodloužených vánočních prázdninách.¹⁴⁷ Mezi obvyklé školní slavnosti, které se ve škole oslavovaly, bylo výročí svátku Svobody, mikulášská nadílka a slavnost vánočního stromu. Ve školním roce 1937/1938 oslavila Česká republika 20. výročí naší samostatnosti. V rámci této oslavy se rozhodlo, že se každý první den v měsíci slavnostně zahájí vyučování „vztyčením státní vlajky“ na leteckém cvičišti. Dalším oslavou byla mikulášská nadílka, která byla tentokrát doprovázená andělem,

¹⁴³ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹⁴⁴ Srov. Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně, díl II. [1820-1954]*, Praha, bez signatury, s. 115-116.

¹⁴⁵ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹⁴⁶ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹⁴⁷ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

čertem a svatým Mikulášem. Na oslavě vánočního stromu se rozdávaly dárky pro chudé děti. Nadílka obsahovala oblečení a obuv. Slavnost zahájil pan řídící a seznámil děti s významem vánočních svátků. Žáci přednesli básně a zazpívali koledy. Pan řídící zařídil, aby žáci od některých pražských firem dostali cukroví a školní potřeby. Byla také uspořádána besídka na oslavu narozenin pana prezidenta T. G. Masaryka s proslovem učitele Matějovského. Nezapomenutelný den pro všechny byl den 14. prosince 1935, kdy se první prezident republiky vzdal úřadu. Dalším významným dnem se stal den 18. prosince 1936, kdy se stal prezidentem druhý prezident republiky doktor Eduard Beneš. Lidé přáli novému panu prezidentovi, aby vedl milovanou republiku stejně jako jeho předchůdce. V listopadu 1936 projížděl obcí prezident Beneš, kterého občané vítali špalírem. Oslava narozenin pana prezidenta se konala pouze v některých třídách dne 28. května 1937. Dne 29. října 1936 projížděl obcí ještě král Carola. Žáci ho zdravili máváním praporků v našich i v rumunských barvách.

Mezi smutné události patřila lednová vzpomínka 100. let výročí úmrtí ruského básníka Puškina. Mezi nové školní slavnosti patřila oslava v roce 1939/1940, tedy vzpomínka na první výročí Protektorátu Čechy a Morava a narozeniny říšského vůdce Adolfa Hitlera.¹⁴⁸ Další oslava byla dne 8. července 1942 k sedmdesátým narozeninám pana prezidenta Emila Háchy. Ředitel školy tak promluvil o zásluhách pana prezidenta, který zajišťoval českému národu šťastnou budoucnost. Podobně se slavily prezidentovy narozeniny i následující školní roky. Dne 20. dubna 1943 se pomocí rozhlasu oslavily padesáté čtvrté narozeniny vůdce Adolfa Hitlera. Všechny třídy byly vyzdobeny a na škole byly po celý den vyvěšeny obě vlajky. V rozhlase si žáci také poslechli vzpomínkovou oslavu na tragicky zesnulého zástupce říšského protektora a generála policie Reinharda Heydricha. Další rok si ve škole připomněli jeho úmrtí. Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě¹⁴⁹ uspořádalo „Den mládeže v Praze“. Na programu bylo lehkootletické mistrovství, kterého se zúčastnila mládež z celého Protektorátu Čechy a Morava. Závodníků bylo tisíc pět set. K mládeži promluvil ministr

¹⁴⁸ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹⁴⁹ Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě [online]. [cit. 2023-03-17]. Dostupné z https://cs.wikipedia.org/wiki/Kuratorium_pro_v%C3%BDchovu_ml%C3%A1de%C5%BEE_v_%C4%8Cech%C3%A1ch_a_na_Morav%C4%9B.

školství Moravec. V říjnu v roce 1943 se celý učitelský sbor zúčastnil pohřbu starosty Rabocha, který byl považován za velmi vzácného člověka.¹⁵⁰

Po delší přestávce byla uspořádána výstava žákovských prací, mezi které patřily literární a ruční práce. Práce byly seřazeny podle věkové kategorie žáků. Grafy znázorňovaly prospěch žáků a nárůst žáků od roku 1923. Výstavy se zúčastnilo asi dvě stě třicet osob. Pro velký zájem o výstavu lze předpokládat, že občany velmi zajímala práce žáků.¹⁵¹

Mezi školní výlety ve školním roce 1935/1936 patřily především návštěvy do Zoologické zahrady v Troji, procházky do obory Hvězda, výlet do Lán, procházka v Praze a do tuchoměřického háje. Další školní rok se výlety nekonaly, vzhledem k tragické události v jihomoravské vesnici Rakvicích.¹⁵² Pouze jedna třída podnikla výlet do Prahy. Ve školním roce 1937/1938-1938/1939 probíhaly výlety stále dost omezeně. Žáci pouze chodili po vycházkách, jedna třída odjela na Křivoklát nebo obě čtvrté třídy navštívily Zoologickou zahradu.

Dorost Československého červeného kříže pod vedením učitelky Hanouskové pracoval svědomitě v oblasti zdravotnictví. Žáci pečovali o zdravé tělo, ale také o čistotu v budově školy a okolí. Věnovali se také sběru odpadků, které pak věnovali k využití „Národní ústředně pro sbírání a využití odpadků“ v Praze 1.

Ve školním roce 1938/1939 se školní rozhlas plně využíval. Zdá se, že v předválečném období se ve škole začalo dařit v kulturních oblastech. Ve škole bylo zavedeno pravidelné vysílání, které podporovalo výchovnou a vzdělávací práci žáků. Každý měsíc měly některé třídy možnost připravit si téma vysílání pro kamarády, např. Výročí bitvy na Bílé hoře, Vznik státní hymny, Pomáhejme si, S vytrvalostí do práce nebo Příchod jara. Žáci pak měli možnost reagovat na vysílání tzv. *psaníčky*, ve kterých mohli jejich práci zhodnotit. V březnu školního roku 1938/1939 nastala doba, kdy Adolf Hitler přišel k moci. Na pravidelné besídce v hostinci „Na Kovárně“ se konal bohatý hudební program. Besídka byla pečlivě nacvičena a měla velkou návštěvnost. Byla vybrána částka v hodnotě 1 000 Kč, která byla opět odevzdána Školskému spolku. Kronikář uvádí, že

¹⁵⁰ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹⁵¹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹⁵² Regionální noviny Deník [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z https://www.denik.cz/z_domova/rakvice-dyje-katastrofa.html.

tato besídka „předčila“ besídky z minulých let (Příloha 14).¹⁵³ V tomto válečném období ve školním roce 1940/1941 se žákům promítaly propagační kulturně výchovné filmy, např. „Beskydy v létě a v zimě“. Kronikář uvádí, že lidé velmi tyto změny prožívali a popisuje zásadní změny pod vedením Německé říše. Žáci i rodiče byli seznámeni se sbírkou starých knih, obrazů a fotografií z Čech a Moravy, ale také se sbírkou společenských her. Později byli žáci poučeni o vrcholném hrdinství v bitvě u Stalingradu, kdy bylo Německo definitivně poraženo. Projev říšského ministra Goebbelse informoval žáky o totální mobilizaci, a výzvy všem národům Evropy k obraně proti bolševickému nebezpečí. V listopadu v roce 1943 byl žákům vysvětlen význam sběru textilu a obuvi, o který se postarali zaměstnanci obecního úřadu. Dne 29. ledna 1944 byl žákům představen zakladatel bádání o dědičnosti G. J. Mendel. Následně pak v únoru byla žákům připomenuta ochrana ptáků. Děti se zúčastnily poplachového cvičení. V měsíci březen se zavzpomínalo na hudebního skladatele Bedřicha Smetanu, na kterého se vzpomnělo i na besídce na konci školního roku. V rámci programu besídky si žáci mohli poslechnout ukázky z jeho děl. V kronice se také připomnělo, že se oslavovalo již páté výročí zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Bylo uvedeno, že vůdce Adolf Hitler si dopisoval s panem prezidentem Háchou, o čemž byli žáci informováni. Po celý tento den byly na školní budově vyvěšeny státní vlajky. Byla také zahájena akce, která se nazývala: „Mimořádný sběr papíru“. Ve školním roce 1944/1945 se ve škole uskutečnil sběr papíru, který se uskutečnil na základě rozdaných letáček od žáků. Bylo nasbíráno celkem 142 kg papíru. Žáci sbírali také léčivé byliny a nasbírali 42 kg šípků. I v tento školní rok žáci sbírali odpadky. Za sběr kostí dostali žáci mýdlo. V listopadu v roce 1945 se konala přednáška s názvem „Liga proti bolševickému nebezpečí“. Před přednáškou se konal hudební koncert. Přednášku pořádal šéfredaktor časopisu „Český deník“.¹⁵⁴

Zdá se, že i v této se myslelo na budoucnost žáků. Po dohodě s panem ředitelem byli do školy pozváni poradci, kteří poskytli žákům a rodičům první rady při volbě povolání. Vyplněné lístky a osobní listy byly poslány na Úřad práce. Paní Skřivanová pak věděla i o schopnostech jednotlivých žákyň. Poradenství trvalo dva dny.¹⁵⁵

¹⁵³ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹⁵⁴ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹⁵⁵ Tamtéž. nečíslováno.

3.3.4 Zázemí školy

Vzhledem k nedostatku učeben se přemýšlelo o nástavbě v budově obecné školy. Finanční potíže ale nedovolovaly, aby se nástavba mohla vybudovat. Z tohoto důvodu se z ředitelny, sborovny a bytu pana řídícího staly další učebny. Kronika uvádí, že pan řídící uvolnil byt po domluvě s okresním Školským spolkem. Obecní škola tak umožnila další učebny pro žáky. Po odstěhování pana řídícího z bytu byl do školy přijat školník, dne 1. července 1936. Kronika uvádí, že to bylo dávné přání některých občanů. Později ale kronika uvádí, že z nařízení Ministerstva školství a národní osvěty bylo nařízení o přijetí školníka dne 1. dubna 1939. Ve školním roce 1935/1936 a také později měli správci na starosti několik míst. Správcem knihovny byla učitelka Konopásková a po jejím odchodu učitelka Kolářová. V dalším roce učitelka Kolářová, a pak i následně další rok učitelka Rabiňáková, Jiroušková v zastoupení učitele Horáka. O žákovskou knihovnu se od školního roku 1937/1938 starala učitelka Hrejsková. Správcem kabinetu byl učitel Jaroš a od školního roku 1937/1938 učitelka Hájková, a následně pak učitel Sladký. Správcem pracovny byla učitelka Háková. O školní zahradu se staral pan řídící. Složení místní školní rady skončilo a ve volbách byli zvoleni učitelé z obecní školy (i náhradníci), ale také občané obce. V okresním školním výboru byl zvolen ministr vnitra pod vedením okresního úřadu Praha – venkov. Jednalo se o okresního hejtmana doktora Svobodu. Doktor Svoboda nastoupil za hejtmana Comerse, který v lednu 1936 zemřel. Učitelé v okrese ho považovali za upřímného rádce a přítele. Nepříjemná událost se stala dne 22. října 1935, kdy se ve škole ztratil psací stroj a umělá květina. Po tomto činu zůstaly ještě v archivu rozházené spisy. Ve školním roce 1936/1937–1939/1940 nebyly žádné změny ve složení místní školní rady.

Dobrodinci školy si stále zachovávali svou přízeň. Nakupovali knihy a potřeby pro žáky a dělostřelecký pluk dětem daroval oblečení. Místní občané, pan farář a další věnovali škole věcné dary. Místní školní rada uspořádala mléčnou akci, která trvala osmdesát dní. Učitelka Hanousková jako vedoucí tak přispěla péčí o čistotu těla a o ošacení. Škola podporovala i handicapované občany prodejem nálepek. Probíhala také komunikace se slovenskými dětmi a jejich následná výměna dárků. V listopadu v roce 1937 oslavil Školský spolek 15. výročí vzniku. Školský spolek se vyznačoval jako nejšetrnější podporovatel školy. Inspektor Černý daroval škole za dlouhodobou spolupráci rozhlasové zařízení. Školní spolek přistoupil k plánovanému pořízení rozhlasu

a požádal několik firem o nabídky. Po pečlivém jednání si vybrali firmu „Technowalt“ z Prahy. S instalací se začalo v červnu a dokončení rozvodu bylo koncem července roku 1938. Slavnostní předání proběhlo následně dne 1. září 1938, kdy se hned rozhlas využil při zahájení nového školního roku. Ve školním roce 1938/1939 byla do všech tříd pořízena listová tabule, pouze ve třetí třídě zůstala stále vyhovující *Martínkova tabule*.¹⁵⁶ Ve školním roce 1940/1941 darovala obec Ruzyně škole starší psací stroj značky Remington. O šestý ročník časopisu „Lípa“, „Naše práce“ a o druhý ročník časopisu „Radost“ se staral Český Červený kříž. Ředitel školy daroval knihu o poznání výtvarné krásy s názvem „O písmu“. Ve školním roce 1941/1942 sociální odbor tzv. Národní souručenství převzal činnost *Rodičovského sdružení*, který se staral o chudou mládež v obci. Za dobrovolnickou činnost se ve školním roce 1943/1944 uvádí lékárník Kerlický, který daroval škole sbírku brouků.¹⁵⁷

Ve školním roce 1936/1937 se jevila budova školy v dobrém stavu. Jediný, ale velmi závažným nedostatkem byla stále malá kapacita budovy. Budova stále nedostačovala počtu žáků. Výnosem zemské školní rady v srpnu v roce 1936 bylo povoleno zřízení zatímních poboček.

Obec Ruzyně se starala o úpravu v okolí školy. Podél chodníků byly vysázeny stromy. Na letecké cvičiště byly pořízeny lavičky a stožár na vlajku. V květnu 1938 se začalo se stavbou nové radnice vedle měšťanské školy. Stavba se vydařila.

V období školního roku 1938/1939 se odehrály velmi nepříjemné události, které byly popisovány v kronice školy. Tyto historické události začaly dne 11. března 1938, kdy Německo obsadilo Rakousko. Československo vydalo na hranicích několik vojenských opatření. V této době probíhala komunikace mezi městy Prahou, Berlínem, ale také Londýnem. V Londýně se konaly porady o Francii. Město Praha bylo donuceno přijmout návrhy Německa o sudetském území. V září pak byla v Praze vyhlášena mobilizace. V této době už svět očekával, že vypukne válka. Státníci čtyř velmocí, mezi které patřilo Německo, Itálie, Francie a Anglie si dne 29. září domluvili schůzku. Prezident Eduard Beneš odstoupil a byl zvolen nový prezident doktor Emil Hácha. Došlo k osamotnění Slovenska. Německé vojsko obsadilo části republiky Čech a Moravy. Dne 15. března 1939 byly Čechy a Morava prohlášené Protektorátem říše Velkoněmecké.

¹⁵⁶ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

¹⁵⁷ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

V dubnu, tedy v den narozenin říšského vůdce Adolfa Hitlera se musely vyvěsit vlajky. Místní školní rada se dočkala některých politických změn, kdy někteří členové rezignovali. Byli to členové Komunistické strany, kteří odešli z místní školní rady. Politické změny se dotýkaly také občanů. Občanům se rozdělovaly potravinářské lístky (Příloha 15) a i jiné poukázky. Při této činnosti spolupracoval učitelský sbor. Ve školním roce 1939/1940 se školské úřady rozhodly, že otevřou mateřskou školu. Poté byl zahájen zápis dětí, kam se přihlásilo celkem třicet sedm dětí. Mateřská škola byla umístěna do místnosti v organizaci Ochrany matek. Provozní doba mateřské školy byla v odpoledních hodinách od 13-16 hodin. Do školky byl pořízen pouze nejnutnější nábytek. Mateřská škola byla otevřena dne 4. prosince 1939. O děti pečovala učitelka Hemerková. Zdá se, že školka byla podporována i školou, protože starší žákyně chodily pomáhat dětem s oblékáním. Učitelská správa poskytla materiál pro tvoření s dětmi. Mateřská škola dostala hračky od rodičů a od dorostu Československého Červeného Kříže získala mateřská škola papírové ubrousky a dezinfekční prostředky. Vedoucí sboru byl učitel Hlaváček.¹⁵⁸

Okresní školní výbor nařídil volbu nových členů do místní školní rady, u které skončilo funkční období dne 28. června 1940. Škola byla v mezích možností podporována. Členové občanů navrhli tzv. Národní souručenství. Za školu obecnou i měšťanskou si zvolili členy z řad učitelů. Nakonec ale k ustanovení nedošlo, protože okresní školní výbor nařídil novou volbu podle vládního nařízení. Jednalo se o nově zřízenou tzv. újezdni školní radu. K ustanovení ale také nedošlo. Vzhledem k těmto skutečnostem se v místní školní radě nekonaly schůze. Agendu místní školní rady vedl bývalý předseda Poustecký. Místní školní rada se starala o výdaje spojené s udržováním školy. Byly zajištěny školní potřeby pro chudou mládež, pořídilo se třicet sedm knih do žákovské knihovny a dětské časopisy byly pořízeny vazbou. V učitelské knihovně také přibýly nové knihy. Kromě knih zaslal okresní školní výbor také dva obrazy, novou knihu pro školní kroniku, sešity československého slovníku a časopis „Šijeme kroje“. Vzhledem k nařízení říšských úřadů byly zakoupeny německé publikace, např. kniha „Geschichte des Deutschen Volkes“. Běžně se platily administrativní výdaje. Zakoupily se čtyři učebnice, např. Němčina všem, Klíč k vyučování němčině a slovníky. Zůstatky příjmů školy byly uloženy v Malostranské záložně.

¹⁵⁸ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

Na poradě újezdni školní rady v září v roce 1942 byly na programu důležité školní události. Ve škole bylo zavedeno pravidelné ohřívání obědů pro žáky pracujících rodičů. Kronika uvádí, že pravidelné ohřívání již bylo zavedeno i v přechozím školním roce. Spolupráci poskytla místní ochrana matek a dětí. V říjnu v roce 1943 byl pořízen kotel do školy. Kotel pravděpodobně splnil očekávání, protože vytopil celou budovu. V listopadu byla škola připojena na místní vodovod, který přiváděl vodu z vodárny „Zlodějka“. Připojení vodárny se zdálo velmi užitečné, protože se pak již vyřešily potíže s čerpadlem. Voda ze školní studny se přestala používat a byla svedena do blízkého potoka. Z Pomologického ústavu koupila škola sto šedesát morušových keřů, které se vysázely podél plotu v areálu školy. Délka výsadby byla osmdesát metrů.

Ve školním roce 1943/1944 se kronika zmiňuje o devátém roce trvání školy. Pravděpodobně si pan kronikář uvědomoval, že za rok už bude mít budova školy 10. výročí.¹⁵⁹

3.4 Obecná a měšťanská škola 1945-1948

Smutným obdobím dějin celé Evropy bylo období druhé světové války, které lze pojmenovat jako *válečná léta* v letech 1939-1945. Školní budovy a kasárny byly zabrané nacisty a je těžké si představit, jak velká byla radost lidí při osvobození země Rudou armádou. Nelze přehlédnout úvod školní kroniky, kde je báseň, která myslím stručně a velmi srozumitelně popisuje, jak lidé tuto radostnou událost prožívali.¹⁶⁰

*„Svit' slunko svobody,
paprsky svými zemi českou hřej!
A lidem našim mír a pokoj
na dlouhou, dlouhou dobu přej!“¹⁶¹*

Dne 5. května 1945 lidé prožívali radostné očekávání do dalších dnů a věřili, že už je těžká doba u konce. Musel to být skutečně napjatý den, protože ještě v poledne se v radiu ozývaly zprávy o ohrožení *esesáků*. Události se přibližovaly k osvobození, jak

¹⁵⁹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

¹⁶⁰ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁶¹ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

statečně popisoval kronikář¹⁶² *Vydržíme? Musíme!*¹⁶³ Lidé se zbraněmi v ruce v Praze volali o pomoc a postavili se proti Němcům.

V době okupace se v obci Ruzyně nacházelo bojiště, kde se střílelo. Děla a letadla ohrožovala nejen vojenské objekty, ale také soukromé domy. Němci využívali pro své potřeby kasárny i letiště, ale dne 8. května byla německá vojska z těchto míst vyhnána. V obci byly vyvěšeny československé a rudé prapory. Další den se začalo v obci pracovat a zapojili se všichni občané. Němci se ale stále v obci schovávali. Lidé se začali dozvídat radostnou zprávu, že se přibližují naši osvoboditelé. V odpoledních hodinách se už začala objevovat ruská armáda. Rusové přijížděly od Berlína a byli velmi vítáni. Dne 9. května 1945 se považuje za vznik Osvobození Československého národa. Na Pražském hradě byla vyvěšena (vedle vlajky československé) vlajka Sovětského svazu. Dne 16. května se vrátil prezident doktor Eduard Beneš, který po celou dobu bojoval za osvobození našich zemí. Pan prezident působil za hranicemi našeho národa a v nelehkých dobách dával lidem naději. Lidé mu byli vděčný, a proto ho také neuvěřitelným jásotem přivítali zpět. Na Pražském hradě se dne 19. června 1946 konal slavný den, kdy byl znovu zvolen prezidentem Eduard Beneš. Pan prezident uvítal volbu občanů v pevné důvěře, že je jediný, který nás šťastně povede do dalších klidných let. V květnu se konala slavnost prezidentových narozenin, kdy byl program oslavy rozdělen na čtyři části. Každá třída měla samostatnou oslavu s hudební tematikou, včetně zhlédnutí filmu „Kamenná pohádka“ nebo „Prezident budovatel“. V roce 1947 bylo v kronice uvedeno, že na organizaci oslavy se podílel i učitel Koleta který připravoval promítání filmů. V květnu v roce 1946 se také konaly první svobodné demokratické volby zástupců do ústavy dávného Národního shromáždění, kde nejvíce hlasů získali komunisté.

Dne 26. května 1945 se začalo ve škole pracovat. Učitelský sbor začal jednat o učitelské radě. Kronika uvádí, že v učitelském sboru nechtěli mít zrádce a kolaboranty. Učitelé dostali osvědčení, podle kterého mohli pokračovat ve své práci. Pan řídící Havelka byl omylem nařčen jako *kolaborantský činitel* a osvědčení nedostal. V kronice se uvádí, že tuto mylnou informaci způsobila učitelka Hájková. Celou událost vyšetřoval učitel Sladký, který byl ve vedení školy. Poté se zjistilo, že informace byla nepravdivá. Pana řídícího Havelku pak prohlásili za spolehlivého ve státní, národní a politické

¹⁶² Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁶³ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

oblasti. Předpokládám, že tento proces trval pár měsíců, protože pan řídící nastoupil zpět do školy dne 26. července 1945. Zdá se, že pan řídící byl skutečně člověk na správném místě, protože velmi prožíval život školy. V kronice se uvádí, že trpěl velkou úzkostí. Stále přemýšlel nad tím, jak uchránit školu. Předseda Zdeněk Zelenka se nabídl, že panu řediteli pomůže a podpořil ho v záležitosti znovuzřízení a vybudování obecné školy. V kronice se také zdůrazňovalo, že velmi záleželo na učitelském sboru a vedení, aby se škola opět stala chloubou obce. Dva dny po učitelské radě se se oslavovaly narozeniny prezidenta Edvarda Beneše a bylo zahájeno vyučování. Budova školy nebyla ještě připravená, tak se zatím vyučovalo v jedné místnosti v obecním úřadě. V této místnosti se střídali žáci od první do páté třídy. Žáci od šesté až osmé třídy byli podle pokynů přiděleni do měšťanské školy, dle jejich schopností. Lidé velmi prožívali první rok školy v osvobozené vlasti. Na konci školního roku se konala slavnost pro všechny, kteří se na prvním poválečném roku podíleli.

Před začátkem školního roku 1945/1946 bylo potřeba dát budovu školy do pořádku. V červenci se začalo s úpravami a byla vystěhována nemocnice ruského vojska. Koncem srpna byla škola vzorně připravena a mohla už konečně po šesti letech zahájit vyučování. Školní rok byl zahájen Sukovým pochodem „V nový život“. Ve škole bylo pět definitivních tříd, jedna zatímní pobočka a jedna pomocná třída. Tato úprava byla zaznamenána i ve školním řádu. V kronice bylo uvedeno, že učitel pomocné školy nastoupil na vojenskou službu. Později byla pomocná třída pro malý počet žáků dočasně uzavřena a to dne 19. listopadu 1946. Za několik dní byla znovu otevřena pro žáky z Řep.

Zdá se, že se znovu začalo myslet i na předškolní děti. Bylo zřízeno oddělení mateřské školy na Bílé hoře a druhé oddělení bylo zřízeno v domě, který byl zabrán Němci. Zjistilo se, že místnost ale nebyla plně vyhovující a vyžadovala úpravy, které trvaly až do prosince. Mezitím se dne 1. října 1945 otevřelo druhé oddělení mateřské školy. Mateřská škola náležela pod správu obecné školy. V dalším školním roce byl ale pan řídící osvobozen a správkyní se stala dosavadní učitelka Hemerková.

Počet žáků ve školním roce 1946/1947 poměrně klesl na dvě stě dvacet šest. Na zápis do první třídy se hlásilo celkem šedesát šest dětí. Tři děti se z důvodu nedostatečné školní zralosti nepřijaly. Zahájení školního roku bylo slavnostní za účasti předsedy Místního národního výboru pana Zelenky s proslovem pana řídícího Havelky. Pan Zelenka ve svém proslovu žákům zdůrazňoval, aby byli pilní a udrželi si lásku k naší vlasti. Na slavnosti bylo i hodně rodičů. Žáci přednesli básně, které pro žáky připravil pan

řídící. Učitelka Rabiňáková básně poupravila do sborových recitací a s žáky páté třídy je nacvičila. Na slavnosti se pouštěly pochody z gramofonových desek. Vzpomněli si na tragickou událost, kdy utonul žák páté třídy. Pan řídící představil žákům kurz bezpečnosti. Dne 30. října se konal ve škole „den spořivosti“. Dirigent z malostranské záložny vysvětlil žákům, jaký význam má tento den. Každý žák dostal vkladní knížku s počátečním vkladem 10 Kčs. Nezapomnělo se také na nově příchozí žáky a na poděkování od pana řídícího. Ve všech továrnách a na pracovištích byla zavedena tzv. „dvouletka“, jak byla na škole stručně pojmenována.¹⁶⁴ „*Je na nás kladen úkol učit a zvykat děti práci a odpovědnosti, seznamovat je s plánem hospodářským, poukazovat na docílené úspěchy a vyzvednouti budovatelské úsilí všech vrstev národa za společným cílem obrody a povznesení státu a blaha jeho lidu*“¹⁶⁵ Tato myšlenka měla děti naučit plnit školní úkoly a vést je k ukázněnosti a čistotě. Na příkladech dělníků, rolníků a zaměstnanců si pak ukazovali výsledky práce. K novému společnému cíli se vyjádřili následovně:¹⁶⁶ *Dvouletce zdar!*¹⁶⁷ Ve školním roce 1947/1948 přibyla jedna zatímní pobočka, ale také pomocná třída byla označena jako definitivní. Celkem žáků na škole bylo dvě stě padesát pět. Pro zajímavost lze uvést, že v pomocné třídě bylo celkem deset žáků. Bylo to sedm chlapců a tři dívky. V dalším školním roce 1948/1949 bylo celkem dvě stě šedesát tři žáků. Škola byla organizačně vedena jako pětitřídní s pěti postupnými třídami, a s třemi pobočkami. Celkem bylo osm tříd. Od 1. září 1948 vznikla pomocná třída. Učitelka Charamzová, která byla původně učitelkou v pomocné třídě v Kyjích, byla jmenována ředitelkou. Dne 16. října předal pan řídící Havelka dekret pro řízení pomocné školy.

Na škole znovu vyučovala učitelka Leopolda Rabiňáková-Blažková, která převzala pátou třídu. Předměty, které se ve škole vyučovaly, byly např. domácí nauka, katolické náboženství, náboženství československé duchovní církve a náboženství evangelicko československé. Knihovny i kabinet byly ve špatném stavu, ale brzy se daly do pořádku. Ve škole pan ředitel zavedl inventurní deník, ale také inventář školního nábytku, zahradního nářadí a zásobník prádla. Učitelé měli na starosti jednotlivé úseky.

¹⁶⁴ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁶⁵ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁶⁶ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁶⁷ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

O inventář učitelské knihovny se staral správce František Sladký. Žákovskou knihovnu roztřídila na nižší a vyšší stupeň učitelka Matoušková. Jejím nástupcem byl učitel Staněk. O knihovnu chudých se starala učitelka Rytzlounová a v dalším školním roce o žákovskou knihovnu. O knihovnu chudých se starala učitelka Matoušková a později učitelka Rabiňáková. Další rok byl správce kabinetu učitel Koleta. Učitel Koleta také roztřídil všechny sbírky a obrazy a psal inventář. V dalším roce byla správkyní kabinetu učitelka Matoušková a další školní rok učitelka Hájková. O školní zahradu se staraly tři kolegyně. Práci měly rozdělenou na tři úseky: školní zahradu, na výzdobu, a na pěstování zeleniny. O zeleninové záhony se starali žáci páté třídy s učitelkou Chalupovou. Učitelka Chalupová vyučovala domácí nauku. Správcem školní zahrady byl pan řídící Havelka. O květinovou výzdobu se starala učitelka Bieglová.

I nadále škola vzpomínala na významné dny, mezi které patřilo připomenutí smuteční události dne 13. září. Zavzpomínalo se již na 10. výročí úmrtí pana prezidenta T. G. Masaryka – Osvoboditele. Žáci se sešli ve třetí třídě a poslechli si „Poem“ od Fibicha. Na slavnosti se promítal film z jeho života a záběry z jeho pohřbu. Filmy „První cesta“ a „Poslední léto“ připravil učitel Koleta. K uctění památky na pana prezidenta darovali žáci sto jedna zábavných knih dětem v Žitavě (Příloha 16). Učitel Koleta byl pak dne 1. září 1948 na vlastní žádost přeložen na pomocnou třídu v okrese Praha – město. Další rok učitelka Rabiňáková založila „Spolek pro zbudování pomníku prezidenta Osvoboditele v Lánech“. Přispělo se tak částkou 1 000 Kčs. V dalším školním roce se uvádí, že na programu slavnosti se hovořilo o životě a díle pana prezidenta. I tato slavnost byla ukončena státními hymnami.

V září měl pana řídícího proslov a vzpomínal na oběti války. Dne 27. října se konala slavnost na vzpomínku dne 28. října 1918 s hudebním a recitačním doprovodem žáků. V dalším roce kronika uvádí, že oslavy se účastnili i rodiče. Na slavnosti zazněla opera „Libuše“. Smuteční slavnosti se také obvykle ukončovaly státní hymnou. K pomníku padlých a k pamětní desce na radnici se žáci vydali další rok s učitelkou Matouškovou.

Ve školním roce 1947/1948 se uskutečnil hromadný slib žáků, který přednesl žák třetí třídy a pak si ho všichni potvrdili hromadným vyslovením slova *slibujeme*. Mezi nové oslavy patřil den 28. výročí Ruské revoluce, kde žáci přednášeli ruské básně. Později, kdy se oslavovalo 30. výročí, se oslava dokonce datovala na celý týden v období od 3. listopadu - 8. listopadu 1947. K této významné události se tematicky přizpůsobilo

celé vyučování. Ve škole se také uskutečnila výstava ze života sovětského lidu. Mimo jiné žáci zhlédli film s názvem „Ať žije Moskva“. V listopadu 1947 se konala školní slavnost, kdy byla žákům předána vlajka, která byla pořízena již v roce 1936. Vlajka byla po celou dobu okupace schovaná u pana řídícího. Slavnost vztyčení vlajky se opakovala i v dalším školním roce. Dne 17. listopadu vysvětlil pan řídící význam boje Československého národa s Němci. Následující den položila místní osvětová komise k pomníku popravených základní kámen před kasárny. Tato smuteční slavnost se opakovala i další školní rok a akce se zúčastnili i žáci školy.

Zdravotní stav žáků byl ve zdravotní péči paní doktorky Berdychové. Objevovaly se nemoci, např. angína a spalničky nebo také spála a tři případy záškrtu. Paní učitelka Truhlářová se starala o správnou výslovnost dětí. Jednou týdně s dětmi výslovnost cvičila. Americký Červený kříž uspořádal tříměsíční mléčnou akci za účelem lepšího zdraví dětí. V týdně *dětské radosti* rozdávaly zdravotní sestry dětem kakao, dorty a tyčinky. Kontrolu celé mléčné akce provedla miss Alice Thomsonová, která byla s celou organizací velmi spokojena. Kronikář velmi děkoval všem příznivcům školy a věřil, že jejich spolupráce bude zachována i do budoucna (Příloha 17). Ve škole dostali opět některé děti šípkové dražé a šípkovou marmeládu. Zdá se, že zdravotní stav žáků byl velmi soustavně opečováván. V druhém pololetí dalšího roku byla mléčná akce ještě zpestřena. Dětem se podávalo kakao dvakrát v týdně. Kanadský dorost Československého kříže a Československého národního sdružení v Kanadě daroval škole 20 kg kakaa a 115 kg mouky. Žáci čtvrté a páté třídy oběma sdružením poděkovali a poslali jim pohlednice s národním ornamentem. Mléčná akce se velmi osvědčila a pokračovala i v roce 1948. Ve dnech 1. a 8. října 1948 se u třiceti žáků vyskytlo onemocnění plic a byli posláni na další vyšetření. Pouze v menších třídách se objevovaly spalničky, zarděnky a plané neštovice. U dvou žáků se objevily i zlomeniny. Od Ministerstva zdravotnictví dostala škola sedm tisíc tablet s vitamínem B1 a C. Vitamíny se dětem podávaly denně po svačině. Podávání léků žákům se rozhodovalo na základě domluvy se školní lékařkou. I nadále byl zdravotní stav žáků pravidelně kontrolován. Byly uspořádány večery pro učitele, kde přednášela doktorka Berdychová, sestra Švestková, předsedkyně ochrany matek a inspektor Petráš. Přednášky byly s lékařskou, sociální a výchovnou tematikou. Na základě těchto přednášek se zavedly třikrát v týdně nové aktivity např. výlet do Šárky, prohlídka pražských památek, promítání veselých filmů, návštěva místních kasáren, pohybové hry a tanečky. Na konci programu měli žáci pohoštění, které připravoval místní

spolek Československého Červeného kříže. Programu se zúčastnila i zástupkyně Amerického kříže miss Kompsonová. V dalším školním roce se uskutečnil „Týden dětské radosti“ ve dnech od 14. - 22. června 1947. Zdá se, že se jednalo o podobnou akci jako předchozí rok. V té době se slavilo 25. výročí obecné školy, tak se pravděpodobně tento rok žádné aktivity v rámci radostného týdne nekonaly. Kronikář se zmiňuje o besídce, na níž děti zhlédly zábavný film. Dostaly také dar od Amerického kříže v podobě datlů, sešitů, tužek, kartáčků na zuby a zubních prášků. Ve školním roce 1946/1947 je tento týden datován na jeden den, a to v den 11. května 1947. V únoru v roce 1946 byl založen dorost Československého kříže. V dalším školním roce byla zmínka o vedení dorostu paní Pytlounovou a paní Rabiňákovou. Dorost měl dvě stě devatenáct členů. Ve školním roce 1947/1948 byly výlety uskutečněny v týdnu dětské radosti nebo individuálně. Mezi výlety patřily např. okružní jízda Prahou, návštěva výstavy Mikoláše Aleše, autokarem do Lidic – Lán – Křivoklátu, výlet do Šárky a výlet do zoologické zahrady.

Zdravotní stav učitelů se jevil uspokojivě, i přesto, že se vyučovalo v nedostatečně vytopených učebnách. Jen učitelka Hájková onemocněla nemocí revma a léčila se pět týdnů v lázních. V zimním období postihla školu nepříjemnost s nedostatkem uhlí. Muselo se v rámci šetření zkrátit vyučování, a to po dvou hodinách denně. Zkrácené vyučování se konalo od 18. února do 24. února 1947. Ode dne 25. února bylo již zavedeno pravidelné vyučování, protože předseda místního národního výboru se postaral o doplnění zásob. Ve dnech od 6. - 22. března 1947, kdy mrazy neustupovaly, se muselo ve škole začít znovu s úsporným opatřením. Od 24. března se pak už pravidelně vyučovalo.

Mezi další činnosti ve škole patřila mikulášská nadílka. Žáci si mezi sebou předali dárky a maminky dětem napekly. V dalším školním roce se v kronice uvádí i slavnost vánočního stromu a také vánoční besídka žáků měšťanské školy. Dne 8. února žáci navštívili kinematografickou výstavu v Praze. V únoru byla odhalena pamětní deska na památku popravených studentů. Celou akci uspořádal pan řídící s žakovskou samosprávou a učitelkou Rabiňákovou. Oslavoval se také Svátek matek. Další slavností byla na počest Rudé armády, kdy se žákům promítal film. Film zachycoval zničené části Prahy a příjezd Rudé armády. Film velmi pěkně doprovázel učitel Koleta. Zdá se, že promítání filmu se velice osvědčilo a postupem času se zavedlo v rámci vyučování, např. promítání povinného filmu v místním biografu. I ve škole byly promítány krátké filmy. Filmy se promítaly vlastním přístrojem ve škole, které měl na starosti již zmíněný filmový

referent. Kronika uvádí, že tímto způsobem bylo promítnuto žákům již třicet devět filmů z přírodovědné, vlastivědné a zábavné oblasti.¹⁶⁸ Nelze opomenout slova kronikáře: „*Film je přítel žáků, poučí – pobaví.*“¹⁶⁹

V místním národním výboru byla ustanovena školní komise. Místní školní rada ještě nebyla zvolena. V čele komise byl inspektor Petráš a za každou politickou stranu jeden zástupce. Pan řídící učitel byl zvolen za obecnou školu. Později na národním výboru a na okresním národním výboru měli jednotlivé politické strany své zástupce. Jednalo se o stranu komunistů, národních socialistů, sociálních demokratů a lidovců.

V dalším školním roce se oslavovalo výročí květnové revoluce, kdy se konala besídka s programem a proslovem pana řídícího. Na místní hřbitov a na pomník padlých na Staré náměstí žáci odnesli kytice. Dne 5. května se také zúčastnili slavnosti vložení pamětní desky padlých na místní radnici. Žáci místní Masarykovy měšťanské školy pořádali slavnostní akademii. V dalším školním roce se konala slavnost, kdy se odhalil obraz na paměť obětem ruzyňských občanů. Slavnost byla rozdělena na dvě části. V první části byl předveden obraz, na kterém byla jména. Obraz maloval malíř Pavel Černý. Památka byla připomenuta dvouminutovým tichem a pak byl zahrán „Poem“ od Fibicha. V druhé části žáci recitovali básně a slavnost byla ukončena hymnami. Ve stejný den se žáci třetí, čtvrté, páté třídy společně s panem řídícím a učitelkou Matouškovou zúčastnili smuteční slavnosti u místních kasáren. Z památných míst do Památníku odboje se zastavila štafeta, která nesla *prst*. Na místě, kde byli popraveni studenti si ji převzali. Poté štafeta pokračovala dál na určené místo. Velmi podobně se vzpomínalo na výročí květnové revoluce i další roky.

V poválečném období bylo znát, že si lidé stále uvědomovali vážnost přírody a sbírali odpadky. Léčivé byliny byly také pro školu velmi cenným materiálem. Děti sbíraly žaludy, kaštany a později i pecky. Žáci vyšších tříd s učitelkou Hájkovou sbírali kosti, papír, textilní odpadky, gumy a sklo. Důvěrníkem pro sběr odpadků byla učitelka Rabiňáková. Kronika v dalším roce uvádí, že tento sběr se prováděl pravidelně každý měsíc. Kromě obvyklého sběru papíru se mimořádně konal i sběr starých učebnic. Lidé stále měli potřebu pečovat o vzhled a úpravu obce. Zkrášlování obce bylo stále potřeba a lidé pracovali dobrovolně. V obci se pracovalo i na vodovodu. Uvědomovali si nutnost

¹⁶⁸ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁶⁹ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

práce a zájmu každého jednotlivce. Zájem jednotlivce lidé považovali za zájem celku, národa i vlasti. Uklízelo se také ve škole. Ženy z národní fronty dobrovolně uklízely, a to pro spokojenost správy školy. V dalším roce plánovali olejování podlah a opatření rolet do oken. Později byla zavedena pořádková služba a společně s žákovskou samosprávou se starali o čistotu a pořádek v okolí školy. Jednou za čas se konala i soutěž pořádku. Začalo se také pracovat na kanalizaci v obci, která byla velmi potřeba. V srpnu v roce 1947 se dobrovolně přihlásilo dvanáct žáků a pomáhalo majitelům polí hledat bramborového škůdce – *mandelinku*. Žáci napadení mandelinkou nenašli a za svoji pomoc dostali pochvalu. Tato akce se konala i později v roce 1948.

Ve školním roce 1947/1948 se oslavovalo již šesté výročí lidické tragédie, které ještě více znepríjemnilo válečné období. Obec Ruzyně musela být touto událostí velmi poznamenána, protože Lidice se nachází v blízkosti obce. Byl to hrozný čin, který způsobili Němci. Dne 8. června se vzpomínalo na smutné výročí Lidic:¹⁷⁰ „*Nikdy nezapomeneme!*“¹⁷¹

Škola postupně zaváděla nové směry ve vyučování, aby se lépe orientovala v nové době. Lze usuzovat podle pana kronikáře, který ve školní kronice napsal:¹⁷² „*Chceme mít opravdově lidovou – demokratickou republiku – škola musí začít s výchovou nových lidí*“.¹⁷³ Nové směry ve vyučování pravděpodobně ovlivnilo nové vzdělávání učitelů za zcela jiných společensko-politických podmínek.¹⁷⁴ Do vyučování se nově zavedl předmět politická výchova. Dále byl nově zaveden předmět ruský jazyk. Na ruský jazyk se kladl velký důraz. Žákům byl ruský jazyk představen jako jazyk největšího slovanského národa, a hlavně také našeho osvoboditele.¹⁷⁵ Ruský jazyk byl již zaveden do učebního plánu. Mimo jiné bylo z pomůcek, ale také z učebnic odstraněno vše antisovětské. Žáci byli poučováni o Sovětském svazu.¹⁷⁶ Učitelé museli být na nové úkoly připraveni a zdá

¹⁷⁰ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁷¹ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁷² Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁷³ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁷⁴ Srov. SOMR, M. a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1987. s. 278.

¹⁷⁵ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁷⁶ Srov. WALTEROVÁ, E. a kol. *Česká pedagogika: proměny a výzvy: sborník k životnímu jubileu profesora Jiřího Kotásky*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2004, s. 126.

se, že byli podporováni ke kulturní činnosti. Kolegyně učitelka Hájková a Matoušková navštěvovaly vysokou školu pedagogickou. Ostatní se zúčastnili třech pracovních schůzí. Učitelé navštěvovali také kurzy ruštiny.

Na školním vybavení se podílel místní národní výbor s předsedou panem Zelenkou. Dalším příznivcem školy bylo Rodičovské sdružení v čele s obětavým předsedou Houškou. Rodičovské sdružení poskytovalo žákům učebnice a žákovské potřeby, ale také zakoupilo přístroj na úzký film. Mimo jiné se také postaral o zařízení telefonu v obecné škole. Telefon byl propojen zároveň s měšťanskou školou a začal být v provozu od 27. února 1947. Pan Viktora daroval škole promítací plátno a poskytoval škole filmy. Daroval také škole dvě nástěnné mapy republiky a dvě vycpaná zvířata. O jaký druh vycpaných zvířat se jednalo, kronikář neuvádí. Osvědčený příznivec místního národního výboru věnoval škole mimořádný dar v hodnotě 7.500 Kčs. Za částku se mohl ve škole dovybavit kabinet a pořídily se potřebné věci.

První zmínka ve školní kronice o návštěvě inspektora byla dne 4. března a 30. května 1947. Inspektor Zahálka si prohlédl všechny třídy a po druhé návštěvě se konala společná porada. Inspektor se vyjádřil k důležitosti výchovy dětí a prohlásil zdejší školu za jednu z nejlepších škol v okrese. Velmi kladně se vyjádřil k organizaci mléčné akce. Pan řídící inspektorovi slíbil, že se bude snažit realizovat jeho podmětné náměty s realizací žákovské samosprávy ve vyšších třídách. Další zmínka o návštěvě inspektora Novotného byla dne 28. listopadu 1947. Inspektor si prohlédl výuku v ruském jazyce, pomocnou třídu a ostatní třídy. Byl moc spokojen s vyučováním ruského jazyka. Obzvlášť pochválil učitelku Matouškovou. Pan řídící ještě inspektorovi ukázal, jak probíhá výuka dívčích ručních prací. Další návštěva inspektora Jana Libeňského se konala dne 21. května 1947. Inspektor požádal pana řídícího o informace, které se týkaly počtu žáků, počtu místností, ale i stavu budovy. Jeho zájem se soustředil na tříletý plán a následné dosažení stanovených cílů, ale také o tělesnou výchovu. Pan řídící s inspektorem pochvalovali, jaký kladný vztah mají občané ke škole. Pan řídící věnoval inspektorovi brožuru s názvem *25. výročí obecné školy v Ruzyni*. Pan řídící se pochlubil svými kolegy na škole. Inspektor byl velmi spokojený se stravováním dětí, výzdobou a čistotou školy. Mimo jiné se vyjádřil spokojeně i ke správě školy. Ve školním roce 1946/1947 se připomínalo, že škola brzy oslaví 25. výročí stavby obecné školy a založení Školského spolku – Rodičovského sdružení. Na základě těchto významných jubileí se dne 7. - 15. června 1947 konala výstava žákovských prací. Návštěvníci výstavy do školní

kroniky napsali, jak se jim výstava líbila a připojili své podpisy. Dne 8. července se konala valná hromada, kde se hovořilo o školství a o jeho vývoji. Hlavní řečník byl inspektor Zahálka, který pochválil Rodičovské sdružení a práci učitelského sboru. Vzpomněli si také na oběti války a položili jim kytice na pomník.

Ve dnech 13. a 15. června se konala besídka. Jeden den byla uspořádána pro děti a další den pro rodiče. Na této slavnosti vystupovaly děti z mateřské školy. Vystupovali také žáci z obecné a měšťanské školy. Třídní učitelé si se svými třídami nacvičili velmi pěkná vystoupení. Celý program měla na starosti učitelka Rabiňáková. V rámci oslav proběhla také přátelská schůzka bývalých žáků a učitelů. Při této příležitosti si společně přečetli dopis, který psal první řídící učitel obecné školy Ludvík Kohout. Pan ředitel působil také jako okresní inspektor. Pan řídící Kohout ve škole vykonal kus práce a měl výbornou pověst. V dopise ocenil práci učitelského sboru a litoval, že se z důvodu nemoci nemůže zúčastnit slavnosti. Pan řídící Ludvík Kohout zemřel dne 20. dubna 1948. Působil na obecné škole od roku 1922 do roku 1932. Kronika školy obsahuje dopis od žákyně Libuše Hladké, který byl také společně při této příležitosti přečtený. Dopis byl napsaný k příležitosti 25. výročí školy. Žákyně velmi srdečně popisuje její vzpomínky na školu s přáním všeho dobrého do dalších let (Příloha 18). K oslavě tohoto významného dne složil žák šesté třídy Tomek básně, ze kterých je možné více pochopit vážnost této doby (Příloha 19). Dalším podobným „vyznáním“ byl dopis, který napsal žák se jménem Košák z páté třídy (Příloha 20). Dne 14. června 1947 se také konala taneční zábava bývalých žáků. Pan kronikář srdečně děkoval panu Houškovi, který byl celých dvacet pět let předsedou Rodinného sdružení, dále předsedovi stavebního výboru Tvrdíkoví a jednateři Rodičovského sdružení Talknerovi. Upozornil na zásluhy jejich práce. Velké poděkování patřilo také učitelce Rabiňákové a všem kolegům a kolegyním za spolupráci na besídkách. Poděkoval také bývalým žákům, kteří se aktivně podíleli na akcích školy. Ocenil také pana Petráše za veškerou pomoc. Kronikář popřál škole následovné:¹⁷⁷ „*Do dalších let škole a Rod. sdružení zdar!*“,¹⁷⁸ Zdá se, že Rodičovské sdružení zavedlo nově ve škole třídní schůzky s rodiči. Lze usuzovat z toho, že třídní schůzky s rodiči byly velmi kladně ohodnocené. Třídní schůzky probíhaly dvakrát v roce, a to po druhém a třetím čtvrtletí. V říjnu v roce 1947 byl uspořádán slavnostní koncert, kdy klub ruzyňského týmu

¹⁷⁷ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁷⁸ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

zahrál divadelní představení pro děti, a večer pro dospělé. Dne 10. října 1947 byla uspořádána výstava dárků pro sirotky Sovětského svazu. Výstava se konala v budově měšťanské školy. Dárky vyrobily maminky dětí.

Školní rozhlas byl stále velmi využíván pro pravidelné výstupy (významné a slavnostní dny) a ranní hlášení. Velmi oblíbené bylo zahájení vyučování, buď veselou písní anebo vtipnou básní. Pomocí školního rozhlasu se zavzpomínalo také na ministra sociální péče doktora Zdeňka Nejedlého. Kronikář uvádí, že pro velkou citlivost mikrofonu nebylo možné obnovit vysílání třídních besídek. Dalším technickým zařízením byl gramofon, který sloužil k poslechu významných oper v hudební výchově.

V druhé polovině února byla schválena vláda v čele s ministerským předsedou Klementem Gottwaldem. V obci Ruzyně byl zřízen akční výbor a za učitele byl zvolen učitel Horák. V této době byl zvolen ministrem školství profesor doktor Zdeněk Nejedlý. Učitelé doktora znali a věděli, že se vždy snažil zvýšit úroveň československé demokratické školy. Byli tedy přesvědčeni, že již brzy bude uzákoněn školský zákon o jednotné škole. Zákon o jednotné škole vešel v platnost v září 1948, kdy se začalo pracovat v nové národní škole zaměřené k lidově demokratickému zřízení republiky. Ve škole se konala slavnost, kdy pan řídící uvítal všechny přítomné a zdůraznil význam života *jednotné školy*. Žák čtvrté třídy promluvil jménem žákovské organizace o nové výzdobě chodeb a tříd. Poté se zahrály písně, např. píseň „Okolo Frýdku“. ¹⁷⁹ Jednotná škola měla žákům pomoci se rozhodnout o jejich dalším vzdělání a následném povolání. Od učitelů se předpokládalo celkové posouzení žáka. ¹⁸⁰

Žáci se se svými učiteli zúčastnili vojenské slavnosti v kasárnách. Na nádvoří byla umístěna bronzová deska se jmény popravených, kteří byli v roce 1939 na tomto místě popraveni. V kronice byla zmínka o smutné události, kdy dne 10. března 1948 zemřel ministr zahraničí doktor Jan Masaryk ¹⁸¹, který se snažil reflektovat domácí a světové události. ¹⁸² Na konci měsíce května v roce 1948 se konaly volby do Národního shromáždění. K dětem promluvil pan Janovský a seznámil je s významem voleb.

¹⁷⁹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁸⁰ Srov. WALTEROVÁ, E. a kol. Česká pedagogika: proměny a výzvy: *sborník k životnímu jubileu profesora Jiřího Kotásky*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2004, s. 130.

¹⁸¹ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁸² Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/historie_a_osobnosti_ceske_diplomacie/ministri_a_ministerstv_o_v_historii/jan_masaryk.html.

Velmi závažnou událostí bylo odstoupení prezidenta Beneše, které se konalo dne 7. června 1948. Pan prezident své rozhodnutí písemně oznámil předsedovi vlády Gottwaldovi. Důvodem byly prezidentovy obavy o své zdraví a definitivní rezignování na funkci prezidenta, jak uvádí kronikář. Ve svém dopise také děkuje Národnímu shromáždění za důvěru a za lásku lidu. Na závěr dopisu prezident popřál spoluobčanům, aby byli do budoucna ušetřeni všech nepříjemností. Pan prezident se také zmínil, aby si lidé odpouštěli, snášeli se v lásce a užívali si svobody. Dopis ukončil s vírou v krásnou budoucnost. Později, tedy dne 3. září 1948 pan prezident Edvard Beneš zemřel. Kronikář uvádí, že pan prezident Beneš osvobozoval republiku společně se svým slavným předchůdcem panem prezidentem T. G. Masarykem. Třetím prezidentem se stal dosavadní předseda vlády Klement Gottwald. Pan kronikář uvádí, že pan prezident ve školním roce 1948/1949 oslavil padesáté druhé narozeniny. Bylo uvedeno, že pan prezident byl od počátku podporován a národ věřil, že povede národ k blahobytu v naší krásné zemi.¹⁸³

V příbězích našich sousedů uvádí žákyně měšťanské školy v Ruzyni paní Františka Vlčková vzkaz pro mladou generaci: „*Přála bych vám, abyste nikdy nezažili válku.*“¹⁸⁴

¹⁸³ Srov. Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

¹⁸⁴ Paměť národa [online]. [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/vlckova-frantiska-1934>.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem si zvolila dějiny vzdělávání v ruzyňské škole v letech 1922-1948. Toto období bylo velmi bohaté na významné události, které samozřejmě ovlivňovaly i kulturní život v obci.

V první kapitole se zabývám dějinami obce, kde se nachází ruzyňská škola. Seznámení s dějinami obce Ruzyně umožňuje lepší pochopení života a kultury obce. První zmínka o Ruzyni byla již v roce 993, která tehdy patřila břevnovskému klášteru, pak pražským měšťanům a od 16. století pražskému purkrabství. Po bitvě na Bílé hoře začala být obec zemědělskou osadou a začala se rozrůstat. K rozvoji obce přispěla v roce 1836 stavba cukrovaru, v roce 1926 největší kasárny a v roce 1937 stavba civilního letiště. Nové stavby velmi ovlivňovaly život lidí v obci, protože přibývalo obyvatel.

V druhé kapitole popisují působení obce v ideologických proměnách, které ovlivňovalo potřebu obyvatel zřídit vlastní obecnou školu. Děti tehdy navštěvovaly obecnou školu v Liboci. Proces návrhů na stavbu ale nebyl jednoduchý, obzvlášť v období první světové války. Až třetí pokus jednání v roce 1920 rozhodl o stavbě obecné školy.

Dějiny vzdělávání obce Ruzyně v letech 1922-1948 popisuje třetí kapitola. První rok školy je popisován v první podkapitole. Počátky školních let v nově postavené škole se jevíly velmi uspokojivě. Z kroniky je zřejmé, že nadšení učitelů bylo velkolepé a bylo přenášeno i na žáky. Konaly se besídky, výstava prací žáků a slavily se významné události. Zavedl se týdenní rozvrh hodin, který byl již vyzkoušený v libocké škole. Na škole začínalo vyučovat pět učitelů včetně pana řídícího Ludvíka Kohouta. Nastávaly ale také situace, které znepříjemňovaly chod školy. Jednalo se o špatný technický stav budovy. Škola měla ale hodně příznivců, kteří se podíleli na provozu školy. V druhé podkapitole jsou popisovány dějiny obecné školy v letech 1923-1935. V celém národním školství se rozhodovalo o počtu žáků ve třídě. Původní záměr o zřízení pětitřídní školy nebyl využit a škola se stala trojtřídní. V meziválečném období počet žáků narůstal. Ve školním roce 1925/1926 bylo na škole celkem sto dvacet osm žáků. Později ve školním roce 1931/1932 navštěvovalo školu jednou tolik žáků. Vzhledem k nadměrnému počtu žáků byla již zachována pětitřídní škola. I přesto se ještě musely vytvořit prozatímní pobočky a vyučovalo se střídavě. Vzhledem k hospodářské krizi, nebyl zdravotní stav žáků a učitelů uspokojivý. Tato situace způsobovala velkou absenci žáků a nestabilitu

učitelského sboru. I přesto se chod školy udržoval na dobré úrovni, pod dohledem pana řídícího Kohouta a školních inspektorů. Škola měla stále své dobrodince, mezi které patřil Školský spolek, který žákům zajišťoval školní potřeby a knihy. Hospodářská krize vyžadovala péči o žáky z chudých rodin. Postupem času ale stále přibývalo dětí v obci a obecná škola přestávala kapacitně stačit. Začalo se přemýšlet o výstavbě měšťanské školy. Stavba měšťanské školy byla ale po několika jednání pozastavena. Měšťanská škola byla postavena až v roce 1935. Ve třetí podkapitole jsou popisovány dějiny obecné a měšťanské školy v letech 1935-1945. V této době již působil na škole nový řídící učitel Otto Havelka. Okolnosti se stavbami škol nasvědčovaly, že budou mít děti stabilní zázemí pro jejich rozvoj ve výchově a vzdělávání. Toto radostné očekávání ale netrvalo dlouhou dobu. Negativně se na samotné školské soustavě podepsal nástup nacistické okupace. Ve školách docházelo k cenzuře, poněmčování a ke změně v učebních osnovách. Školy se přestaly podporovat v jejich moderním vývoji. Po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava začala dne 1. září 1939 druhá světová válka. Ve školním roce 1939/1940 bylo ve škole už tři sta sedmdesát čtyři žáků. Byla zřízena i mateřská škola. Školní budovy sloužily vojenským účelům. Z tohoto důvodu museli být žáci vyučováni v přechodných místnostech, jak zrovna politická situace dovolovala. I v tomto těžkém období ale škola měla své příznivce. Dobrodinci škole pomáhali, aby se chod školy udržoval na úrovni. Po skončení druhé světové války začalo období změn, jak je uvedeno ve čtvrté podkapitole. Nastalo období velké oblíbenosti Sovětského svazu a politické strany komunistů. Počet žáků se po válce snížil a zdá se, že i stabilizoval. Vítězný únor pak potvrdil nástup komunistické strany k moci. Nastaly důležité změny, kdy měli všichni nárok na vzdělání. Ve školním roce 1948/1949 bylo na škole celkem dvě stě šedesát tři žáků. Škola byla vedena jako pětitřídní s třemi pobočkami. Celkem bylo osm tříd. Od 1. září 1948 nově vznikla i pomocná třída. Kronika zaznamenává také zřízení dvou poboček mateřské školy ve školním roce 1945/1946. Z důvodu těchto ideologických proměn je práce psána až do prvních poválečných let.

Nalézání dostupných zdrojů bylo velmi motivující. Z místních pramenů mi nejvíce informací poskytly kroniky ruzyňské školy, kroniky obce Ruzyně a dobový tisk. Návštěva v Okresním archivu mi pomohl si vytvořit ucelenější obraz dostupných zdrojů o historii obecné školy. Využila jsem také příležitosti, kdy Základní škola T. G. Masaryka v červnu v roce 1922 uspořádala veřejnou oslavu 100. výročí obecné školy (Příloha 21). Na základě postřehů a rozhovorů z této mimořádné události, jsem měla možnost si ještě

více prohloubit vážnost historie ruzyňské školy. Již zmíněné materiály analyzují dějiny vzdělávání v obci, ale je nutné s jejich obsahem zacházet velmi kriticky. Uvedené poznatky mi pomohly vytvořit ucelený přehled o ruzyňské škole, celkový pohled na dějinné souvislosti, a tak více proniknout do kořenů kulturní historie obce, jak jsem si stanovila v úvodu práce.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

AUGUSTA, P. Kniha o Praze 6. Praha: Milpo: 2004. ISBN 80-86098-35-4.

FLEGL, M. Z historie Prahy 6. 3/2004, nečíslováno.

HÁŠA, Z. *Paměti obce Ruzyně*, Knihovnička časopisu Břevnovan, 3/2000, s. 5.

HAVELKA, O.; HOUŠKA, J. *25. výročí obecné školy v Ruzyni*, s. 41.

HOLEC, F. Kronika královské Prahy a obcí sousedních. Praha: Lidové noviny: 1996. ISBN 80-7106-165-4.

JŮVA, V. Stručné dějiny pedagogiky. Brno: Paido, 1997. ISBN 80-85931-43-5.

KASPER, T. KASPEROVÁ, D. Dějiny pedagogiky. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2429-4.

KOCOUREK, J. Obrazový vlastivědný průvodce. Praha: Freytag & berndt, 2006. ISBN 80-7316-209-1.

MORKES, F. Československé školy v letech 2. světové války. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 2005. ISBN 80-901461-8.

MORKES, F. Devětkrát o českém školství. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 2004. ISBN 80-901461-6-3.

MORKES, F. Učitelé a školy v proměnách času. Plzeň: Pedagogické centrum, 1999. ISBN 80-7020-051-0.

PRŮCHA, J. a (ed). Pedagogická encyklopedie. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

SOMR, M. a kol. Dějiny školství a pedagogiky. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1987. ISBN 14-601-87.

WALTEROVÁ, E. a kol. Úloha školy v rozvoji vzdělanosti, 1. díl. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-083-2.

WALTEROVÁ, E. a kol. Česká pedagogika: proměny a výzvy: *sborník k životnímu jubileu profesora Jiřího Kotáska*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-169-9.

Prameny

Klub přátel Ruzyně:

Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně [1786-1945]*, Praha. bez signatury.

Archiv klubu přátel Ruzyně, *Pamětní kniha obce Ruzyně, díl II. [1820-1954]*, Praha. bez signatury.

Archiv klubu přátel Ruzyně, *Kronika Ruzyně, díl III. [1918-2014]*, Praha. bez signatury.

Archiv Základní školy Ruzyně:

Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Fotoalbum: [1935-1955]*, Praha, nečíslováno.

Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: [1922-1940]*, nečíslováno.

Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1940-1945]*, nečíslováno.

Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: [1945-1953]*, nečíslováno.

Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Záznamy o učit. osobách: [1935-1948]*.

Státní okresní archiv Dobřichovice:

SOkA Praha – venkov se sídlem v Dobřichovicích, AO Ruzyně, Škola, 1922-1923. nezpracováno.

SOkA Praha – venkov se sídlem v Dobřichovicích, AO Ruzyně, Zápis rady, 1984-1994. nezpracováno.

SOkA Praha – venkov se sídlem v Dobřichovicích, AO Ruzyně, Zápis rady, 1919-1920. nezpracováno.

Elektronické zdroje

Filmová databáze [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z <https://www.fdb.cz/film/robert-koch-bojovnik-se-smrti-robert-koch-der-bekampfer-des-todes/71756>.

Historie Letiště Václava Havla [online]. [cit. 2022-03-22], Dostupné z: <https://www.prg.aero/historie-letiste-vaclava-havla-praha>.

Kurikulum pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě Havla [online]. [cit. 2022-03-22], Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kuratorium_pro_v%C3%BDchovu_ml%C3%A1de%C5%BEE_v_%C4%8Cech%C3%A1ch_a_na_Morav%C4%9B.

Libocké usedlosti [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://sites.google.com/site/libockeusedlosti/dalsi_zajimavosti.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/historie_a_osobnosti_ceske_diplomacie/ministri_a_ministerstvo_v_historii/jan_masaryk.html.

Ottův slovník naučný [online]. [cit. 2023-03-14]. Dostupné z:
https://cs.wikisource.org/wiki/Ott%C5%AFv_slovn%C3%ADk_nau%C4%8Dn%C3%BD/Kontribu%C4%8Densk%C3%A9_s%C3%BDpky.

Periferie Prahy [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.periferieprahy.cz/index.htm>.

Praha neznámá [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z:
<https://www.prahaneznama.cz/praha-6/ruzyne/>.

Paměť národa [online]. [cit. 2023-02-13]. Dostupné z:
<https://www.pametnaroda.cz/cs/vlckova-frantiska-1934>.

Území hlavního města Prahy: Ruzyně [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ruzyn%C4%9B>.

Regionální noviny Deník [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z
https://www.denik.cz/z_domova/rakvice-dyje-katastrofa.html.

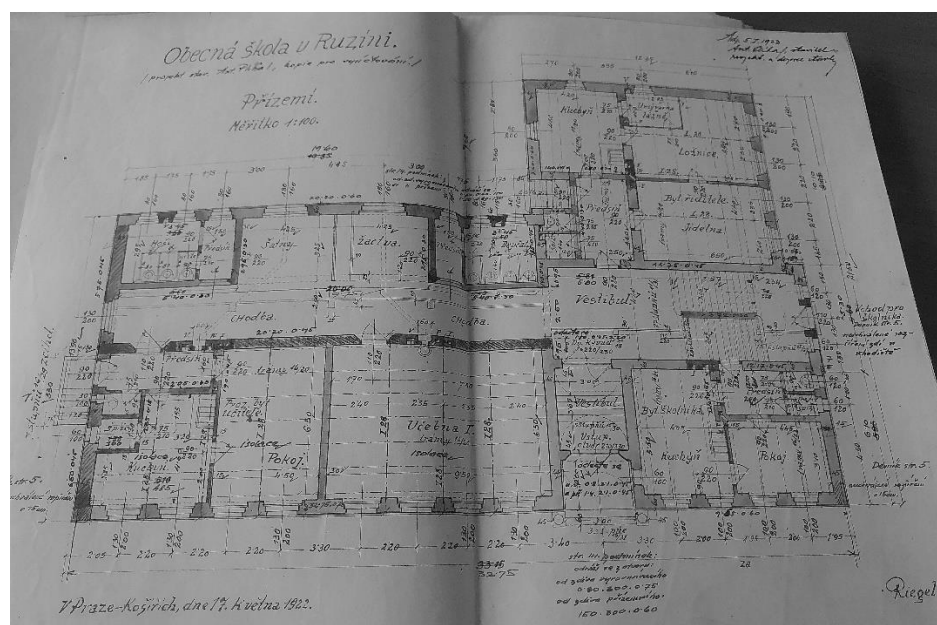
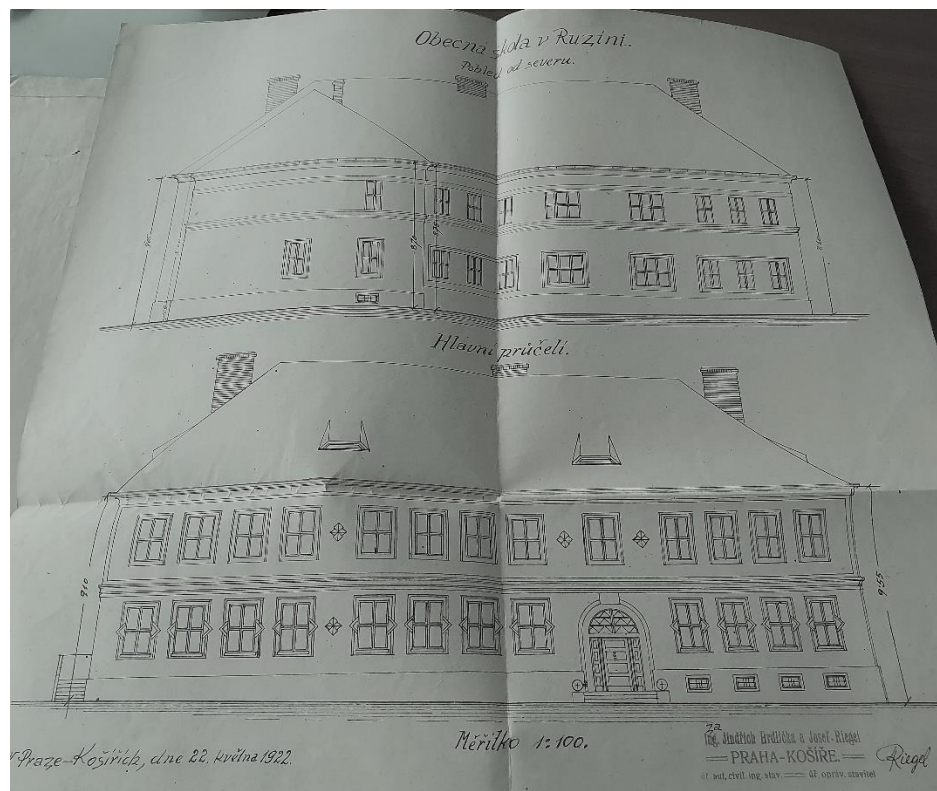
Rozšíření Prahy: Velká Praha [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Velká_Praha.

Rekapitulace nákladů stavby hlavní budovy¹⁸⁶

¹⁸⁶ SOKA Praha – venkov se sídlem v Dobřichovicích, AO Ruzyně, Škola, 1922-23. nezpracováno.

Příloha č. 3

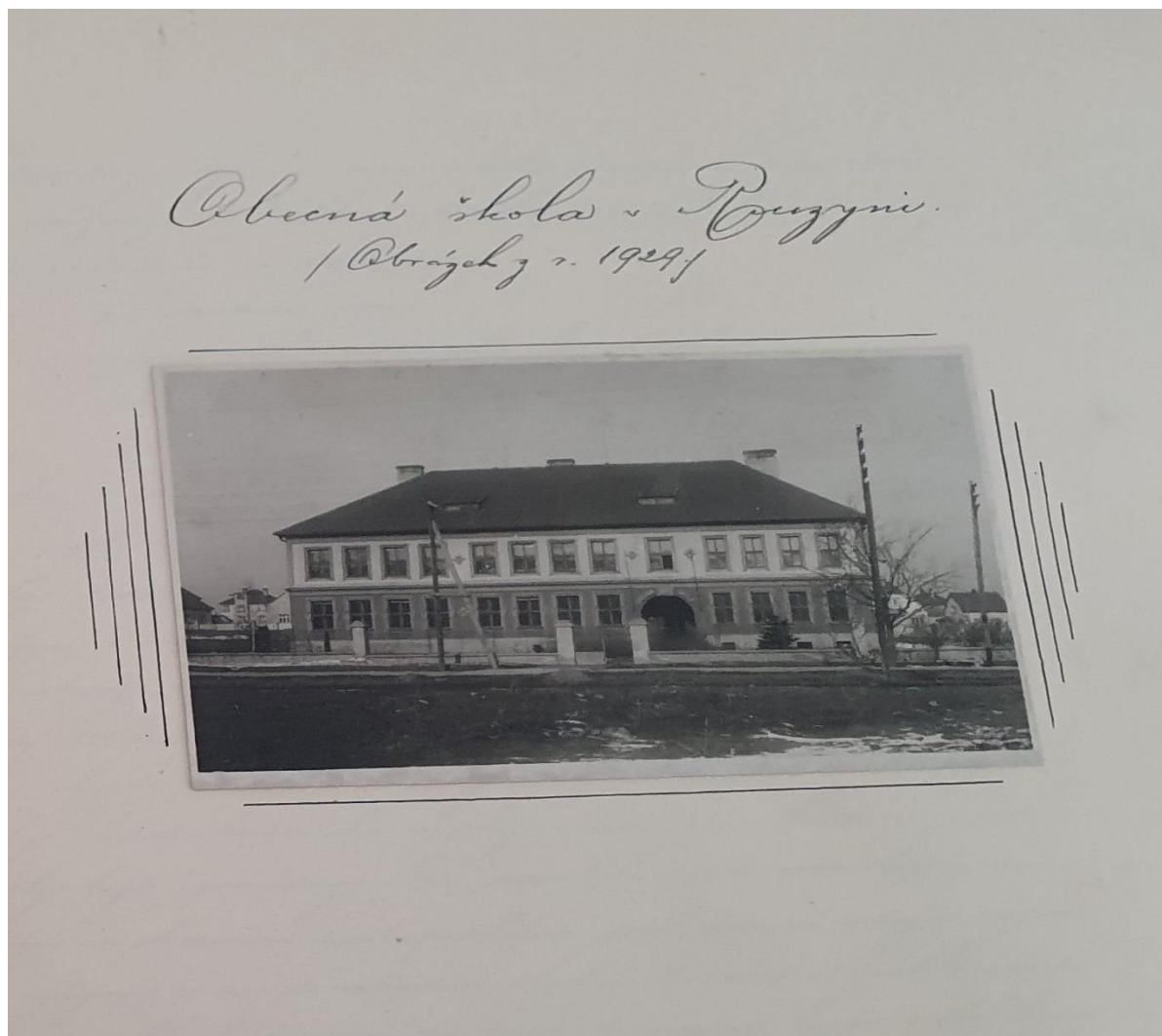
Výkresy stavby obecné školy v Ruzyni¹⁸⁷

¹⁸⁷ SOKA Praha – venkov se sídlem v Dobřichovicích, AO Ruzyně, Škola, 1922-23. nezpracováno.

Příloha č. 4

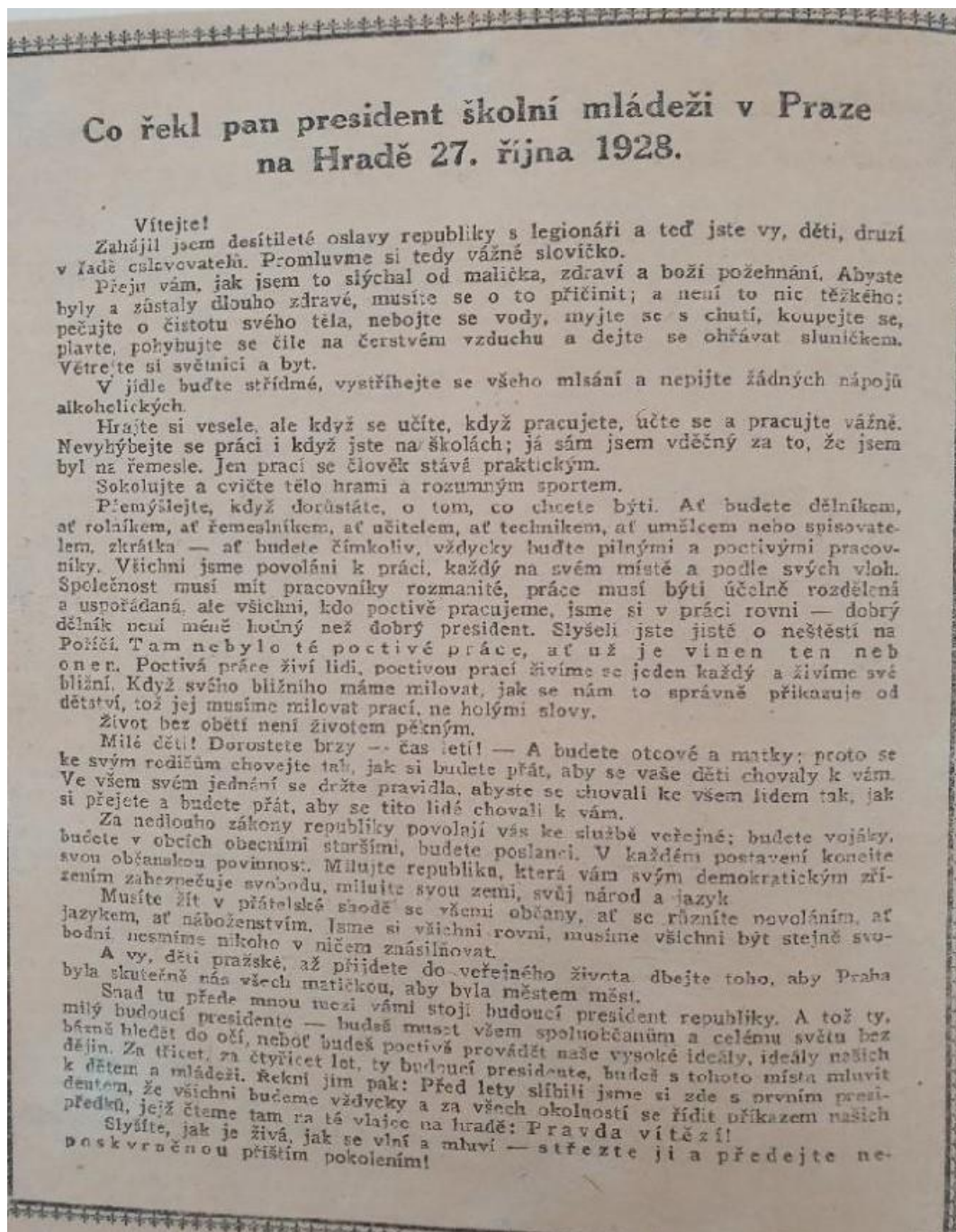
Obecná škola v Ruzyni v roce 1929¹⁸⁸

¹⁸⁸ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: 1922-1940*, nečíslováno.

Příloha č. 5

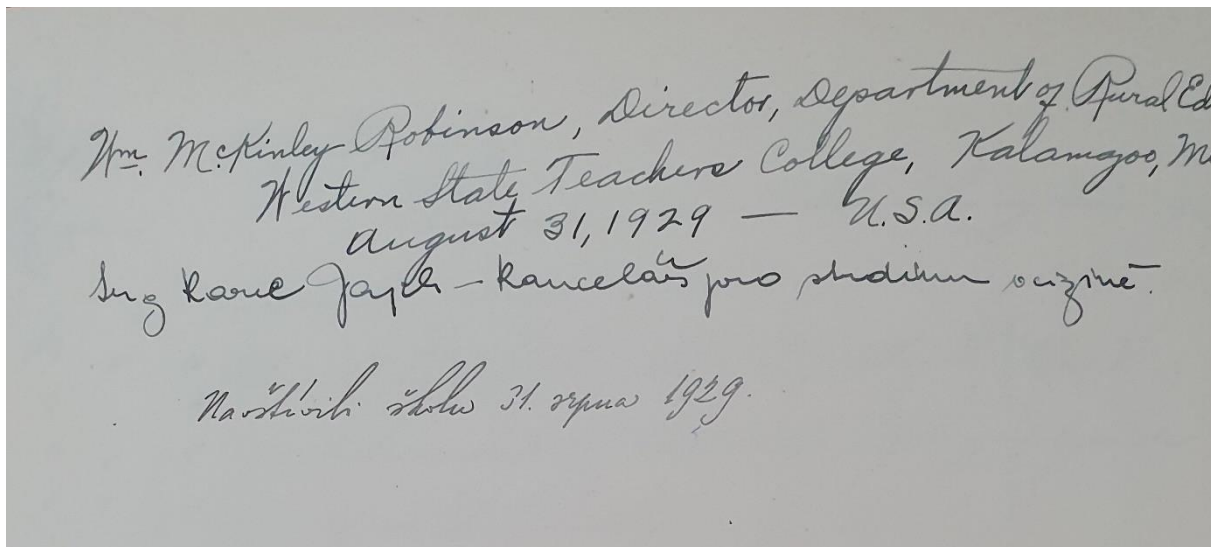
Co řekl pan prezident školní mládeži v Praze na Hradě 27. října 1938¹⁸⁹

¹⁸⁹ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: 1922-1940*, nečíslováno.

Příloha č. 6

Podpisy z návštěvy ze dne 31. srpna 1929¹⁹⁰

Mr. McKinley Robinson, Director, Department of Rural Education,
Western State Teachers College, Kalamazoo, Michigan,
August 31, 1929 — U.S.A.
Ing. Karel Jarek — Kancelář pro studium země.
Návštěva školy 31. srpna 1929.

¹⁹⁰ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: 1922-1940, nečíslováno.

Příloha č. 7

Výstava prací žáků¹⁹¹

¹⁹¹ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: 1922-1940*, nečíslováno.

Příloha č. 8

Obraz obecné školy s letopočtem založení školy v roce 1922¹⁹²

¹⁹² Archiv autorky práce.

Příloha č. 9

Jak vzrostl počet obyvatelstva okresu Praha – venkov od roku 1921¹⁹³

Ročník II. Praha XVI., leden 1931. Číslo 1.

PRAHA-VENKOV

ŠKOLSTVÍ — OSVĚTA — SOCIÁLNÍ PÉČE.

Vychází měsíčně mimo hlavní prázdniny. Vydavatel a nakladatel: Okresní osvětový sbor Smíchov—venkov. Řídí redakční rada, předseda Ludvík Kohout, řídící učitel v Ruzyni, p. Liboc. Odpovědný redaktor Ferdinand Černý, okr. šk. inspektor okresu Praha—venkov. Cena jednotlivého čísla Kč 1.—, roční předplatné Kč 10.—. Reklama na adresu Antonín Procházka, řídící učitel v Jenerálce pošta Vokovice.

Chceme pracovat soustředěním a organisováním práce k vyšší úrovni duševního, hospodářského a sociálního života občanstva okresu Praha-venkov.

Jak vzrostl počet obyvatelstva okresu Praha-venkov od roku 1921.

Přinášíme statistiku počtu obyvatelstva našeho okresu podle výsledků sčítání lidu v prosinci 1930 konaného. **Poznámky:** Obce jsou seřazeny abecedně, za jménem obce je počet obyvatelstva l. XII. 1930, v závorce: první číslo udává počet obyvatelů r. 1921, druhé naznačuje přírůstek, případně úbytek proti r. 1921.

Bašť 793 (671, + 122), Běloky 212 (245, —33), Bojanovice 292 (312, —20), Bořanovice 565 (485, + 80), Bratřínov 186 (169, + 17), Breziněves 383 (260, + 123), Brežany Panenské 522 (521, + 1), Čakovice 3200 (2202, + 998), Černolice 406 (354, + 52), Černošice Horní 1203 (680, + 523), Černošice Dolní 167 (137, + 30), Čičovice Malé 245 (238, + 7), Čičovice Velké 210 (211, —1), Čisovice 702 (703, —1), Davle 1560 (1166, + 394), Dobrovíz 719 (607, + 112), Dobřichovice 1757 (1274, + 483), Dobříč 482 (506, —24), Dolínky 171 (211, —40), Dáblice 4352 (1694, + 2658), Holubice 775 (712, + 63), Horoměřice 1646 (1269, + 377), Hoštice 280 (257, + 23), Husinec 421 (212, + 209), Hvozdnice 479 (440, + 39), Dolní Chabry 2548 (997, + 1551), Chotěč 425 (403, + 22), Chuchle Velká 1756 (786, + 970), Chýnice 365 (353, + 12), Chvaly 1764 (988, + 776), Jiloviště 235 (221, + 14), Kbely 5553 (1765 + 3788), Klecany 1760 (1332, + 428), Klíčany 314 (308, + 6), Klínek 394 (345, + 49), Kněževes 613 (508, + 105), Kněžívka 514 (443, + 71), Kojetice 812 (493, + 319), Kopanina Přední 452 (409, + 43), Kopanina Zadní 179 (199, —20), Kosoř 759 (595, + 164), Kováry 191 (219, —28), Kozinec 224 (268, —44), Kunratice 2260 (2031, + 229), Kyje 2917 (1156, + 1761), Lahovice 628 (384, + 244), Letky-Libčice 2990 (2318, + 672), Letňany 1526 (718, + 808), Lety 466 (347, + 119), Libochovičky 108 (124, —16), Libuš 1097 (—, + 1097), Lichoceves 168 (159, + 9), Lipany 676 (383, + 293), Lipenec 869 (802, + 67), Lišnice 364 (393, —29), Líbeznice 1391 (1120, + 271), Lochkov 652 (480, + 172), Lysolaje 1334 (990, + 344), Masečín 346 (216, + 130), Máslovice 374 (324, + 50), Mníšek 1238 (1141, + 97), Modřany 6202 (2779, + 3423), Mokropsy Dolní 1597 (750, + 847), Mokropsy Horní 919 (401, + 518), Myškovice 698 (449, + 249), Nebušice 2210 (1441, + 769), Noutonice 238 (286, —48), Okoř 169 (133, + 36), Ořech 794 (514, + 280), Počernice Dolní 2188 (853, + 1335), Počernice Horní 3371 (1535, + 1836), Předboj 423 (420, + 3), Přílepy Velké 814 (692, + 122), Radonice 758 (697, + 61), Radotín 4700 (2316, + 2384), Roblín 310 (309, + 1), Roztoky 2949 (1696, + 1253), Ruzyně 3534 (1117, + 2417), Řeporyje 2818 (1880, + 938), Řepy 2343 (1078, + 1265), Rvnice 2957 (1641, + 1316), Řitka 351 (362, —11), Satalice 975 (635, + 340), Sedlec 175 (189, —14), Skochovice 1319 (967, + 352), Slapy 620 (540, + 80), Slivenec 1737 (1222, + 515), Státnice 640 (618, + 22), Stodůlky 2648 (1309, + 1339), Středokluky 775 (720, + 55), Suchbátka 2476 (924, + 1552), Světlavice 1187 (225, + 962), Svrkyně 440 (440), Štěchovice 810 (674, + 136), Točná 498

¹⁹³ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: 1922-1940*, nečíslováno.

Nové pražské letiště v Ruzyni bude vybudováno nákladem 60 milionů Kč.

Je projektováno na 150 pravidelných letů denně. - Rozloha letiště 105 ha. - Za pozemky zapláceno 14 milionů korun. Soutěžné ceny.

šp. Nové pražské letiště v Ruzyni, o kterém jsme včera přinesli zprávu, má být podle prozatímních rozpočtů vybudováno nákladem 60—70 mil. Kč. Je to částka jistě obrovská; svědčí o tom, v jakém rozsahu bude letiště vybudováno a jak pamatuje se na rozvoj letecké dopravy v budoucnosti. Centrální poloha Prahy v evropském kontinentě určuje i pražskému letišti mimořádnou funkci. Dnes je denní frekvence civilního letiště 30 přiletů a odletů, nepočítaje v to velmi různý počet přiletů mimořádných. Nové letiště však je projektováno pro 150 řádných letů denně, z čehož třetina se určuje na mezinárodní lety dálkové. Do těchto letů jsou ovšem započteny i lety pro dopravu nákladní. Jaké procento jich však bude, nelze dosud stanovit. Počet cestujících činí dnes denně 130 osob, pro budoucnost odhaduje se asi na 1000 osob.

Letiště zaujímá plochu 105 ha na samých hranicích Velké Prahy u t. zv. Dlouhé míle. Za pozemky bylo zapláceno 14 mil. Kč. Dnes se již pozemky srovnávají a sčelují v jedinou rovinu a osivají travou. Vlastní stavební práce budou zahájeny příštího roku na podzim. Centrální budovou bude nádraží, v němž bude soustředěn veškerý provoz. Ježto provoz na letišti podobá se provozu na pohraničním nádraží, bude mít též charakter. Cestující vejdou do haly, odkudž těsně před odletem budou vedeni přes celní a revisní síň. V budově bude i rozsáhlá restaurace a hotel. Přistávací plochou bude kruh o průměru 900 m. Hang-

gáry a budovy budou seskupeny na jihovýchodní straně. Hangarů bude postaveno 8, každý v rozměru 50×35×10 m. Dále budou zřízeny rozsáhlé letecké dílny a skladiště k případným opravám letadel, několik obytných budov pro zaměstnance a jejich rodiny, zvláštní reprezentační budova pro dva ředitele, teplárna a strojovna, rozsáhlé garáže, a bude pamatováno i na zvláštní prostor pro diváky u příležitosti leteckých meetingů. Konečně počítá se se zvláštní výstavbou meteorologické stanice, jejíž činnost je pro leteckou službu nezbytná. Pravděpodobně by se v této stanici soustředila meteorologická služba vůbec. Pro pozdější dobu projektuje se na letišti vlečka z nádraží Hostovic a stanice pro elektrickou tramvaj. Autopark je vyhrazen asi pro 500 vozů.

Pro zajímavost uvádíme, že nejvíce frekventovaná doba na letišti je dnes mezi 10—11 hod. dopol., kdy přilétá a odlétá pravidelně 7 letadel, a dále doba mezi 9. a 10. hod. dopol., kdy vystřídá se na letišti každých deset minut letadlo.

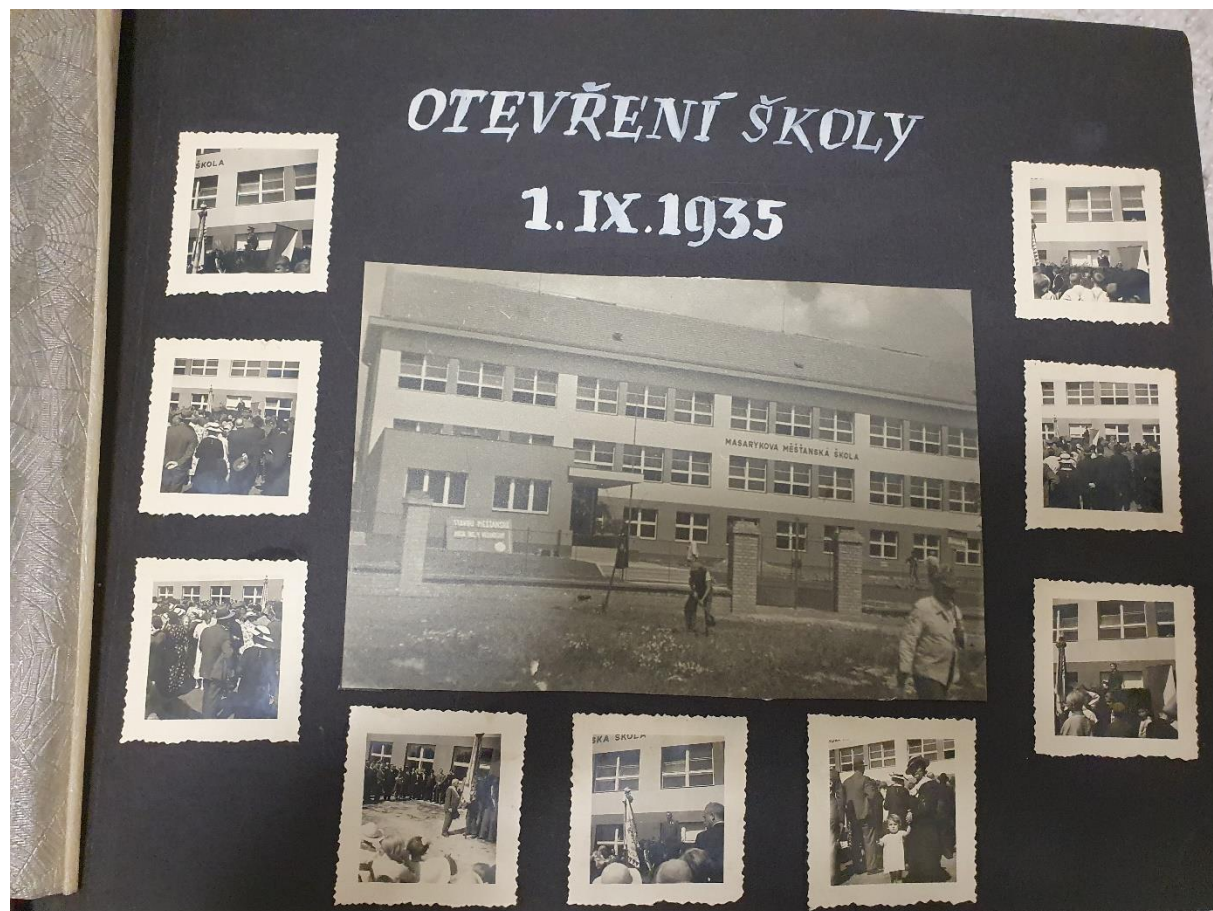
Mimořádnost projektu a speciální úkoly letiště budou klásti na soutěžící zvláštní požadavky, takže výsledek soutěže očekává se v odborných kruzích s velkým zájmem. Ministerstvo veřejných prací, vědomo si obtížného úkolu, zvýšilo také ceny soutěže (u každé z cen o 10.000 Kč), takže I. cena je dotována 40.000 Kč, II. 30.000 Kč a III. 20.000 Kč. Práce jury má být skončena 15. února 1932.

*Školní rok 1931/32 byl ukončen 28. června 1932 p
vou se začnou a uctěním památky Husovy.
19. led. 1933.
21. II. 1933. Lud. Kurmiz
Statistika života: ak. šb. insp.*

¹⁹⁴ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: 1922-1940, nečíslováno.

Příloha č. 11

Otevření měšťanské školy dne 1. září 1935¹⁹⁵

¹⁹⁵ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Fotoalbum: 1935-1955*, nečíslováno.

Příloha č. 12

Rozdělení žáků na začátku školního roku 1939/1940¹⁹⁶

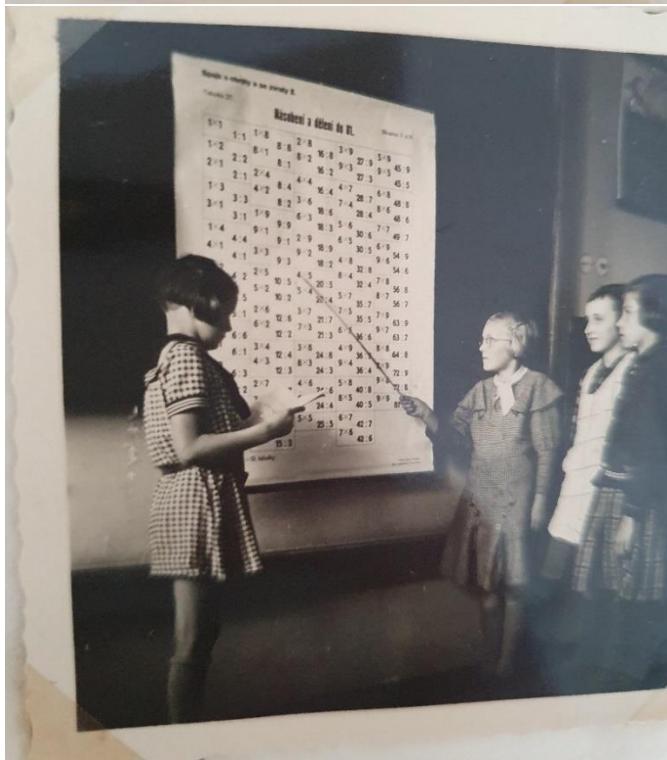
Začtvrtro rozděleno do tříd následovně:

<i>Třída</i>	<i>Hoši</i>	<i>Devkata</i>	<i>Všech</i>
<i>I. A</i>	<i>21</i>	<i>16</i>	<i>37</i>
<i>I. B</i>	<i>19</i>	<i>17</i>	<i>36</i>
<i>II. A</i>	<i>19</i>	<i>17</i>	<i>36</i>
<i>II. B</i>	<i>19</i>	<i>18</i>	<i>37</i>
<i>III. A</i>	<i>13</i>	<i>23</i>	<i>36</i>
<i>III. B</i>	<i>12</i>	<i>24</i>	<i>36</i>
<i>IV. A</i>	<i>19</i>	<i>23</i>	<i>42</i>
<i>IV. B</i>	<i>21</i>	<i>20</i>	<i>41</i>
<i>V. A</i>	<i>21</i>	<i>14</i>	<i>35</i>
<i>V. B</i>	<i>19</i>	<i>19</i>	<i>38</i>
<i>Celkem</i>	<i>1 8 5</i>	<i>1 9 1</i>	<i>3 7 4</i>

¹⁹⁶ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: 1922-1940*, nečíslováno.

Příloha č. 13

Práce žáků ve skupinách¹⁹⁷

¹⁹⁷ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: 1922-1940*, nečíslováno.

Příloha č. 14

Besídka žáků¹⁹⁸

¹⁹⁸ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. Pamětní kniha obecné školy v Ruzyni: 1922-1940, nečíslováno.

Příloha č. 15

Potravinářské lístky¹⁹⁹

Befehlshaber für
Objednací lístek
№ 1/2 / Milch / mléka
Befehlshaber
2. X. - 29. X. 1939

1	1/2 / Milch / mléka	8	1/2 / Milch / mléka
2	1/2 / Milch / mléka	9	1/2 / Milch / mléka
3	1/2 / Milch / mléka	10	1/2 / Milch / mléka
4	1/2 / Milch / mléka	11	1/2 / Milch / mléka
5	1/2 / Milch / mléka	12	1/2 / Milch / mléka
6	1/2 / Milch / mléka	13	1/2 / Milch / mléka
7	1/2 / Milch / mléka	14	1/2 / Milch / mléka

Gültig vom 2. X. 1939 bis 29. X. 1939

Milch-Karte
Lístek na mléko
Böhmen und Mähren Čechy a Morava

Name / Jméno
Bydliště
Straße / Ulice

Ohne Namensentragung ungültig
Bez vepsání jména neplatné

Nicht übertragbar! / Nepřenosné!
Gültig aufbewahren! / Pechlivě uchovávat!

Befehlshaber für
Objednací lístek
Zucker - cukr
2. X. - 29. X. 1939

Gültig vom 2. X. 1939 bis 29. X. 1939

Zucker-Karte
Lístek na cukr
Böhmen und Mähren Čechy a Morava

Name / Jméno
Bydliště
Straße / Ulice

Ohne Namensentragung ungültig
Bez vepsání jména neplatné

Nicht übertragbar! / Nepřenosné!
Gültig aufbewahren! / Pechlivě uchovávat!

1	Zucker / cukr	2. X. - 8. X. 39
2	Zucker / cukr	9. X. - 15. X. 39
3	Zucker / cukr	16. X. - 22. X. 39
4	Zucker / cukr	23. X. - 29. X. 39

L 1 L 2 L 3 L 4 L 5 L 6 L 7 L 8 L 9

L 29 L 30 L 31 L 32 L 33 L 34 L 35 L 36 L 37

L 28 L 50 L 51

L 27 L 49 L 52

L 26 L 48 L 53

L 25 L 47 L 54

L 24 L 46 L 55

L 23 L 45 L 44

L 22 L 21 L 20

Gültig vom 2. X. 1939 bis 29. X. 1939

Lebensmittelkarte
Lístek na potraviny
Böhmen und Mähren Čechy a Morava

Name / Jméno
Bydliště
Straße / Ulice

Ohne Namensentragung ungültig
Bez vepsání jména neplatné

Nicht übertragbar! / Nepřenosné!
Gültig aufbewahren! / Pechlivě uchovávat!

Befehlshaber für
Objednací lístek
Zucker - cukr
2. X. - 29. X. 1939

Befehlshaber für
Objednací lístek
Mehl - mouka
2. X. - 29. X. 1939

Befehlshaber für
Objednací lístek
Speiseöl - olej
2. X. - 29. X. 1939

Befehlshaber für
Objednací lístek
Schneeflocken - vločky
2. X. - 29. X. 1939

Befehlshaber für
Objednací lístek
Vepřové sádlo - sádlo
2. X. - 29. X. 1939

Befehlshaber für
Objednací lístek
Zucker - cukr
2. X. - 29. X. 1939

Befehlshaber für
Objednací lístek
Mehl - mouka
2. X. - 29. X. 1939

Befehlshaber für
Objednací lístek
Speiseöl - olej
2. X. - 29. X. 1939

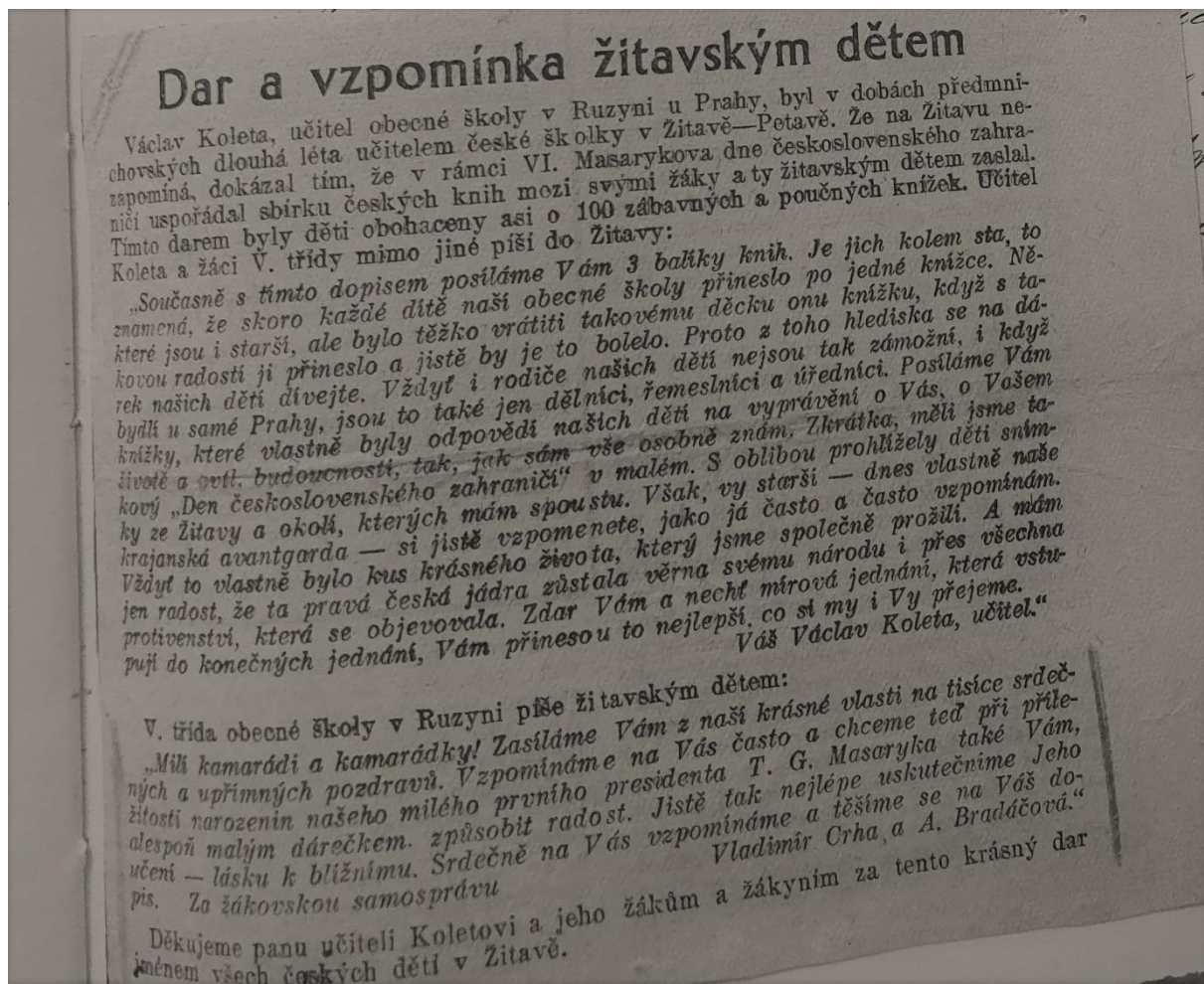
Befehlshaber für
Objednací lístek
Schneeflocken - vločky
2. X. - 29. X. 1939

Befehlshaber für
Objednací lístek
Vepřové sádlo - sádlo
2. X. - 29. X. 1939

¹⁹⁹ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: 1940-1945*, nečíslováno.

Příloha č. 16

Dopis k daru a vzpomínce žitavským dětem²⁰⁰

²⁰⁰ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. Školní kronika: 1945-1953, nečíslováno.

Příloha č. 17

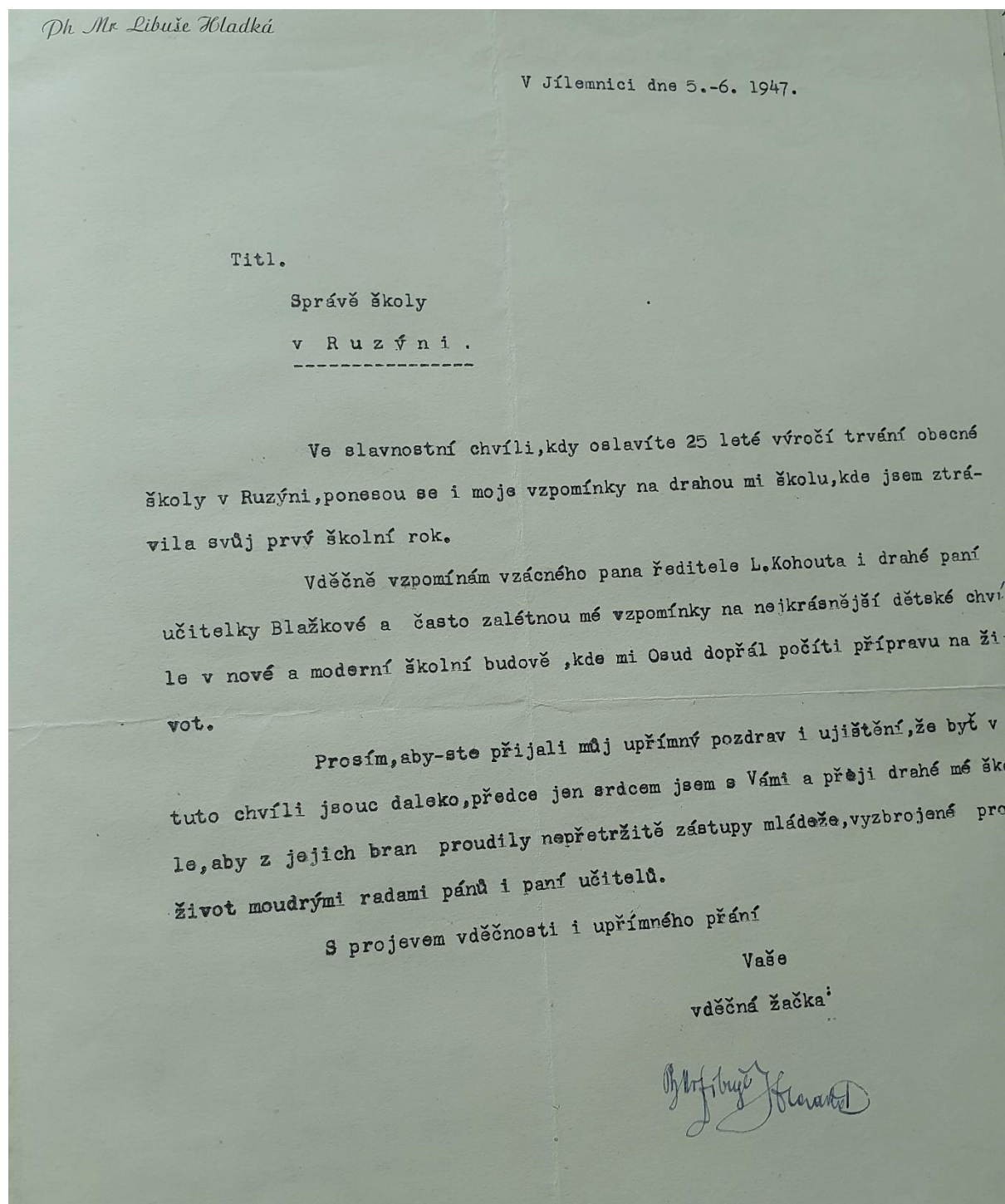
Mléčná akce²⁰¹

²⁰¹ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. Školní kronika: 1945-1953, nečíslováno.

Příloha č. 18

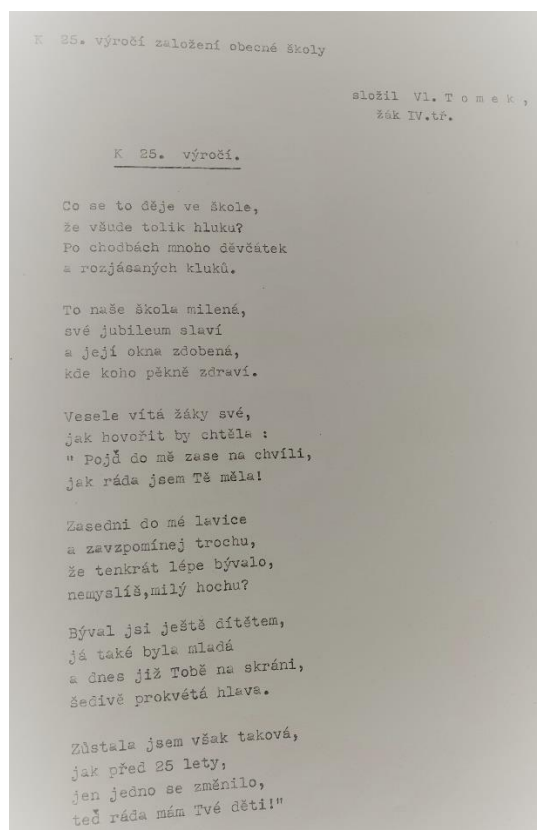
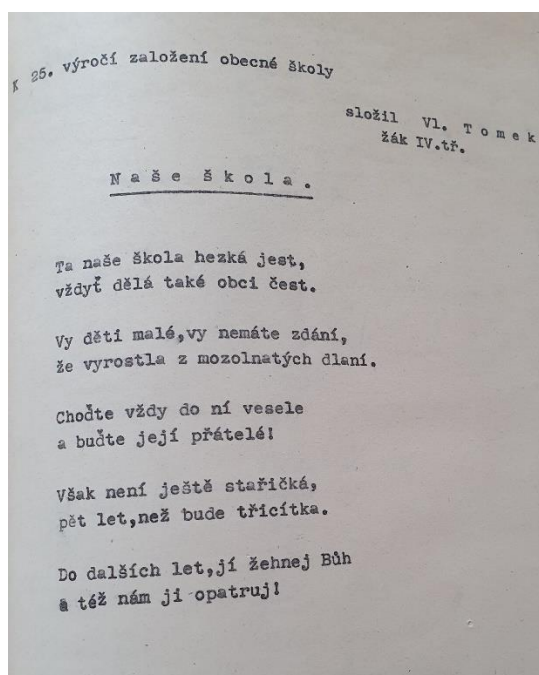
Dopis bývalé žákyně z roku 1947²⁰²

²⁰² Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. Školní kronika: 1945-1953, nečíslováno.

Příloha č. 19

Básně žáků ze čtvrté třídy k 25. výročí založení obecné školy²⁰³

²⁰³ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: 1945-1953*, nečíslováno.

28.říjen.

28.října 1918 byla vyhlášena první Československá republika. Až do toho dne jsme byli utiskováni habsburským císařem. O svobodu Čechů a Slováků se zasloužil T.G.Masaryk a jeho spolupracovník Dr.Edvard Beneš. Den svobody byl plný zpěvu a veselí. Lidé strhávali německé nápisy a zdobili české. Červenobílá vlajka krášlila pražský hrad. V městech byla záplava praporů a jásot se ozýval se všech stran. A všichni vzpomínali těch, z jejichž práce a utrpení vzešlo štěstí celému národu.

P. Košák, 5.třída.

²⁰⁴ Základní škola T. G. Masaryka Ruzyně, živý archiv školy. *Školní kronika: 1945-1953*, nečíslováno.

Příloha č. 21

Fotografie a pohlednice pořízené na oslavě 100. výročí od založení školy²⁰⁵

²⁰⁵ Archiv autorky práce.

Abstrakt

ŠVARCOVÁ, MICHAELA, Bc. *Dějiny ruzyňské školy v letech 1922–1948*. České Budějovice 2023. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce doc. ThDr. Rudolf Svoboda ThD.

Klíčová slova: dějiny obce, historie vzdělávání, obecná a měšťanská škola, výuka, žáci, učitelé, činnosti školy, Ruzyně.

Diplomová práce se zabývá historickým vývojem elementárního vzdělávání v obci Ruzyně do roku 1948. Práce je rozvržena do několika navazujících kapitol. Práce obsahuje stručnou historii obce Ruzyně a její školství od roku 1922 do roku 1948. Shrnuje a analyzuje dostupné a regionální prameny. Práce sleduje organizaci výuky a stavy žáků, změny v pedagogickém sboru, vyučování náboženského vyznání, mimoškolní aktivity, oslavy, významné události a využívání školní budovy. Práce se také zaměřuje na vliv politických změn ve školství a na historické události. Podkladem pro zpracování této práce jsou především kroniky obce a kroniky školy.

Abstract

The history of the Ruzyně school in the years 1922-1948.

Key words: history of the village, history of education, general and village school, curriculum, pupils, teachers, activities of school, Ruzyně.

The diploma thesis deals with the historical development of elementary education in the village of Ruzyně until 1948. The work is divided into several chapters, which are connected one to the other. The work contains a brief history of the village of Ruzyně and history of school in the years 1922-1948. It summarizes and analyzes available and regional sources. The work follows the organization of teaching and the status of pupils, changes in the teaching staff, religious teaching, extracurricular activities, celebrations, important events and the use of the school building. The thesis also focuses on the influence of political changes in education and on historical events. The basis for the preparation of this work are mainly the chronicles of the village and chronicles of the school.